

Pagini de istorie și destin:
viața și moștenirea profesorului
CORNELIU PĂDUREAN

colecția
**Portrete
universitare**

Alina Nicoleta Pădurean
(editor)

Presă Universitară Clujeană

**PAGINI DE ISTORIE ȘI DESTIN:
VIATA ȘI MOȘTENIREA PROFESORULUI
CORNELIU PĂDUREAN**

Alina Nicoleta PĂDUREAN
(editor)

Volum in memoriam
Prof. univ. dr. CORNELIU PĂDUREAN
(1952–2024)

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2025

COLECȚIA
Portrete universitare

ISBN 978-606-37-2592-0

© 2025 Editorul volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul editorului, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Tehnoredactare computerizată: Cristian-Marius Nuna

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. B.P. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel.: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>
<https://biblioteca.ubbcluj.ro/>

În amintirea celui mai bun tată și bunic

Cu dragoste eternă,

Alina și Alexandra

Alexandru și Ema

Cuprins

Cuvânt-înainte	8
Andrei Ando	
A fost și reper, și reazem... ..	10
<i>Pr.</i> Tiberiu Ardelean	
Istoricul – Profesorul – Pedagogul dr. Corneliu Pădurean	16
Ioan Bolovan	
Rămâne cum am stabilit!	19
Virgiliu Bradin	
Corneliu Pădurean – bun și drag prieten	24
Adrian Bucur	
Gânduri răzlețe despre un om deosebit	34
Sorin Bulboacă	
Amintiri despre un mare istoric – profesorul Corneliu Pădurean	36
Ioan Cristian Cireap	
Profesorul care m-a făcut să-nvăț	40
Ionel Costin	
A fost al Aradului, un om al cetății	43
Ioan Drăgan	
O personalitate a generației de istorici clujeni 1977	45

Mihai Drecin	
In Memoriam prietenului Corneliu	47
Sergiu Duma	
Profesorul Corneliu Pădurean – model pentru viitorii profesori	49
Marius Eppel	
Evocarea unui nume pentru eternitate: Profesor universitar dr. Corneliu Pădurean	52
Ioan-Veniamin Geoldeș	
Evocări despre Profesorul Corneliu Pădurean (1952–2024)	54
Eugen Constantin Ghiță	
Amintiri, amintiri... ..	60
Marius-Ioan Grec	
Vasile Goldiș, gânduri despre Arad, Alba-Iulia și Marea Unire	63
Mihai Handaric	
Istoricul Corneliu Pădurean în dialog multicultural și multiconfesional	71
Dorin Herlo	
Corneliu Pădurean... ..	80
Elena Crinela Holom	
Domnul profesor Pădurean și influența sa asupra alegerii mele de a studia demografia istorică	86
<i>Pr. Cristinel Ioja</i>	
Corneliu Pădurean (1952–2024) – un veritabil slujitor al culturii și învățământului arădean	90
Florea Lucaci	
Despre Corneliu Pădurean ca <i>prezentul din cele trecute</i>	94
Marian Gheorghe	
Profesorului meu	98

Mircea Ovidiu Marți	
Domnului Profesor, cu dragoste	101
Lizica Mihuț	
Profile în câteva linii – Corneliu Pădurean	106
Adrian Nițu	
Profesorul Corneliu Pădurean	108
Felicia Aneta Oarcea	
Amintiri despre profesorul universitar dr. habil Corneliu Pădurean	110
Dănuț Poduț	
Corneliu Pădurean – un nume de referință pentru demografia istorică arădeană	115
Ioan-Aurel Pop	
Un gând la despărțirea de un coleg	124
<i>Pr.</i> Vasile Ioan Pop	
Corneliu Pădurean – ca prieten, ca om	126
Iuliana Sălăvăstru	
Gânduri despre dascălul meu	128
Doru Sinaci	
Dispute legate de apartenența confesională a elitei politice din Banat–Crișana la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX	133
Simona Stieger	146
Corneliu Pădurean: un om între oameni?	
Adelina Stoenescu	
A fost Profesorul meu	149
Sorin Șipoș	
Despre întâlnirile mele cu profesorul Corneliu Pădurean	154

<i>Protos. Nicolae M. Tang</i>	
Mărturii personale despre Profesorul Corneliu Pădurean	157
† TIMOTEI – <i>Arhiepiscop al Aradului</i>	
Simțământ istoric	159
Josef Wolf	
Corneliu Pădurean – istoricul și omul. Așa cum l-am cunoscut	162
<i>Pr. Sergiu Marian Zaharia</i>	
Cuvinte alese	180
Lista contributorilor	184
Imagini	186

Cuvânt-înainte

La 25 aprilie 2024, pornea pe calea cea fără de întoarcere, Corneliu Pădurean, lăsând „Aradul să-și plângă în liniște pierderea sa mare” (Andrei Ando). Profesor, cercetător, demograf, formator de generații de profesori, tată și bunic, Corneliu Pădurean și-a pus amprenta asupra fiecărui om cu care a interacționat pe parcursul celor 71 de ani ai săi. Fie că e vorba de colegi, prieteni, elevi, studenți sau cercetători, fiecare și-l va aminti pentru felul său cald, prietenos, glumeț, dar în același timp profesionist, cu care construia relațiile cu cei din jur. Apropiat de elevii și studenții săi, încerca mereu să îmbine rigorile academice cu buna dispoziție, cursul cu plăcerea unei interacțiuni de calitate.

Pagini de istorie și destin: viața și moștenirea profesorului Corneliu Pădurean surprinde ipostaze ale vieții omului, prietenului, colegului și profesorului Pădurean prin filtrul inimii și minții celor cu care, la un moment dat, a interacționat și i-au devenit apropiați. În paginile volumului se regăsesc evocări ale acestora, fiecare prezentând personalitatea, felul de a fi, influența sau interacțiunea cu cel plecat din astă lume. Am ales ordinea alfabetică a contributorilor pentru că, dincolo de titlurile binemeritate ale fiecăruia dintre ei, aici fiecare reprezintă o pagină din istoria vieții profesorului Pădurean.

De ce un astfel de volum *in memoriam*? Probabil vor mai fi altele, clasice, cu studii acoperind arealul lui de cercetare, pasiunea pentru demografie. Acesta însă, este diferit. E, poate, un îndemn la neuitare. Pentru noi, familia lui, pentru apropiați, prieteni, foști studenți. Și evident pentru istoria pe care a iubit-o atât de mult. Când inevitabila uitare se va strecura în mințile tuturor, când timpul va estompa amintirile, va rămâne

acest volum. Să ne amintească cum a fost el. Dovada trecerii prin lume a unui profesor dedicat, a unui iubitor al istoriei, a unui prieten, colaborator de nădejde, a unui OM care a pus pasiune în tot ce a făcut și care a iubit viața cu toate provocările ei. Și mai presus de toate, a unui tată și bunic care și-a iubit copiii și nepoatele mai mult decât orice.

Le mulțumesc tuturor care au deschis cutia amintirilor și din sertarul dedicat profesorului Pădurean au împărtășit cu noi gânduri, sentimente sau evenimente.

Acest volum, gândit și pregătit cu recunoștință și dragoste eternă, este un ultim dar al nostru, al copiilor și al nepoatelor, pentru tatăl, bunicul, omul și profesorul plecat dintre noi.

Alina Nicoleta Pădurean

A fost și reper, și reazem...

Andrei Ando

Pe Corneliu Pădurean l-am cunoscut în ipostaze diferite: ca dascăl, cercetător, ca amic, ca persoană implicată profund în viața cetății, ca tată și bunic care se încărca din fericirea copiilor și nepoțelelor sale. A fost o șansa să îi fiu apropiat într-o lungă perioadă a vieții, să mă pot lăsa inspirat de personalitatea sa puternică și verticală, de intelectul său sclipitor. Nu era parcimonios cu distribuirea cunoștințelor sale. Spiritual, echilibrat și foarte bine documentat în orice circumstanță, a fost pentru mine un reper, într-atât încât m-a determinat să îi urmez pasiunea pentru istorie și să mă angajez într-un doctorat în care să pot munci alături de el în elucidarea unei zone cenușii a istoriei vestului actual al României.

Soarta a făcut să devin tată la 21 de ani. O astfel de situație te dezechilibrează, pentru că îți resetează prioritățile. E greu să te construiești în direcția pe care ți-ai dorit-o, când ai deja obligații de altă natură, când principala ta grijă nu mai este față de propria persoană, ci față de sufletul pe care l-ai zămislit. Decizia aceasta a creat un context nou în viața mea; am rămas acasă, la Arad, și am devenit un beneficiar al învățământului superior local. La vremea respectivă, mijlocul anilor 1990, nu exista la Universitatea „Aurel Vlaicu” specializare umanistă de lungă durată. Așa am ajuns student și absolvent de colegiu universitar pedagogic, situație care a facilitat întâlnirea mea cu profesorul Corneliu Pădurean, titularul catedrei de Istorie. A fost o chimie reciprocă – deși poate nu la prima vedere. Nu știu ce l-a sensibilizat pe domnul profesor, pe mine însă m-a convins pasiunea cu care vorbea despre personalități și evenimente,

relaxarea cu care se raporta la studenții săi, asociată însă cu o exigență firească, a dascălului care insistă să lase o urmă în spiritul tânărului pe care îl modelează. Deși nu am fost de vârste apropiate, am întâlnit în Corneliu Pădurean un profesor care mi-a devenit nu doar mentor, ci și proptă și amic; iar această relație de respect și apreciere a durat aproape trei decenii. Ei i se datorează și faptul că, după ce am susținut un doctorat în Filologie (obligat mai mult de rigorile academice, care impun o astfel de specializare pentru cadrele universitare), am ales să urmez și cursurile doctorale în Istorie, de drag față de profesorul Pădurean și față de materia pe care a știut, cu atâta har, să o facă atractivă, interesantă și provocatoare deopotrivă.

Ca dascăl, Corneliu Pădurean a fost întotdeauna riguros, un spirit critic. Separa foarte serios planurile: cel amical de cel profesional. Își susținea argumentat punctul de vedere și pretindea același lucru interlocutorilor săi, excluzând răspunsurile de complezență. Nu era un obtuz, nu genera conflicte, dar nici nu fugea de polemici. A fost arhetipul profesorului intelectual, elegant în exprimare și atent în expunere. De orientare liberală (a fost într-o vreme și consilier local municipal, dar a abandonat politica, în favoarea învățământului superior), accepta diversitatea de opinii, o încuraja, dar în limitele unei dezbateri principiale.

Era îndrăgostit de Arad. Povestea cu încântare despre Aradul vechi, despre arădenii care au scris istorie. Îl preocupa îndeosebi personalitatea complexă a avocatului Ștefan Cicio Pop și rolul pe care l-a avut în Marea Unire. Îl încerca un sentiment de amărăciune pentru că apatia autorităților locale și naționale a împiedicat recuperarea casei lui Cicio Pop, în care s-au derulat cele mai importante evenimente istorice premergătoare Marii Uniri, conservarea și redarea ei circuitului public. A înființat Asociația „Ștefan Cicio Pop”, pledând pentru recuperarea valorilor arădene și încercând să îl mențină pe acesta în centrul atenției publice; o misiune dificilă, în care a avut puțini aliați.

În calitate de cercetător, avantajat de faptul că vorbea nu doar româna, ci se descurca și în limba maghiară, s-a consacrat demografiei istorice și a avut acces la resurse largi. Calitatea aceasta de intelectual bilingv l-a ajutat să contextualizeze și să aducă în cercetarea istorică abordări noi,

nebătătorite în perioada comunistă de istoricii ampretați profund de ideologia vremurilor. A operat nu doar cu concepte, ci și cu cifre, deslușind din registre de stare civilă și dosare de recensământ dinamica socială a vremurilor vechi. Și-a îndrumat și doctoranzii de la Universitatea din Oradea să recurgă la sursele primare, pentru a nu reinterpreta istoria mijlocită de alți cercetători și trecută, înaintea lor, prin alte site valorice. A devenit unul dintre cei mai respectați specialiști din România în acest domeniu și căuta pe cineva căruia să îi transfere această preocupare migăloasă. Din câte știu, nu l-a găsit...

În viața personală, Corneliu Pădurean era un bonvivant. Îi plăceau petrecerile cu meniuri simple, glume bune și vinuri de calitate. Îi zâmbea privirea și râdea cu poftă; nu îmi amintesc să îl fi văzut încruntat sau supărat, nici chiar atunci când ar fi avut motive suficiente să o facă. Uneori, când se confesa, se declara dezamăgit de unii oameni sau de unele circumstanțe, de unele dintre deciziile pe care le-a luat în viață. Dar prefera să vorbească despre asta în cerc restrâns, pentru că pe cât era de generos să împărtășească prilejuri de bucurie, pe atât de zgârcit era cu dispersarea sentimentelor negative. Cine știe, poate această interiorizare a condus și la accidentul pe care l-a suferit. Organismul, copleșit la un moment de dat de gândurile refulate, a reacționat dramatic și profesorul Pădurean a rămas cu sechele. Cu o forță interioară incredibilă, a trecut peste acest eveniment și a încercat să își trăiască viața ca înainte, fără să se priveze de excursiile care îi plăceau, de conferințele științifice asociate cu reprize plăcute de socializare.

Așadar, eu l-am perceput pe Corneliu Pădurean ca pe un luptător. Poate marea sa slăbiciune (nu vulnerabilitate, ci reflux de dragoste nestăpânită) erau cele două nepoțele, pentru care profesorul era „Bubu”, centrul unui univers frumos și generos, unde nimic nu se refuză, orice vis devine posibil datorită bunicului.

În anul 2015, am realizat cu profesorul Pădurean un ciclu de interviuri la televiziunea regională West TV, iar ulterior, din acest proiect, îmbogățit și cu alte contribuții, s-a născut o carte. În dialogul pe care l-am avut cu dl. Pădurean am discutat despre destinul lui Ștefan Cicio Pop, Vasile Goldiș, Ioan Flueraș, Ioan Suci, personalități care au scris istoria

românilor dar cu care statul român s-a dovedit nu doar ingrat, ci în unele cazuri chiar barbar. În finalul evocării mele, redau gândurile lui Corneliu Pădurean despre vremurile și circumstanțele în care ne-a fost dat să trăim, despre comportamentul societal românesc:

„Din păcate, aceasta a fost soarta acestor corifei cu care noi ne mândrim doar în momentele festive. Ne aducem aminte de ei în ziua de 1 decembrie sau cu alte ocazii festive, dar în rest uităm, pentru că nu avem acest respect față de strămoșii noștri, față de cei care ne-au dat ceea ce ne-au dat. De la politicieni, de la autorități, greu putem să obținem această recunoaștere din proprie inițiativă a meritelor. Noi avem întotdeauna grijă ca nu cumva să facem o acțiune prin care să ne pierdem anumite privilegii pe care le-am obținut. Vizavi de această atitudine, în vocabularul românesc există o expresie foarte păguboasă pentru națiunea română, o dau de multe ori exemplu și studenților, aceea când personajul din poveste se roagă *să moară și capra vecinului*. Nu se roagă să primească și el o capră care să-l ajute să prospere, ci preferă să moară capra vecinului. Din păcate este o realitate pe care uneori o vedem și astăzi în anumite comunități. Poate că nu-i frumos ceea ce spun, și poate că s-ar putea să fiu judecat, poate chiar și arătat cu degetul pe stradă, dar să nu uităm că politicienii, clasa politică nu este nici mai bună, nici mai rea decât cei care o aleg, decât cei care o votează. Ei reprezintă cetățeanul, poporul, și din acest punct de vedere spun că parlamentul este reprezentanța națională, poftim o altă conotație, parlamentul reprezintă chintesența. Și dacă așa se manifestă parlamentul față de eroii de care ne aducem aminte doar când este Ziua Eroilor, atunci facem festivități degeaba! Suntem înconjurați de reprezentanții bisericii, că dă bine pe sticlă, după care uităm de toți. Avem și o mică fanfară, eventual tăiem și o panglică, aplauze, și apoi trecem la cinstirea memoriei eroilor cu diferite lucruri extrem de materiale și extrem de pământești. (...) vedem tot ce li s-a întâmplat acestor părinți ai patriei, care a fost recunoștința românilor față de acești făuritori de țară, oameni politici excepționali. Unii dintre unioniști și-au pus averea la dispoziție, au murit săraci. Vasile Goldiș, de exemplu, a murit sărac. Soția lui, după ce el a murit, a trebuit să vândă din casă obiecte care au aparținut familiei pentru a se putea întreține, pentru că statul român nu a găsit de cuviință să ofere o pensie, măcar o pensie de urmaș, în memoria celui care a făcut Unirea sau a contribuit la ea. Ioan Suci, avocat care câștiga bine la vremea respectivă, a ajuns să rămână fără casă, a trăit din mila bisericii ortodoxe din Chișineu

Criș care i-a oferit un spațiu și pentru biroul său și pentru casa sa. Ștefan Cicio Pop, tot avocat, a știut să-și chivernisească mai bine averea, care însă a fost apoi confiscată de către regimul comunist. Revenind, de aceea e și foarte greu să se realizeze un muzeu dedicat lui Vasile Goldiș, din lipsa obiectelor personale care au fost împrăștiate și vândute. În cazul lui Ștefan Cicio Pop iarăși este greu să se facă un muzeu, pentru că efectele sale au fost confiscate și zac în casele diferiților potențați ai acelor vremuri. (...) omul sfințește locul, nu autoritățile. Dacă așteptăm din partea autorităților să facă acest lucru, putem să uităm de schimbarea în bine. În orice caz, vă felicit pentru inițiativa de anul trecut, domnule Ando. A fost un gest necesar în amintirea unei personalități care a lăsat o generoasă moștenire Aradului. Societatea civilă este cea care trebuie să vină și să tragă de mână autoritățile. De exemplu, furtul moșiei lui Brătianu s-a făcut cu acordul autorităților. Intrarea și băgarea în închisoare a celor de la Unire, a lui Flueraș, în cazul arădenilor, al lui Iuliu Maniu și a altora, s-au făcut cu acordul autorităților. Deci, îmi pare foarte rău, dar eu în autorități prea multe speranțe nu mai îmi pot pune de a reconsidera o atitudine vizavi de eroi. Societatea civilă, asociații precum «Ștefan Cicio Pop» și alte asociații, ar trebui să ducă o campanie de conștientizare și de trezire la realitate, de respect față de înaintașii noștri. Este nepermis să se întâmple ceea ce s-a întâmplat și continuă să se întâmple cu înaintașii acestei țări, care v-am spus, în afară de faptul că și-au iubit țara nu puteau să fie condamnați pentru nimic, mai ales de regimul comunist. Regimul comunist a fost și el, la rândul lui, beneficiar al activității lor, al muncii lor, al politicii lor înțelepte. De pildă, Ioan Flueraș, printre altele, a fost convins de ideile socialiste de la care nu a abandonat nicio clipă, dar a înțeles că acest socialism trebuie să fie atașat valorilor naționale, motiv pentru care el a refuzat în 1921 să treacă în partidul care se înființase prin ruperea Partidului Social Democrat, Partidul Comunist. A continuat să activeze în Partidului Social Democrat chiar intrând și în parlament, la un moment dat, în 1927, de pe listele Partidului Național Țărănesc. A fost de trei ori în parlament, motiv pentru care a fost contestat chiar de către tovarășii săi, iar în 1945, când Petru Groza încerca să atragă din gruparea condusă de către Titel Petrescu anumite persoane, îi propune lui Ioan Flueraș să devină ministru al Muncii în guvernul său. Ioan Flueraș îi răspunde că nu poate accepta să intre la o guvernare care înlocuiește o dictatură cu o altă dictatură. Se referea la dictatura sovietică recent instaurată, și care devenea o dictatură antinațională. Pentru acest motiv, în 1952, Ioan Flueraș este arestat și

supus la o serie întreagă de torturi în închisoarea de la Gherla. În 1953, moare, în urma acestor torturi, într-un moment în care el, ca adept al ateismului, îl regăsește pe Dumnezeu și îi sfătuiește și pe alți deținuți să-l regăsească pe Dumnezeu, pentru că doar Dumnezeu este cel care poate să îi salveze, dacă nu fizic, să le salveze măcar sufletul. Doi torționari l-au torturat într-o zi, l-au adus în celulă într-o pătură și în câteva ore a și murit. Așa cum a pățit el au pățit și alții, Iuliu Maniu și alți oameni extraordinar de valoroși. De aceea spuneam că e bine că Vasile Goldiș și Ștefan Cicio Pop au murit și nu au mai ajuns să trăiască dezonoarea pe care unii au fost obligați să o simtă. Familia lor a suferit însă această dezonoare.”

Ne gândim cu drag și cu recunoștință la profesorul Corneliu Pădurean. Gândurile sale sunt printre noi, sistemul de valori pe care l-a creat continuă să ne influențeze. Prin ceea ce a realizat sau a încercat să realizeze, prin matricea intelectuală pe care a dezvoltat-o, ni-l asumăm pe domnul profesor ca pe un reper valoric pe itinerariul împlinirii. Aradul a avut nevoie de el!

Istoricul – Profesorul – Pedagogul dr. Corneliu Pădurean

Pr. Tiberiu Ardelean

Lumea academică arădeană, urbea intelectuală și culturală a Aradului, în întregul ei, sunt mai sărace de o bună perioadă de vreme. Timpul, ca instrument de măsurare a anilor omului lăsat pe acest pământ, se scurge, însă istoria se consemnează cu atât mai mult cu cât unul dintre semnatarii acesteia a plecat, profesorul universitar dr. Corneliu Pădurean, părăsind vremelnicia timpului, îndreptându-se spre cărarea veșniciei, sfințind, prin tocul măiestriei sale, istoria neamului, cu precădere cea a locurilor binecuvântate de Dumnezeu, de pe malurile bătrânului Mureș.

Bucuria spirituală a întâlnirii cu Veșnicul Arhiepiscop al celui pe care-l comemorăm se răsfrânge și asupra noastră, a ucenicilor, a studenților și a educabililor profesorului dr. Corneliu Pădurean, cei care formăm comunitatea Alumni a Universității „Aurel Vlaicu” din Arad.

Scriu aceste câteva gânduri din partea colegilor mei de generație, dar și în notă personală, considerând că la baza devenirii noastre stau *pietrele pedagogice ale educației intelectuale* primite și experimentate din truda, priceperea și dăruirea domnului profesor, confirmând ceea ce odinioară numea marele Lucian Blaga, pentru posteritate, acea culegere de aforisme *Pietre pentru templul meu* (1920), spunând într-una din ele: „O singură rugăciune am Doamne, să nu mă lași niciodată să fiu mulțumit cu mine însumi!”

Încă din titlul acestui medalion comemorativ am trasat trei direcții, care au marcat viața profesională a celui pe care-l deplângem, și pe care

le vom prezenta succint, fără a avea pretenția unei portretizări exhaustive, dar cu conștiința de a pune în lumină simțămintele nutrite față de această mare personalitate a Aradului, *Istoricul, Profesorul și Pedagogul* dr. Corneliu Pădurean.

Istoric al cetății noastre, cunoscut și recunoscut nu doar printre oamenii de breaslă, ci în lumea academică a relațiilor interuniversitare, profesorul dr. Corneliu Pădurean rămâne pentru posteritate ca un specialist pe latura istoriei demografice, scrierile sale arătând cu multă precizie situația mișcării populației județului Arad și nu numai, pe axa timpului, acestea dovedindu-se a fi reperi solide pentru viitoarele cercetări legate de scara demografică locală.

Aradul se bucură de trei zile istorice, pe perioada unui an civil, la care până mai ieri, istoricul dr. Corneliu Pădurean, alături de alți colegi ai săi, era protagonistul evenimentelor cultural-istorice organizate în folosul comunității arădene.

- 17 mai – *Ziua Administrației arădene* în amintirea zilei de 17 mai 1919, când a intrat în Arad Regimentul 6 Vânători al Armatei Române, momentul acela însemnând instaurarea administrației românești în Arad;
- 22 august – *Ziua municipiului Arad* în amintirea zilei de 22 august 1834, în care a obținut rangul de Oraș liber regesc;
- 30 noiembrie – *Ziua națională bisericească – Sfântul Apostol Andrei – ocrotitorul României*, în care sunt evocate evenimentele istorice legate de *Ziua națională a României*.

În acest triumfiular istoric-cultural era implicat profesorul dr. Corneliu Pădurean cu întreaga-i ființă, demonstrând de fiecare dată pasiunea pe care o avea atunci când vorbea cu patos și responsabilitate despre istoria Țării și a Neamului.

Profesorul și Pedagogul dr. Corneliu Pădurean a rămas în memoria multora dintre noi, a studenților săi, ca un distins dascăl de vocație, care vibra la fiecare curs pe care-l prezenta, expunându-și cunoștințele după metodele moderne ale predării, provocându-și de fiecare dată studenții la dialog, problematizare și contextualizare, cu scopul de a-i modela ca oameni responsabili și pregătiți pentru tot ceea ce înseamnă realitățile vieții.

Însă, personalitatea *Profesorului în sine*, a fost dublată și de cea a *Pedagogului prin excelență*. Mănuia tainele pedagogiei scrise și nescrise cu o veritabilă iscusință, cum nu mulți știu să o facă, înțelegând de aici, că întreaga-i slujire la catedra învățământului arădean arată de fapt unca-i personalitate majoră, *Omul* Corneliu Pădurean.

La aceste momente de aducere aminte, evocând în câteva rânduri complexa personalitate a profesorului dr. Corneliu Pădurean, fără a o epuiza, îl rugăm pe Preamilostivul Dumnezeu, ca sufletul său să fie numărat cu Sfinții Săi, rămânând în memoria colectivă a istoricilor, a lumii academice arădene, drept cel care a lăsat o urmă adâncă și de neșters în întreg angrenajul învățământului românesc.

Rămâne cum am stabilit!

Ioan Bolovan

În urmă cu aproape doi ani, titlul din *Cuvânt-înainte* la volumul omagial realizat împreună cu prietenul Dr. Doru Sinaci și dedicat profesorului universitar Corneliu Pădurean cu ocazia împlinirii vârstei de șaptezeci de ani, se intitula *Un Om, un Istoric, un Patriot*. Titlul rămâne corect și acum, cu diferența că despre aceste trei trăsături esențiale ale celui omagiat în 2022 trebuie să vorbim de acum, din păcate și cu durere, numai la trecut.

L-am întâlnit prima dată pe Corneliu Pădurean în urmă cu patruzeci și cinci de ani, în toamna anului 1979, pe când el era profesor de istorie stagiar la Liceul industrial nr. 1 (Aurel Vlaicu) din Arad, iar eu eram elev în clasa a XI-a la Liceul Pedagogic din același oraș. În fapt, eram „vecini”, cei ce cunosc istoria învățământului arădean știu bine cele două locații. Dar cum s-a produs întâlnirea noastră? La nivelul Inspectoratului școlar județean Arad se luase decizia constituirii unui cerc de istorie al elevilor la nivelul municipiului Arad. Profesorul Pădurean, care era cel mai tânăr profesor de istorie din oraș a primit sarcina să coordoneze acest cerc, iar subsemnatul, care obținusem deja unele rezultate la olimpiadele școlare de istorie, am fost desemnat președintele cercului, care își avea sediul tocmai la liceul unde studiam eu. Nu întâmplător a fost ales drept sediu Liceul Pedagogic, deoarece acesta avea, la vremea respectivă, cel mai modern cabinet de istorie din județ, grație și implicării responsabile și profesioniste a profesorului de pioasă amintire Mircea Popa, care mi-a fost atât diriginte cât și dascăl de istorie. La prima noastră întâlnire, Corneliu

m-a privit curios, mi-a adresat câteva întrebări legate de preocupările și interesul meu pentru istorie. Voia să vadă de ce am fost propus tocmai eu din rândul tuturor elevilor din Arad pasionați de istorie. I-am dat cu bucurie un număr din revista *Tribuna elevilor*, publicație a elevilor de la Liceul Pedagogic, unde publicasem în 1978 un articol despre Arad și Marea Unire, argumentându-mi astfel pasiunea pentru cercetarea istoriei moderne a Transilvaniei. După depășirea acomodării noastre reciproce, am avut o colaborare extraordinară timp de aproape doi ani, până în vara anului 1981 când am terminat liceul și evident și calitatea mea de responsabil din partea elevilor cu acest cerc. În intervalul în care am colaborat cu Corneliu, au fost momente deosebite atât în cabinetul de istorie de la Liceul Pedagogic, unde desfășuram lunar întâlnirile noastre (prezentări de carte, invitarea unor istorici locali sau a unor personalități exemplare ale culturii noastre – Vasile Netea, Vasile Popeangă, Eduard Găvănescu, Nicolae Roșuț ș.a., cât și cu prilejul ieșirilor din școală – la Muzeul Județean de Istorie, la șantierul arheologic de la Vladimirescu, la cel de la Pecica, la mănăstirea din Gai etc.). Entuziasmul și dragostea lui pentru istorie ne alimentau și pe noi, cei tineri, căldura și modestia cu care ne înconjura ne-au făcut să îl privim nu numai cu respect ci și cu dragoste. Îl simțeam aproape de noi, diferența de vârstă între Corneliu și noi nefiind așa mare, cred că se simțea și el bine în preajma noastră.

După ce „mi-am luat zborul” din Arad pentru a urma cursurile Facultății de Istorie și Filosofie din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, drumurile noastre s-au despărțit pentru o vreme. Ne-am reîntâlnit de câteva ori după 1990, cu ocazia conferințelor științifice organizate de Muzeul Județean Arad și m-am bucurat de conversațiile comune pe care le-am avut. De o apropiere mult mai consistentă a noastră nu pot vorbi înainte de mijlocul anilor '90 ai secolului trecut, când Corneliu s-a apropiat de demografia istorică, disciplină pe care a și predat-o studenților arădeni, și mai ales când a devenit doctorand al profesorului Liviu Maior cu o teză despre istoria populației din comitatul Arad (în 2002 și-a susținut cu brio și teza de doctorat cu titlul *Populația comitatului Arad în secolul al XIX-lea*). De acum, întâlnirile noastre la Arad și Cluj-Napoca s-au înmulțit, conversațiile au devenit tot mai consistente, animate fiind și de pasiunea

noastră comună pentru demografia istorică. Teza publicată în 2003 ca și carte, studiile de până atunci și cele următoare l-au consacrat pe Corneliu Pădurean ca un specialist recunoscut în istoria populației, dovadă și alegerea sa în 2008 ca membru al Comisiei Internaționale de Demografie Istorică de la Geneva. La mijlocul anilor 2000 au „explodat” proiectele noastre comune, conferințele internaționale și naționale de demografie istorică pe care le-a organizat cu mare responsabilitate și cu eficiență, aducând la Arad specialiști de primă mână din domeniul demografiei istorice, atât din țară cât și din străinătate. Practic, Corneliu Pădurean a așezat Aradul, Universitatea „Aurel Vlaicu” pe harta demografiei istorice românești, fiind după Cluj-Napoca al doilea centru universitar cu realizări consistente în ceea ce privește cercetarea istoriei populației din perspectivă interdisciplinară. Au urmat numeroase proiecte și granturi pe care le-a câștigat prin competiție, multe volume de unic autor sau coordonate cu subsemnatul ori cu mai tineri colegi arădeni pe care i-a adus aproape de domeniul nostru de cercetare. Multe personalități din țară și străinătate care au participat la conferințele organizate de Corneliu la Arad își amintesc cu nostalgie (și firește cu regret, din aprilie încoace) de cel care a fost sufletul acestor manifestări și care a știut să îmbine, în cadrul acestor conferințe, rigoarea selectării comunicărilor, a dezbaterilor științifice din săli, cu socializarea care a completat fericit prezența noastră în orașul de pe malul Mureșului.

Puțini oameni reușesc să îmbine într-o armonie deplină calitățile științifice ale unui cercetător cu competențele didactice, cei mai mulți dintre noi excelând fie într-un domeniu științific, fie afirmându-ne ca dascăl nu doar iubit de elevii/studentii săi, ci și apreciat ca atare de comunitatea în care activăm. Corneliu Pădurean a fost însă o excepție fericită, destinul rezervându-i o carieră profesională excepțională, în care, timp de mai bine de patru decenii și jumătate, s-a validat atât ca dascăl de elită în învățământul preuniversitar și universitar arădean, cât și ca istoric complex, apreciat profesional nu doar prin titlurile de doctor (2002) și de abilitare în științele istorice (2017), dar mai ales prin lucrările publicate în țară și străinătate, prin afilierea profesională interne și internaționale.

Abilitățile sale științifice, dar și cele organizatorice, au condus la includerea profesorului Corneliu Pădurean în diverse redacții științifice, organisme profesionale etc., unde a reușit să asigure un nivel științific adecvat acestor publicații. Este membru în Consiliul Științific al revistei Facultății de Științe Umaniste și Sociale a Universității „Aurel Vlaicu” Arad, *Journal of Humanistic Sciences* și al revistei Asociației Naționale Arădene pentru Cultura Poporului Român, *Analele Aradului*. Preocuparea de restituire adecvată a personalităților arădene care au jucat un rol esențial în istoria modernă a României l-a condus la înființarea *Asociației „Ștefan Cicio-Pop”*, al cărei membru fondator și președinte este de circa două decenii. De asemenea, pentru contribuțiile științifice personale și în colaborare cu alți specialiști, ca și pentru organizarea mai multor conferințe internaționale care au plasat Aradul pe harta europeană a demografiei istorice, pentru toate realizările sale profesionale, ca și pentru implicarea sa în slujba comunității în vederea promovării corespunzătoare a istoriei în spațiul public, a primit în repetate rânduri premiul pentru cercetare al Universității „Aurel Vlaicu” Arad (2016, 2017, 2018), precum și medalia Centenar și Ordinul Centenar ale Primăriei Municipiului Arad (2018).

A coagulat la Arad un colectiv preocupat de istoria populației Transilvaniei, înscriind orașul între centrele importante din România unde demografia istorică a înregistrat rezultate consistente. Multe din manifestările științifice naționale și cu participare internațională inițiate și organizate de profesorul Corneliu Pădurean au avut o tematică considerată tabu de către istoriografia de dinaintea anului 1989: concubinaj, ilegitimitate, divorțialitate, ciclul vieții familiale, alimentație, epidemii etc. Volumele tipărite în urma acestor conferințe sunt în bibliotecile din țară și străinătate, pe mesele specialiștilor, demonstrând valoarea școlii românești de demografie istorică, în cadrul căreia istoricul demograf Corneliu Pădurean ocupă un loc de cinste. A fost însă interesat, așa cum era firesc, și de evidențierea rolului Aradului în cadrul mișcării naționale a românilor din Transilvania, o bună parte din preocupările sale vizând restituirea istoriografiei românești, a personalității lui Ștefan Cicio-Pop etc. A publicat și coordonat, singur sau în colaborare, 23 de monografii

și volume colective, fiind autor unic al patru cărți și, în colaborare cu alți specialiști, al încă patru cărți. De asemenea, a fost autor unic sau în colaborare al peste 100 de îndrumătoare metodice, studii și articole, publicate în reviste și în volume din țară și străinătate.

Cu alte cuvinte, Corneliu Pădurean a fost un istoric care a deschis mai multe șantiere de lucru, obținând rezultate care l-au onorat deopotrivă pe el, dar și instituțiile unde a fost afiliat în ultima jumătate de secol. Ne-am despărțit de el numai fizic, fiindcă spiritul lui rămâne încă viu printre cei care i-am fost prieteni și colaboratori. Fie-i memoria veșnică!

Corneliu Pădurean – bun și drag prieten

Virgiliu Bradin

De ceva vreme a plecat dintre noi, mult prea devreme, cel care a fost prof. univ. dr. Corneliu Pădurean, personalitate de marcă a învățământului arădean, desăvârșit istoric, pedagog, om de cultură, lăsându-ne cu sufletul răvășit de tristețe, dar aducător de amintiri, de momente și întâmplări petrecute alături de cel care, cu firea sa plăcută, cu rafinamentul său umor, ne răsfața prin vorbele sale bine meșteșugite ce ne mergeau la inimă. Se despărțea mereu de tine cu un ușor zâmbet în colțul gurii și cu ochii plini de blândețe. Nu-mi vine parcă a crede, acum când cu sfială și emoție mă strădui a pune cap la cap, să strâng într-o oarecare măsură momentele trăite pe care le-am petrecut alături de cel ce astăzi nu mai este printre noi, încercând să-l readuc în lumea vie a amintirilor, a trecutului de care nu le putem despărți.

Despre profesorul de istorie ce predă la Liceul nr. 1 din Arad, de Corneliu Pădurean, auzisem pentru prima dată de la fostul meu profesor de istorie din anii de liceu, regretatul Corneliu Stoiculescu, pe atunci inspector de specialitate în cadrul Inspectoratului școlar al județului Arad. Era pe la începutul anilor '80 când dăscăleam la țară, la Hălmagiu ca profesor de limba și literatura română, deținând în același timp și funcția de director la școala gimnazială cu clasele I-X, astăzi Grupul Școlar „Bogdan Voievod”. Fostul meu profesor Corneliu Stoiculescu, ce se afla în școală într-o inspecție de rutină, mi-a mărturisit, printre altele, că îl cuprinde tristețea la gândul că va trebui, după o lungă carieră didactică, să iasă totuși la pensie. Gândul inutilității îl măcina. Mai era frământat și de faptul

că încă nu se hotărâse pe cine să propună a ocupa funcția de inspector pentru disciplina istorie și științe sociale. Mi-a vorbit mai neoficial, ca unui fost elev, la care, după cum mărturisea, ținea, despre tot felul de presiuni și intervenții ce se făceau asupra sa, pentru a numi pe cineva care să ocupe funcția, dar, după mai multă chibzuință, gândul său se îndrepta spre un tânăr profesor de la Liceul nr. 1, spre Corneliu Pădurean, student strălucit al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, preocupat nu numai de munca la clasă, dar și de cercetare. Îi urmărise în mai multe rânduri activitatea școlară, promovându-l, deși era încă tânăr, ca metodist și șef al comisiei metodice a profesorilor de istorie din municipiul Arad. Mi-a vorbit cu multă căldură despre Corneliu Pădurean, pe care am văzut că îl avea la suflet, despre cel pe care puțin mai târziu, în toamna aceluiași an, am avut onoarea a-l cunoaște personal, când fusese numit ca proaspăt inspector școlar. Era tânăr, dar avea multă prestanță. L-am cunoscut mai îndeaproape, în urma unei inspecții pe care acesta o făcuse la școala pe care o conduceam și mi-am dat seama, în urma discutării desfășurării unei lecții la care asistase, despre calitățile indiscutabile de pedagog și de competența didactică a tânărului inspector școlar. Mi-am dat seama, încă din acele momente, că fostul meu dascăl, care-l susținuse și promovase în funcție, nu se înșelase nici de data aceasta. A ales omul potrivit. Legăturile spirituale, iar mai apoi, treptat, cele de prietenie, cu inspectorul Corneliu Pădurean, vor începe la câteva luni după evenimentele din decembrie 1989, mai exact în primăvara anului următor, când, în urma unui concurs, am ocupat un post de profesor expert la Casa corpului didactic din Arad, recent înființată ce va funcționa câțiva ani în aceeași locație cu cea a Inspectoratului școlar al județului Arad. Era pe atunci o perioadă de mari bulversări și multă instabilitate pentru școala românească, ca de altfel în toate domeniile vieții sociale, dar mai ales economice. Frământări și dese schimbări erau și în cadrul structurii organizatorice a Inspectoratului școlar unde se alegeau și se realegeau viitorii inspectori școlari, dintre cei care au fost pe funcție, foarte puțini vor rămâne în cadrul noii structuri organizatorice, dar, printre aceștia va fi și Cornel Pădurean, reales și validat prin concurs.

Funcționând în aceeași clădire, dar la etaje diferite, întâlnirile mele cu inspectorul Corneliu Pădurean erau aproape zilnice, făcându-ne timp,

printre altele, a mai schimba păreri despre ceea ce se întâmpla în jurul nostru, despre situația, nu numai a învățământului a școlii românești mereu în schimbare, dar și despre evenimentele politice și sociale de la începutul anilor '90. În cadrul programelor școlare se va introduce, în mod obligatoriu, ca disciplină de învățământ și religia, fapt ce ridică mari probleme, nefiind cadre didactice capabile să predea noua disciplină. Inspectorului Corneliu Pădurean îi revenise și sarcina de a se ocupa de pregătirea pedagogică și metodică a celor care aveau competențele profesionale să predea noua disciplină și anume preoții. Acestora le lipsea însă pregătirea necesară pentru o bună susținere a orelor de religie. Una dintre atribuțiile ce reveneau pe atunci profesorului expert de la Casa corpului didactic, atribuție prevăzută de altfel și în fișa postului, era și aceea legată de perfecționarea cadrelor didactice, așa că, împreună cu Corneliu Pădurean, am început a concepe un modul de perfecționare pedagogică și metodică destinat preoților. Modulul, așa cum îl gândisem noi atunci, neavând de niciunde un model, fiind o noutate, se desfășura pe mai multe etape, cursurile ținându-se atât în Clădirea Episcopiei cât și la Casa corpului didactic, iar spre final și la Institutul Teologic, recent înființat. De atunci, din acea perioadă, de când am colaborat la acel modul de perfecționare, va începe o legătură de încredere și prietenie materializată, în continuare, și prin organizarea unor simpozioane dedicate omagierii unor evenimente istorice, a cinstirii memoriei unor personalități de marcă din istoria noastră, cum a fost Avram Iancu, personalitate istorică aflată la sufletul inspectorului. Va urma, după mai mulți ani de bună colaborare în organizarea și desfășurarea unor activități apreciate la care vor participa și cadre de prestigiu din mediul universitar, din orașele Cluj-Napoca, Timișoara ori București, o oarecare provizorie despărțire, după întoarcerea mea la catedra rezervată la Școala Generală nr. 3 din Pârneava, unde, pe atunci, în 1997, soția, profesor Maria Bradin, a fost aleasă și numită în funcția de director. Trebuia să o sprijin. Nu știu, nu l-am întrebat niciodată, dar nu la mult timp, inspectorul Corneliu Pădurean a ales să răspundă, pe lângă alte școli, și de școala de pe Strada Oituz, cum îi plăcea să spună. Desigur, unul dintre motive era, că în cartierul Pârneava se născuse, copilărise și încă avea casa părintească unde mai

trăia și mama sa, iar la acea școală învățătoarea al cărei nume nu-l mai rețin, i-a pus cum se spune, condeiul în mână și l-a învățat a scrie și a socoti. Erau amintiri, locurile lui de odinioară, amintiri ale trecutului, de care pururea, fiecare nu ne mai putem despărți. Școala la care învățase, pot să-i spun de acum prietenul meu, Cornel, era o școală adâncită în trecut, înființată încă din primii ani de când s-a instaurat și în părțile Aradului, administrația regimului dualist. Încă de la începuturile sale, școala de pe „Illes utca”, cum era cunoscută după numele străzii, deși școală de stat maghiară, era gazdă și pentru copiii din cartier ai sârbilor și mai puțin ai românilor. Aceștia din urmă, în marea lor majoritate, își vor lăsa copiii să învețe doar la școlile lor confesionale, patronate de biserica ortodoxă. În Pârneava, cartier cunoscut în perioada dualistă, mai ales, drept „suburbiul românesc al Aradului”, școlile românești își câștigaseră un renume, prin competențele unor dascăli de mare valoare profesională și mare suflet național precum Petru Popovici, Iosif Moldovan, Nicolae Ștefu, Ioan Vancu și alții asemenea lor. La puțini ani după Marea Unire, în 1923, școala maghiară va deveni școală mixtă, fiind cunoscută ca Școala primară de stat mixtă nr. 22, curs superior, din Strada Oituz numărul 108–112, ce avea de acum, majoritatea claselor destinate elevilor de etnie română, mai puține pentru copiii maghiarilor și ai sârbilor. Cu timpul, în perioada interbelică, școala de pe Strada Oituz, va deveni, prin competența corpului didactic de elită, una dintre școlile de renume pentru învățământul românesc, nu numai din părțile Aradului. Prestigiul acesta se va menține multă vreme, chiar și după cel de Al Doilea Război Mondial. Va fi o școală unde va învăța și se va forma și tânărul pârnevean Corneliu Pădurean, ce avea casa părintească nu departe de școala de pe vechea stradă Sava Raicu. Considerată, pe bună dreptate, una dintre cele mai vechi școli ce ființa în Arad, având prima atestare documentară în 1867, conducerea școlii a hotărât să organizeze în cursul anului școlar următor, aniversarea evenimentului, prin pregătirea unui program cultural și sportiv în care să fie implicată și comunitatea locală. Inițiativa laudabilă a conducerii școlii va fi îmbrățișată cu mult entuziasm și de către fostul elev al școlii, de inspectorul Corneliu Pădurean, care, în urma discuțiilor referitoare la programul manifestărilor, mi-a sugerat a căuta în arhiva

școlii, documente care să mă ajute a scrie despre istoricul instituției, despre momentele mai importante ivite pe parcursul numeroșilor ani ai existenței sale, despre rolul acesteia în viața comunității locale și despre personalități mai cunoscute ce au fost, odinioară, elevii acesteia. Mărturisesc că pe atunci nu știam încă nici unde se afla arhiva școlii și ce documente valoroase ar găzdui, dar spre marea mea surprindere, la câteva zile după întoarcerea de la o clasă, într-o pauză, am văzut stivuite în cancelarie, în dreptul locului meu, într-un impresionant morman dosare îngălbenite și prăfuite. Colega mea, Ana Curetean, dascăl de mare suflet și vocație, îmi cunoștea aplecările în ale scrisului, chiar și numai din editarea revistei *Școala vremii* a Inspectoratului școlar județean unde am fost cooptat în redacție, o bună bucată de vreme. Dosarele pe care le aveam atunci în față sunau de-a dreptul ca o provocare. În aceea zi, țin bine minte, am rămas uitat până târziu la școală, răsfoind, plin de curiozitate și de interes, îngălbenitele file ce le aveam în față, întorcându-mă în timp, fascinat de cele ce acestea, rând pe rând, mărturiseau. Încet, pe parcursul câtorva luni, începusem să conturez vremurile de odinioară prin care trecuse școala, cu acel corp didactic minunat, cu problemele și strădania acestora de a ridicat prestigiul și de a o așeza în rândul celor mai bune școli din oraș și din ținuturile arădene. La întâlnirile avute cu prietenul meu pārnevean, Cornel, îi vorbeam, văzând că mă urmărește cu plăcere și interes, despre toate acestea, despre istoria școlii și a comunității. După ceva timp, tot ascultându-mă și văzând voluminosul material documentar pe care-l strânsesem, m-a îndrumat să-l așez într-o carte. De la îndemnul său de a scoate o carte despre școala și cartierul Pârneava vor începe dese peregrinări fie la Biblioteca Județeană, muzeu ori arhive, de unde, mi-a spus, cu siguranță, că îmi voi îmbogăți materialul documentar, dând cărții o mai riguroasă abordare științifică, bine argumentată, din mai multe surse și mai multe documente. Apoi, Corneliu Pădurean va fi cel care mă va ajuta la structurarea acestuia, în capitolele ce începuseră să prindă contur. De un real folos va fi și materialul bibliografic recomandat, precum și recenta sa carte, pe care a publicat-o în urma susținerii tezei de doctorat, carte intitulată *Populația comitatului Arad în secolul al IX-lea*, Arad, 2003, în care, în capitolul de început, surprinde formarea și evoluția

istorică a orașului Arad, precum și a comunităților din preajmă, ce în timp, se vor constitui în cartiere ale acestuia, așa cum va fi și cazul cartierului Pârneava, cel mai apropiat de centrul orașului. Deși se vorbea mereu în cercurile dascălilor arădeni că va fi numit, cât de curând, în funcția de inspector general al învățământului preuniversitar al județului, Corneliu Pădurean va alege, cu chibzuință, o altă opțiune, cea de a intra în rândurile cadrelor universitare. Mi-a mărturisit, legat de acest motiv, că varianta aleasă se baza pe faptul că era pasionat de munca de cercetare, mai mult decât de cea de coordonare a unităților școlare, iar actualul învățământ universitar arădean, recent înființat în urbe, avea mare nevoie și de profesori locali, prea puțini în acele momente, care să-l susțină și să-l promoveze. Dorea, după cum bine am înțeles, să-și ofere competența profesională în folosul acestuia. Ceea ce, de fapt, va și realiza, în strălucita-i carieră universitară.

Pe parcursul anilor, relațiile noastre deveneau tot mai apropiate, petrecându-ne împreună, în familie, multe dintre sărbători, ori chiar concedii, cum a fost cel de la Lacul Balaton, un concediu pe care nu-l pot uita și de care îmi amintesc cu multă plăcere. Cel care s-a ocupat întru totul de organizare, a fost Cornel, ce reușise, cu ajutorul unui prieten, fost coleg de facultate de etnie maghiară, ce se stabilise în Ungaria, să închirieze o mică vilă cu aspect rustic aflată în apropierea lacului. Aici, împreună cu familia dr. Isai, foști colegi atât el cât și soția la școala de pe Oituz, am petrecut, în grădina vilei, seri minunate, depănând amintiri și savurând bunătățile pregătite cu calitățile unui priceput bucătar chiar de către Cornel. Îi plăcea să gătească, se pricepea la mai multe feluri de mâncare, știa să le dea gust. Vinul ales din cramele locului ne-a dezlegat limbile și ne îndemna a povesti până seara târziu. Cornel vorbea foarte bine limba maghiară, încât ziceai că era ungar, cum de altfel credeau și cei cu care conversa în diverse împrejurări. Mai ales la cumpărături. Vorbea, după cum îi spunea proprietarul vilei, o maghiară literară, cu un ușor accent, ca unui ungar ce își petrecuse câțiva ani prin străinătate. În una dintre serile petrecute în jurul focului, pe care-l făceam în grădina vilei, ne-a povestit pe îndelete, cu umor, cum a fost nevoit să învețe această limbă. Era student la Cluj, în anul I, când, la un seminar, unul

dintre profesori, despre care se spunea că este exigent la examen, a întrebat dacă, careva dintre ei știe ungurește, pentru a-i traduce un studiu din maghiară. Atunci, gândindu-se și luând în calcul examenul ce-l aștepta cu profesorul în cauză și cunoscând, oarecum, cât-decât limba, pe care o deprinse de la prietenii săi de etnie maghiară din Pârneava, s-a oferit a fi traducătorul. De aici va începe tărașenia. După ce, bucuros, profesorul i-a predat materialul ce cuprindea un însemnat număr de pagini, la cămin, a început să-l parcurgă și și-a dat seama că, „ungureasca” pe care o învățase pe stradă, după ureche, de la prietenii de etnie maghiară din Pârneava, nu-i va fi de mare ajutor. Îngrijorat, văzându-se pus în situația de a se face de rușine, atât în fața profesorului, cât și a colegilor, s-a apucat serios să învețe limba, folosind gramatici și dicționare. În cele din urmă, va reuși, cu multă strădanie, traducerea, și totodată să stăpânească maghiara, care îi va fi de folos mai târziu, în munca de cercetare. Tot la Balaton se va dovedi a fi un bun ghid, ducându-ne să vizităm câteva obiective turistice din preajmă, unde ne va surprinde prin bagajul informațional știut. Era felul său de a fi, pregătindu-se întotdeauna cu seriozitate și rigoare dusă până la capăt, în orice lucru în care era implicat. Mi-am dat mai bine seama de această calitate, pe care, din păcate, nu mulți dintre noi o avem, atunci când am pregătit pentru editare materialul despre Pârneava. În vederea tipăririi acestuia, am discutat și rediscutat unele aspecte istorice, la care trebuia să revin, iar, ținând seama de voluminosul material, m-a sfătuit să-l tipăresc în două cărți, una doar despre istoricul cartierului, iar cea de-a doua, despre cele trei unități școlare ce funcționau aici. Avea perfectă dreptate. Prin prezența mea la două emisiuni ale televiziunii locale, aflate sub genericul „Pe laviță”, moderate de profesorul Horia Truță și Dan Codre, unde am vorbit despre unele aspecte istorice și despre personalități pârnevene, am stârnit un val de interes din partea localnicilor, care își doreau să apară, cât mai curând, cartea *Istoria Pârnevei*, cum o numeau ei, dar căreia eu îi găsisem un titlu, parcă mai potrivit *Pârneava – suburbiul românesc al Aradului*. Cartea, pe care și-o doreau mulți pârneni, dar mai ales eu, precum și prietenul meu, Cornel, ce onorase cartea printr-o Prefață scrisă cu suflet, de cel care era un bun și avizat cunoscător al conținutului acesteia, va apărea și va fi lansată

chiar la începutul toamnei anului 2008, în clădirea, edificiu emblematic pentru trecutul cartierului, în vechea “Casă Națională”, ridicată cu fală de aceștia, în anul 1902.

Cartea, *Pârneava – suburbiul românesc al Aradului, contribuție monografică*, Editura Promun, Arad, 2008, va fi o primă monografie dedicată cartierelor arădene, o carte ce va stârni, așa cum sublinia și Corneliu Pădurean, în Cuvânt înainte, un viu interes din partea comunității. „Cunoașterea unui trecut palpabil și vizibil al unei comunități suscită un interes mai mare și este mult mai aproape de sufletul membrilor acesteia, decât cunoașterea unor evenimente derulate în spații mai îndepărtate. Acestea sunt, pentru cei mai puțin avizați dintre consumatorii de istorie, obstacole, fără a fi generatoare de emoții. Recunoașterea unor locuri, ori a unor personaje istorice, îndeobște anonime, prinde viață în amintirea cititorilor localnici. Într-o lume a internetului, lectura de orice fel, devine o activitate tot mai rară. Când este vorba însă, de a citi un text, în care locurile și personajele ne sunt familiare și prind contur, o asemenea activitate devine realizabilă” (Corneliu Pădurean, Cuvânt înainte, în Virgiliu Bradin *Pârneava – suburbiul românesc al Aradului, contribuție monografică*, Editura Promun, Arad 2008, p. 5). Prezența, la lansarea cărții, a unui numeros public, de toate vârstele, m-a impresionat profund, iar pe Cornel, după cum am observat, l-a bucurat mult, văzând interesul acestora, în mare parte pârneveni, pentru istoria locală. Se îmbrățișa cu mulți oameni, erau foștii săi colegi de la școala de pe Oituz, vecini, prieteni și rude, care, cu toții veniseră plini de interes și curiozitate, nu numai să se întâlnească, dar și cu nădejdea, că vor mai afla din carte, lucruri neștiute despre trecutul și viața din cartierul lor, în care au fost trăitori și moșii și strămoșii lor. Nu pot să uit, pentru că am fost profund mișcat și emoționat de spusele unui pârnevean mai în etate, ce în momentul în care a primit cartea, pe care îi scrisesem, plin de simpatie, câteva rânduri, îmi va spune aproape cu lacrimi în ochi, că nu se va culca în „astă noapte” până nu o va citi în întregime. După lansarea cărții, în marea sală a venerabile Case Naționale, trecută prin istorie, la multe dintre mesele pârnevenilor, se vor înjgheba discuții și amintiri despre oameni și fapte ale cartierului. Mulți dintre meseni au venit special și nu se mai văzuseră de multă vreme. Era un moment pe

care nu voiau să-l rateze. Unii dintre cei prezenți, mi-au cerut mai multe cărți, pe care intenționau să le trimită apropiaților, stabiliți în străinătate. Erau și aceștia pârneni. Am văzut atunci cum Cornel îi cunoștea bine pe cei mai mulți, oprindu-se și discutând aproape la fiecare dintre mese, ascultând cu zâmbet și satisfacție vorbele acestora, aducându-i amintiri. Cornel se simțea, cum se spune, la el acasă, erau pârnenii săi. Nu ne putem abține, în memoria celui care a fost Corneliu Pădurean, să nu cităm cuvintele sale, despre cartierul în care s-a născut și a copilărit și a fost școlit: „Nu știu câte studii au fost realizate în România, care să aibă ca subiect și obiect al investigației științifice, istoria unui cartier, dar știu că *Pârneava – suburbiul românesc al Aradului*, este unul dintre ele.

În primul rând, este unul dintre cele mai vechi cartiere ale Aradului, care a făcut parte din vechea vatră a orașului, încă de la începuturi. În al doilea rând, cartierul, în ciuda compoziției sale etnice diverse, a fost, pe parcursul secolelor al XIX-lea și XX, un important centru de simțire românească. Era motivul pentru care, în anul 1902, a fost inaugurată aici, Casa Națională. Dacă Aradul a fost în anul 1918, centrul românismului din Transilvania, locul de unde a fost hotărâtă unirea cu România, cu siguranță se datorează și spiritului care s-a dezvoltat în acest cartier. Pârnenii au fost prezenți la 1 Decembrie la Alba Iulia. În al treilea rând, cartierul Pârneava, deși plasat foarte aproape de zona de centru a Aradului, a reușit să păstreze vreme îndelungată, atmosfera de așezare rurală românească. Este, probabil, motivul pentru care a conservat vreme îndelungată, tradiții de civilizație românească, venite din negura timpului. Un rol important l-au avut în acest caz, școlile românești, care, prin învățători, elevi și părinții acestora, au putut, prin serbările pe care le organizau la Casa Națională, să dea continuitate vieții culturale a românilor arădeni. În al patrulea rând, cartierul Pârneava a fost, în ciuda aspectului său rural, care din păcate se mai menține și astăzi în unele locuri, un spațiu în care s-a dezvoltat, încă înainte de crearea Uniunii Europene, spiritul european al toleranței și nu în ultimul rând, urbanismul, în sens de comportament cotidian. Multiculturalitatea a fost o dimensiune cu care ne nășteam și creșteam, noi, copiii cartierului. În acest cartier, în arealul căruia nu a fost ridicată în trecut nicio biserică, credincioșii de diferite confesiuni, creșteau

împreună, împreună se jucau, împreună se iubeau, împreună trăiau, dar tot între ei se mai și băteau. Învățau limba celuilalt fără efort, ca un dar, și simțeau împreună sărbătorile religioase ale celuilalt, chiar dacă uneori, erau la date diferite. Și totul era ceva firesc! S-a dezvoltat astfel acel spirit de pârnevean, afișat cu mândrie, în raporturile cu locuitorii din alte cartiere ale Aradului. În al cincilea rând, pentru că sunt pârnevean.”

Corneliu Pădurean ținea foarte mult la cartierul său, la oameni acestuia, și nu uita să spună în anumite împrejurări, cu multă mândrie, că și el este pârnevean. La noua mea carte, despre școlile din Pârneava, mi-a sugerat, pe bună dreptate, să introduc neapărat și un scurt istoric despre cartierul său. Cartea îmi va fi onorată de Cuvânt înainte, în care va sublinia importanța factorului uman, cel al dascălului, care în școală a format generații de școlari, cu dragoste pentru tradiții, cultivând pe lângă învățatură și sentimentul de mândrie locală și națională. Erau adevărați oameni ai școlii, pe care îi va păstra cu drag mereu în suflet. Școala cartierului său va avea mereu, de-a lungul vremurilor, dascăli de referință, adevărate valori morale, ce vor duce faima și prestigiul școlii, nu numai pentru învățământul arădean, dar și național după cum bine menționau, inspecțiile școlare ale celor de minister. „O școală nu este valoroasă prin clădirea pe care o are. Desigur, și baza materială este foarte importantă pentru potențarea educației, pentru formarea unor deprinderi intelectuale sau comportamentale în societate. Măreția unei școli este dată însă, în primul rând, de capitalul uman al acesteia.” Corneliu Pădurean semna, pe lângă faptul că era profesor universitar și în calitate de președinte al Asociației Pârnevenilor, asociație la care țineam mult și pe care el, cu strădanie și dragoste, a înființat-o. Va strânge în jurul său, oameni de suflet și inițiativă, adevărați fii ai cartierului. Împreună, vor organiza, pe parcursul mai multor ani, minunate manifestări culturale, asemenea serbărilor câmpenești de altădată, manifestări cuprinse sub genericul Zilele Pârnevei, desfășurate, de cele mai multe ori, în bătrâna și primitoarea Casă Națională, căreia îi va așeza și o placă comemorativă. De toate îmi amintesc cu mult drag, de oameni care au fost și, astăzi, nu mai sunt.

În acele momente de aduceri aminte, gândul meu poposește, mai ales, cu drag, dar și durere în suflet, asupra memoriei unui bun prieten, iubit și prețuit, Corneliu Pădurean.

Gânduri răzlețe despre un om deosebit

Adrian Bucur

Când am primit invitația de a scrie câteva rânduri despre profesorul Corneliu Pădurean, m-am gândit că aș putea să scriu despre cele două imagini ale sale: istoricul și omul. Sigur, cele două se împletesc și nu pot fi pe de-a-ntregul disociate, dar, totuși...

Corneliu Pădurean a fost un exemplu de istoric, de persoană pasionată de studiul istoriei, care căuta neîncetat să descopere noi înțelesuri, noi răspunsuri, noi lămuriri unor întrebări sau unor incertitudini cu privire la faptele istorice. Dar, mai mult de atât, cred că modul său de a o face era special. Îmi amintesc, de exemplu, mai multe conferințe de demografie istorică la care am participat, la invitația sa, în cadrul cărora aveau loc dezbateri asupra unor chestiuni ce apăreau din comunicările prezentate. Întotdeauna el punea întrebările cele mai grele, cele care ne puteau duce mai departe pe drumul cunoașterii, cele care deschideau noi orizonturi de interpretare. A fost, în opinia mea, un deschizător de drumuri atât în demografia istorică, cât și în istoria Aradului, cele două teme majore care i-au jalonat scrisul istoric.

A fost, de asemenea, un mare organizator. Fără eforturile sale nu ar fi existat vreo conferință de demografie istorică la Arad și nu s-ar fi organizat conferințe istorice având ca subiect Aradul și istoria sa. Întotdeauna se lupta pentru finanțare, pentru o organizare cât mai bună, pentru invitați cât mai cunoscuți și respectați din domeniul lor, pentru un program cât mai atractiv. Cred că fără profesorul Corneliu Pădurean, Aradul nu ar fi ajuns un reper pentru demografia istorică din România. Tot el gândea și

propunea tematica pentru anul următor, punea pe harta cunoașterii o nouă provocare. Și, o dată conferința încheiată, tot el se lupta cu participanții să trimită studiile la timp și să realizeze volumul care mergea la tipar. Sigur, era ajutat de colaboratori statornici, dar, el era persoana care lupta ca toate acestea să devină, în cele din urmă, carte și să poată fi, astfel, lecturate de alți istorici interesați.

Cred că o altă trăsătură definitorie a sa era generozitatea. Pe mine m-a ajutat și îndrumat de nenumărate ori: de la sfaturi la cărți, de la invitația de a-i fi asistent la facultate la faptul că datorită dânsului am ajuns să studiez demografia istorică. Și sigur nu am fost singurul în această situație. Toți cei din Arad care ne-am apropiat, într-un fel sau altul, de demografia istorică, îi datorăm lui acest demers. Este, fără dubiu, Mentorul.

Pe alt palier, pot spune că era o persoană plină de umor, cu tolba plină de bancuri și glume. De acest aspect am aflat în serile de după conferințele de demografie istorică, când participanții ne adunam la o cină festivă și depănam amintiri sau discutam diverse. Era și aici în elementul său: un amfitrion grozav, întotdeauna atent cu toți cei prezenți, spunând glume sau povestind cu haz întâmplări din anii de când era student. Știa să întrețină atmosfera plăcută și una dintre urmări era că mulți cercetători care au venit o dată la Arad au continuat să vină și în anii următori, închegându-se astfel un grup de pasionați de demografie istorică ai cărui membri se vedeau periodic, grație eforturilor sale.

Era un apărător al istoriei locale. Îmi amintesc cum a pus bazele organizației „Ștefan Cicio Pop”, cum a făcut demersuri pentru a o înregistra, cum a organizat conferințe de istorie sub egida sa. Istoria Aradului era cealaltă temă majoră a interesului său de cercetare. Câte documente nu a găsit, nu a interpretat, nu a publicat în studiile sale? Era un om al arhivelor. De nenumărate ori mergea și cerceta documente pe care apoi le publica și le punea într-un context istoric, interpretându-le.

Sigur că plecarea sa prematură a însemnat o mare pierdere, umană și profesională, pentru toți cei care l-am cunoscut. Totuși, eu cred că rămân în urma sa atât de multe lucruri, cărți, conferințe, articole, întâmplări, amintiri, încât el nu va înceta să ne însoțească pe noi, cei care l-am cunoscut și apreciat.

Amintiri despre un mare istoric – profesorul Corneliu Pădurean

---

Sorin Bulboacă

L-am cunoscut pentru prima dată pe profesorul Corneliu Pădurean în primăvara anului 1989, ca elev în clasa a IX-a, participant la Olimpiada județeană de istorie, reprezentând Liceul Industrial nr. 12 din Arad (astăzi, Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”). Profesorul Corneliu Pădurean era, de puțină vreme, inspectorul școlar la disciplina Istorie al Județului Arad. Am obținut un rezultat bun, urmând să particip, împreună cu alți colegi (de la alte licee), la faza națională a Olimpiadei de Istorie. Toți olimpicii (de la clasa a VIII-a, la a XII-a) care urmau să concureze la etapa națională s-au întâlnit cu domnul inspector Corneliu Pădurean pentru a primi sfaturi și îndrumare de specialitate. Am remarcat entuziasmul său, pasiunea pentru istorie, competența sa pedagogică și capacitatea de analiză și sinteză a subiectelor de istorie. I-am admirat umorul, focalizat, de multe ori, pe subiecte de istorie. La etapa națională a Olimpiadei de istorie, elevii reprezentând județul Arad ne-am clasat pe un loc fruntaș, obținând majoritatea premii și mențiuni.

Peste câțiva ani, în 1997, când, prin concurs, am ajuns preparator la Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, la programul de studii Istorie, l-am reîntâlnit pe profesorul Corneliu Pădurean care preda la Facultatea de Științe Umanist-Creștine, disciplinele *Demografie istorică*, *Istoria contemporană a României* și *Istoria contemporană universală*. Eram în perioada de formare ca istoric, în vremea în care învățam metodele de analiză, investigare și cercetare istorică la Universitatea Babeș-Bolyai din

Cluj-Napoca, la masteratul de Studii Masterale, ulterior la doctorat. Alături de profesorii de la Cluj – acad. Ioan Aurel Pop, prof. univ. dr. Pompiliu Teodor (membru corespondent al Academiei Române), Nicolae Edroiu (membru corespondent al Academiei Române), prof. univ. dr. Avram Andea ș.a. – istoricul și universitarul Corneliu Pădurean a jucat un rol important în formarea mea profesională.

Pentru o vreme, între 1998–2000 am fost asistentul său la disciplinele *Istorie contemporană a României* și *Istorie contemporană universală*, având numeroase discuții cu domnul profesor Corneliu Pădurean privind modul de realizare al dezbaterilor la seminar, pe teme care abordau istoria secolului XX în spațiul românesc, dar și în cel european și internațional. Am învățat de la domnia sa noi metode de cercetare, metode de predare, de evaluare a studenților, care m-au ajutat în cariera mea ulterioară. Deși nu m-am specializat în istorie contemporană, fiind de formație istoric medievist, faptul că am învățat temeinic istoria secolului XX, făcând corelații între istoria locală, istoria națională și istoria universală, m-a ajutat mult în contextul elaborării monografiilor de localități și a *Dicționarului istoric al Județului Arad* (3 volume, coordonator fiind împreună cu prestigiosul istoric dr. Doru Sinaci).

Am învățat de la istoricul și universitarul Corneliu Pădurean metode de cercetare și de explicare ale proceselor și fenomenelor demografice, care mi-au facilitat ulterior elaborarea unor articole în domeniul demografiei istorice. Am admirat la domnia sa buna cunoaștere a limbii maghiare, care i-a facilitat investigarea a numeroase izvoare, surse primare din epoca modernă, inclusiv recensăminte oficiale din veacul al XIX-lea și începutul secolului XX. Practic, cercetarea demografică arădeană îi datorează foarte mult profesorului Corneliu Pădurean, care a format, de-a lungul anilor, mai mulți specialiști și cercetători în sfera demografiei istorice (o adevărată „școală” de demografie istorică), dintre care se remarcă prof. dr. Eugen Constantin Ghiță. Ulterior, am predat disciplina *Demografie* la mai mult programe de studii (Istorie, Asistență Socială și Administrație Publică) din cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș”.

Am continuat colaborarea, în planul cercetării istorice și după ce profesorul Corneliu Pădurean a devenit cadru didactic la Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad.

Am participat împreună la numeroase conferințe și simpozioane științifice, locale, naționale și internaționale, organizate la Arad și coordonate de profesorul Corneliu Pădurean împreună cu istoricul dr. Doru Sinaci (un adevărat catalizator al istoricilor din partea de vest a țării). La conferința științifică națională organizată cu prilejul *Zilelor Aradului* (în luna august), în principal de către profesorul Corneliu Pădurean, am participat de mai multe ori și de asemenea, am publicat articole științifice în revista inițiată de domnia sa, *Analele Aradului*. Am participat la mai multe proiecte științifice împreună cu profesorul Corneliu Pădurean, cel mai important fiind **Arad – economie și societate** (coordonat de prof. Adrian Nițu de la Universitatea „Aurel Vlaicu”), rezultând trei volume (cu participarea a numeroși istorici arădeni), care au fost premiate de Societatea de Științe Istorice din România în 2017 (cu Premiul „A. D. Xenopol”). Am colaborat la elaborarea unui important instrument de cercetare – **Bibliografia istorică a Județului Arad**, împreună cu alți istorici arădeni, care așteaptă să fie publicată, la fel ca alte cărți al profesorului Corneliu Pădurean, aflate în stadiul de finalizare.

Am apreciat mult deschiderea sa spre colaborarea cu istorici proveniți din diverse medii intelectuale, de diferite etnii și confesiuni și faptul că a acceptat să coordoneze teze de doctorat chiar ale unor pastori din mediul neoprotestant, care însă se focalizau pe teme de demografie sau de istorie modernă și contemporană, determinându-i să utilizeze arhivele bisericilor în vederea cercetării științifice.

Privind în urmă, am colaborat în diverse proiecte editoriale și științifice, în cadrul a numeroase manifestări științifice timp de mai bine de 25 de ani, între 1997 și 2024. Cu puțin timp înainte de a trece în eternitate, profesorul Corneliu Pădurean a inițiat un proiect al realizării unei noi istorii a municipiului Arad, pe baza unei abordări inovatoare, în acord cu progresele istoriografiei occidentale. Proiectul, din păcate, nu se va mai realiza...

Prin contribuțiile sale fundamentale în domeniul demografiei istorice în România, prin studiile și cărțile de specialitate publicate (îndeosebi referitoare la istoria comitatului și a județului Arad în epoca modernă și contemporană), prin formarea a sute de studenți și prin pregătirea

doctoranzilor în Istorie de la Universitatea din Oradea, istoricul și universitarul Corneliu Pădurean rămâne, pentru cei prezenți dar și pentru generațiile viitoare de istorici, un model de rigoare și exigență academică, de cercetare științifică, un reper fundamental.

Profesorul care m-a făcut să-nvăț

Ioan Cristian Cireap

După terminarea liceului, am pornit pe drumul către pasiunea apărută în copilărie. Pe când încheiam clasa a IV-a, învățătoarea ne-a întrebat ce vrem să devenim când „vom fi mari”. Eu am răspuns că vreau să fiu arheolog; văzusem vreun documentar la televizor și mi-a căzut cu tronc. Atracția pentru trecutul omenirii mi-a sporit apoi în școala generală, mulțumită profesorului de istorie, care făcea din lecțiile sale fascinante povești.

Așadar, era vara anului 2004 iar eu voiam să mă înscriu la Istorie. Am găsit în oferta Universității „Aurel Vlaicu” o asociere de specializări oarecum „ciudată”: Teologie ortodoxă didactică – Istorie. Nicidecum nu eram interesat de prima jumătate, dar cum aici m-aș fi încadrat la un loc bugetar, am zis că pot s-o fac și pe asta.

Iată că am ajuns să îl cunosc pe domnul profesor Corneliu Pădurean. Primul lucru pe care mi-l amintesc legat de dânsul este privirea – un amestec între blajin și dojenitor, care, cel puțin pe mine, mă făcea să fiu relaxat în prezența sa și totodată să doresc să nu dezamăgesc. Probabil acesta a fost unul dintre factorii care, ca student, m-au ajutat să rămân perseverent, să învăț, să „nu mă las”. Îmi era rușine să mă prezint nepregătit nu doar la cursurile domnului profesor, ci și la celelalte.

A fost decanul specializării noastre în toți cei patru ani cât au durat studiile universitare. De fapt, această specializare a apărut și a existat datorită strădaniilor sale. Aveam să aflu și explicația acestui... paradox, îi zic eu, adică asocierea dintre studiul teologiei și al istoriei. Dânsul ar fi

dorit să creeze o specializare de Istorie în cadrul Facultății de Litere, însă a găsit înțelegere doar la cei de la Teologie. Cum specializarea era cu totul nouă, a fost nevoie de profesori pentru susținerea cursurilor și știu că domnul Pădurean a făcut eforturi și a reușit să găsească persoanele potrivite. În primul an de facultate, unul dintre profesori ne-a fost domnul Peter Hügél, pe atunci director al Muzeului din Arad, prin mijlocirea căruia aveam să fac primii pași în lumea arheologiei.

Domnul profesor era, în mod clar, un împătimit al istoriei și îi făcea mare plăcere să ne vorbească la cursuri, în special despre istoria locală, iar nouă ne plăcea să-l ascultăm. Ne povestea despre anumite evenimente sau personaje din istoria Aradului, de multe ori făcând trimiteri la străzi sau clădiri din oraș legate de acestea. Pe unele aveam să le și vizităm împreună.

Prin anul II de studii, dânsul a organizat o excursie „de documentare” la Castelul Corvinilor din Hunedoara, la Ulpia Traiana Sarmizegetusa și la Sarmizegetusa Regia, în vecinătatea căreia am înnoptat. De fiecare dată rememorez cu drag acele zile, în care am vizitat locuri pline de trecut și ne-am creat frumoase amintiri.

După anii studenției, aveam să îl revăd pe domnul profesor, mai ales cu ocazia unor evenimente culturale. De fiecare dată schimbam câteva vorbe, ne întrebam ce am mai făcut. Cumva aș fi vrut să-i mulțumesc pentru îndrumarea pe care mi-a oferit-o în perioada mea de formare, dar parcă nu-mi găseam cuvintele.

Am reușit să ne vedem, în 2018, la aniversarea a 10 de la absolvirea facultății. Am fost câțiva dintre colegi și împreună cu domnul profesor ne-am întâlnit undeva la o terasă, am mâncat și am depănat amintiri. Cu ocazia aceasta am făcut și câteva fotografii (una dintre ele este prezentată pe pagina următoare; domnul profesor, în centrul imaginii).

Mai apoi, prin anul 2023, am organizat un eveniment alături de colegii de la muzeu, în sala Marii Uniri din Palatul Comitatului Arad, iar printre participanți s-a aflat și domnul profesor Corneliu Pădurean. La final, deși era prins în discuții cu alte persoane, am așteptat să termine, deoarece voiam să merg să îl salut. Mi-a spus atunci că starea sa de sănătate e mai șubredă, dar că va continua să fie activ atât cât aceasta îi va permite; am mai schimbat câteva vorbe și m-a felicitat pentru eveniment.

Sursa: arhiva personală

Din păcate, atunci a fost să fie ultima dată când aveam să-l mai văd. Îl voi păstra în gând ca pe un profesor îndrăgit, bun profesionist în ale istoriei, care inspira rigurozitate în desfășurarea activității științifice, însuflându-ți dorința de a fi la fel.

Vă mulțumesc pentru tot, domnule profesor! Odihnă veșnică!

A fost al Aradului, un om al cetății

Ionel Costin

Prin plecarea, prea timpurie la cele veșnice, a profesorului Corneliu Pădurean, Aradul a pierdut un istoric de marcă, un cercetător, un profesor dedicat, obiectiv, un partener de învățare, un specialist strălucit în demografie, o știință complexă care studiază fenomenele care privesc repartiția geografică, numărul, compoziția, mișcarea populației umane, grupe de vârstă și sexe, religie.

A iubit mult orașul de pe Mureș, a fost al Aradului, un om al cetății. Cu regret scriu despre el la timpul trecut.

Dascălul a generații de elevi și studenți, parcă locul de la catedră l-au ales ursitoarele, atunci când au lăsat în leagănul micului pârnăvean, condeiul și cartea.

Am fost student al domnului profesor. Știa să-și apropie auditoriul de la cursuri cu felul său de a fi, cu predarea istoriei, cea adevărată, cu zâmbetul său inconfundabil. De-a lungul anilor de studiu, la Facultatea de Teologie din cadrul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad, am vizitat împreună multe obiective istorice. Era pregătit în tot ceea ce făcea, nimic nu era lăsat la voia întâmplării.

De asemenea, am fost colegi în cadrul Consiliului Județean Arad și în Consiliul Municipal, unde în Comisia de Cultură am inițiat împreună proiecte de hotărâri, votate în plen. Printre proiectele de suflet amintesc înființarea Asociației „Ștefan Cicio Pop”, unde firească, domnul profesor a devenit președinte.

A lăsat celor de astăzi și celor de mâine, studii cu privire la demografia zonei, considerații și articole despre unele dintre personalitățile Aradului, publicate în volume care astăzi sunt în bibliotecile arădenilor și nu numai.

Corneliu Pădurean a organizat numeroase simpozioane, seminarii, unde au fost invitați istorici și oameni de cultură, personalități remarcabile.

Cuvintele scrise sunt, oricât aș vrea, prea lipsite de miez, pentru a putea aminti despre cel care a fost Corneliu Pădurean, personalitate marcantă a Aradului.

Prin activitatea depusă cu atâta pasiune, prin cărțile publicate, prin lucrările de valoare rămase după munca de cercetare, Corneliu Pădurean va rămâne și peste vreme în memoria celor care l-au cunoscut.

O personalitate a generației de istorici clujeni 1977

Ioan Drăgan

Dispariția prematură a profesorului arădean Corneliu Pădurean a îndoliat profund pe toți cei care i-au fost apropiați, în primul rând membrii familiei sale, dar și lumea istoricilor, prieteni și colegi.

Între istorici, el și-a făurit cu tenacitate și muncă stăruitoare un nume bun, ca profesor și cercetător, pe temelia unei formații de excepție în cadrul Universității clujene, unde a urmat studiile universitare și doctorale. A educat și instruit în știința istoriei, la rândul său, generații după generații de tineri în școlile și universitățile arădene, a condus și îndrumat instituții de coordonare din domeniul învățământului și cercetării, a elaborat și coordonat lucrări științifice în domeniile demografiei istorice, mișcării naționale și istoriei moderne în general, în special cu privire la rolul istoric al Aradului.

Profesiunea de istoric este una aparte. Istoria este o știință de acumulare de informații în timp, iar maturitatea istoricului cercetător este socotită ca fiind la o vârstă mai înaintată, în comparație cu alte științe. De aceea, pierderea unui istoric la vârsta maximei acumulări de informație și capacitate creatoare este o mare pierdere pentru societate. Odată cu istoricul dispare o întreagă lume, numai de el stăpânită cel mai bine și, în loc de lumina pe care putea s-o aducă multă vreme de aici înainte, întunericul neștiinței va stăruia asupra unui teritoriu mai amplu sau mai restrâns al trecutului nostru istoric. Corneliu Pădurean este, cu certitudine, o pierdere importantă pentru istoriografia românească.

Am pierdut în Cornel nu numai un valoros coleg de breaslă, ci și un vechi coleg și prieten de nădejde. Legătura noastră datează din 1973, din prima zi a studiilor universitare la Facultatea de Istorie și Filosofie din Cluj-Napoca. Mi-a fost responsabil de grupă și am colaborat frumos în toate activitățile specifice studenției, în care el și-a pus în valoare calitățile umane, experiența de viață, energia și spiritul de camaraderie. A dovedit încă de pe atunci interes pentru munca de cercetare și abilități profesionale, cu rezultate deosebite la examene, la cercurile și sesiunile științifice studențești. După absolvire, a participat consecvent la sesiunile tinerilor absolvenți istorici, patronate de profesorul Pompiliu Teodor, care s-a străduit să-i țină pe absolvenții promițători împreună prin țară cât mai aproape de Alma Mater. A fost mereu în fruntea inițiativelor științifice ale Aradului: sesiuni naționale, volume de studii, conferințe, fiind unanim apreciat de autoritățile locale și de colegii istorici din țară. Am avut bucuria și onoarea de a lua parte la unele dintre aceste evenimente, ultima oară, la invitația sa, la o conferință în cadrul unui ciclu organizat de municipalitate în cinstea centenarului Marii Uniri.

A fost un mare prieten al Arhivelor, din care și-a alimentat studiile, în primul rând al celor arădene și pentru aceasta îi sunt cu deosebire recunoscător. A fost mereu alături de mine, ori de câte ori am avut de trăit episoade dificile în eforturile mele de a da o față europeană Arhivelor Naționale ale României.

Am trăit multe bucurii ale reîntâlnirilor cu Cornel și soția sa Manea, la Cluj și la Arad sau în alte locuri, cu diferite ocazii sau la reuniunile periodice ale colegilor din promoția 1977 Istorie.

De-acum, fizic, colegul și prietenul nostru nu va mai fi între noi, ci printre astre. Rămâne însă, pentru totdeauna, memoria sa luminoasă, personalitatea sa remarcabilă, plină de vitalitate și optimism, care ne anima comunitatea.

In Memoriam prietenului Corneliu

Mihai Drecin

Făcea parte dintr-o generație mai tânără decât a mea. L-am cunoscut mai târziu, în primul rând din cărțile sale bine documentate, împletind istoria social-economică cu demografia istorică. Sunt domenii în care cercetez și scriu de peste cinzeci de ani. El pentru zona Aradului, eu pentru Bihor, mai apoi pentru întreg vestul românesc, din Maramureș, Crișana și Banatul sfârșitului secolului al XIX-lea –începutul celui următor.

Mai apoi ne-am găsit cu rădăcini în același vechi cartier românesc Pârneava Aradului. Din acel moment am colaborat prin participarea la sesiuni științifice la Arad, Oradea și Clujul studenției noastre.

Un alt moment de apropiere științifică și sufletească a fost încadrarea sa în Școala Doctorală în Istorie a Universității mele, din Oradea. El, profesor universitar la Universitatea “Aurel Vlaicu” din Arad, recunoscut specialist în demografie istorică, eu cu preocupări de istorie financiar-bancară.

Am răspuns cu bucurie la sesiunile științifice pe care le organiza la Arad, ceea ce m-a obligat să reiau în cercetare câteva teme legate de istoria modernă și contemporană a orașului și comitatului/ județului nostru de baștină. Sesiunile sale erau foarte bine organizate, adunând laolaltă istorici bănațeni și nu numai, prilej de discuții la înalt nivel, comunicările fiind, apoi, publicate în Analele Aradului și în alte volume tematice.

Am avut ocazia să fac parte din colectivul de referenți ai doctoranzilor săi. Se ocupa foarte serios de îndrumarea lor, ceea ce rezulta din calitatea referatelor acestora, în final din valoarea tezelor susținute public.

Activitatea sa științifică a fost apreciată cu diferite ocazii, de forumuri academice la nivel înalt. În 2018, pentru contribuția sa la volumele „Arad. Economie și Societate”, tipărite în prestigioasa Editură Presa Universitară Clujeană și Editura Gutenberg Arad, a fost răsplătit cu Premiul „A.D. Xenopol” al Societății de Științe Istorice din România. Nu a mai apucat să afle că, în vara acestui an, Academia Oamenilor de Știință din România a premiat lucrarea, unicat în istoriografia română, „Enciclopedie. Centenarul Războiului de Întregire și al Marii Uniri (2014–2020)” apărută la Editura Univers Enciclopedic Gold și Editura AOȘR, București, 2022 (1712 pagini). O lucrare realizată de opt istorici cunoscuți din întreaga țară, inclusiv Republica Moldova, sub coordonarea prof. univ. Ion I. Solcanu. Corneliu a fișat lucrările publicate (studii, volume, jurnale), a inventariat plăcile comemorative, busturile și statuile dedicate evenimentelor din istoria românilor anilor 1914–1919, apărute la un veac de la împlinirea lor (2014–2020). El a răspuns pentru județele: Arad, Timiș, Caraș-Severin, Hunedoara, Bistrița-Năsăud. Profundă recunoștință! O muncă enormă, ce a cerut exactitate până la tipicărie, calitate pentru fotografierea obiectivelor, multe deplasări în teritoriu.

Firea lui zâmbitoare, dar de o veselie academică atrăgea interlocutorul.

Conducându-l la locul de veci de o mulțime de prieteni, cunoscuți, foști studenți și doctoranzi, Universitatea din Oradea a fost prezentă pentru a-l omagia. Își doarme somnul de veci în Cimitirul „Pomenirea” al cartierului pârnevean. Acolo îmi sunt înmormântați și strămoșii, moșii, părinții și sora, în „grădina familiei”, nu departe de mormântul său și al familiei sale.

Corneliu! De câte ori voi vizita mormintele înaintașilor mei dragi, voi trece și pe la tine.

Dumnezeu să te odihnească în pace și memoria binecuvântată!

Profesorul Corneliu Pădurean – model pentru viitorii profesori

---

Sergiu Duma

„Nimeni nu-i perfect!” a fost una din primele replici ale profesorului Corneliu Pădurean, într-o conversație de acum aproape două decenii, atunci când, fiind student în primul an la specialitatea Istorie, fusesem rugat să mă prezint. De-a lungul anilor aveam să aud de multe ori această replică, de multe ori vorbind chiar despre el însuși. Dar nu era nici pe departe o insultă la adresa interlocutorului. Era, avem să descopăr cu timpul, încă o formă de ironie sau autoironie atât de specifică dumnealui. În fapt, pentru mine, ca și model de profesor, Corneliu Pădurean a fost aproape perfect. În rândurile următoare aș dori să argumentez această afirmație, aplecându-mă asupra unui alt aspect al carierei profesionale a lui Corneliu Pădurean, acela de mentor pentru generații de studenți, dintre care unii au continuat pe drumul carierei didactice, devenind astăzi profesori și sper, influențând și formând oameni așa cum o făcea odată și profesorul Corneliu Pădurean.

Despre profesorul universitar Corneliu Pădurean s-ar putea și, fără îndoială, se vor spune multe. Văzut încă din perioada în care încă mai era printre noi ca unul dintre cei mai mari specialiști români în probleme de demografie istorică și unul dintre puținii istorici care cunoșteau cu adevărat în detaliu istoria Aradului. Pentru mine, așa cum am scris și în introducere, el a fost unul din cei care mi-au marcat formarea profesională și de la care am învățat cum să devin un bun profesor, care încearcă

nu doar să predea o materie, care de multe ori poate fi și grea și greu de înțeles, ci și a educa viitori oameni, a forma caractere și a inspira elevii și studenții să devină cea mai bună versiune a lor.

Atunci când mă gândesc la cei care mi-au fost mentori de-a lungul formării mele profesionale pot spune că am fost deosebit de norocos, pentru că am avut șansa ca în fiecare etapă să am șansa de a învăța de la profesori foarte buni și dedicați. A fost cazul profesorilor de istorie din gimnaziu și liceu, de la care am preluat numeroase lucruri, care sper că mă fac astăzi un bun profesor de Istorie.

În această succesiune de mentori, Corneliu Pădurean ocupă un loc important. Dincolo de cursurile de istorie din timpul facultății, el a fost primul de la care am învățat elemente de Didactica Istoriei și am descoperit că un profesor bun nu este cel care concepe cea mai spectaculoasă lecție de Istorie, cu cele mai diverse și moderne metode de predare, ci cel care se adaptează elevilor săi, cel care inspiră elevii din fața sa, fiind în același timp un model de comportament. În cursurile sale de didactica Istorie, profesorul Pădurean știa să transmită lucruri dincolo de simpla enumerare a unor metode de predare – învățare sau despre desfășurarea teoretică a unei ore de Istorie. Spre exemplu și astăzi, după destule generații de clasa a V-a, încă explic elevilor mei cronologia și încadrarea anilor în secolele corespunzătoare la fel cum am învățat-o în anul II de facultate, la cursurile de Didactica Istoriei. Desigur că acest lucru nu făcea parte din programa oficială de curs, dar la orele domnului profesor existau multe astfel de momente, să le spunem practice. Pentru noi, studenții de atunci și profesorii de mai târziu ele erau deosebit de importante, cu atât mai mult cu cât în România ideea de mentor pentru cei care aspiră să devină profesori este doar teoretică, o linie de discurs prezentă în discursurile oficialilor din minister sau atunci când se pune problema unei noi legi a educației. Atunci când am ajuns, la rândul nostru, la catedră, am fost mai bine pregătiți.

Un al doilea lucru asupra căruia aș dori să mă opresc ar fi pregătirea de specialitate. De la profesorul Corneliu Pădurean am învățat pentru prima oară cum să scriu o lucrare de specialitate. Spre sfârșitul anului I am colaborat la o lucrare pentru o sesiune studentescă de Istorie,

organizată de Universitatea din Cluj. Pentru mine a fost primul moment în care am pornit de la documente și surse istorice și am ajuns la o lucrare de specialitate. Am învățat atunci că este important ca lucrarea să poată fi citită de alții, să nu fie una abstractă. Limbajul istoric trebuia să fie corect din punct de vedere științific, dar nu prea abstract, astfel încât să poată fi înțeles ușor de oricine citește lucrarea. Păstrez și astăzi prima versiune corectată de domnul profesor, desigur înroșită de mult prea multe observații. Dar nu era neapărat vorba de faptul că era o lucrare slabă, era pe de-o parte vorba de exigența ridicată a dumealui, dar mai ales de faptul că limbajul încerca să fie ceva ce nu era potrivit subiectului și celui care scria. A fost deci exact lecția de care aveam nevoie, astfel încât următoarele scrieri să fie mult mai bune și astăzi, după atâta timp, lecțiile domnului profesor să fie încă proaspete și utile.

Așadar, cel puțin în ceea ce mă privește, profesorul Corneliu Pădurean a fost un adevărat model, un mentor pentru un tânăr student și viitor profesor de Istorie. Meritul său, în ceea ce mă privește, a fost acela că a știut unde și când să introducă mici lucruri utile atunci când te afli în fața unei clase. Unele au fost intenționate, altele au fost poate neintenționate, preluate la fel de neintenționat de un student ca mine, dornic să urmeze o carieră didactică. Ele, sper, sunt aplicate astăzi elevilor mei, ajutându-i și formându-i și pe ei la fel cum am fost format și eu în timpul anilor de studenție.

Evocarea unui nume pentru eternitate: Profesor universitar dr. Corneliu Pădurean

---

Marius Eppel

Era într-o dimineață a lui septembrie 1998 când l-am cunoscut pentru prima dată pe profesorul Corneliu Pădurean. Mă afluam într-o *Dacia 1310* roșie cu părintele Pavel Vesa la ora 5 dimineața în gara *Aradul Nou*. Așteptam un tren către Sibiu unde urma să merg la o întâlnire cu părințele profesor Mircea Păcurariu pentru a-i propune micul meu proiect de cercetare referitor la mitropolitul Vasile Mangra în vederea admiterii la Masteratul de istoria Bisericii. Profesorul Pădurean a sosit în scurt timp și mi-a înmănat câteva cărți pentru Biblioteca Universității din Sibiu.

Așa după cum se întâmplă în viață, nu știam, la vremea respectivă, că drumurile noastre nu s-au întâlnit întâmplător și că aveam să colaborăm la multe proiecte.

Am fost fascinat de personalitatea aparte a profesorului: de fiecare dată știa să evidențieze ce e mai bun din fiecare și nu punea accent pe eventualele situații în care cineva i-a greșit sau nu a și-a îndeplinit obligațiile. Era soiul de om lângă care nu te sperii să greșești pentru că știi că el va înțelege și va fi tolerant.

Am apreciat, de-a lungul timpului, la profesorul Pădurean atât Omul, cât și Cercetătorul. Și, dacă este să mă refer la acest ultim aspect, pot afirma pentru posteritate că Profesorul a constituit un model academic solid. Specialist în demografia istorică, Domnia Sa a reușit să realizeze la Arad ceva uimitor. A coalizat în jurul său tineri absolvenți de studii

superioare pe care i-a direcționat și coordonat către domeniul demografiei istorice. Conferințele anuale pe care le-a organizat la Arad sunt o mărturie despre asiduitatea și pasiunea pentru dezvoltarea științei demografiei istorice, Domnia sa fiind și membru în prestigioasa *Commission Internationale de Démographie Historique*.

Cuvintele sunt întotdeauna puține pentru a creiona o personalitate atât de complexă precum cea a profesorului Pădurean care va rămâne pentru totdeauna în istoria istoriografiei românești ca unul dintre cei mai talentați și muncitori istorici demografi din România. Din voiajul Domniei Sale pe acest pământ nu rămân doar cuvintele scrise în cărți, ci și faptele care au adus evoluție, progres și bunăstare celor pe care i-a întâlnit: familiei, colegilor, prietenilor. Drum bun către eternitate, Domnule Profesor!

Evocări despre Profesorul Corneliu Pădurean (1952–2024)

Ioan-Veniamin Geoldeș

Profesor în învățământul preuniversitar și universitar, inspector școlar, istoric dedicat, coordonator de doctorate, bun organizator de manifestări științifice, iată doar câteva dintre coordonatele fundamentale ale vieții și activității profesorului arădean Corneliu Pădurean. Oricine va întreprinde o cercetare în domeniul demografiei istorice transilvănene a secolelor XIX–XX nu va putea să ocolească opera profesorului arădean, o operă bogată care se bucură de aprecieri unanime în rândul istoricilor¹.

În cadrul acestui scurt text omagial voi încerca să rememorez imaginea unui om drag sufletului meu, a profesorului, îndrumătorului și colaboratorului Corneliu Pădurean, evocând câteva momente semnificative, atât din viața de studenție la Teologie și Istorie (2005–2010), cât și din perioada ulterioară de colaborare pentru diferite manifestări științifice sau proiecte de cercetare (2014–2024). O astfel de întreprindere nu este deloc ușor de realizat. De aceea, voi recurge la amintiri personale, însemnări, dar și la mesajele și conversațiile păstrate încă din corespondența cu profesorul Pădurean.

Prima amintire cu profesorul Pădurean datează din anul II universitar de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad (2006–2007). Îmi

---

¹ A se vedea volumul *Societate, cultură, demografie: Omagiu profesorului Corneliu Pădurean la împlinirea vârstei de 70 de ani*, coord. Ioan Bolovan și Doru Sinaci, Editura Academia Română. Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2022.

amintesc și acum de cursurile inedite de *Didactica Religiei*, profesorul Pădurean impresionându-ne nu doar cu aspectele teoretice ale disciplinei, ci mai ales, cu exemplele de bună practică, dar și cu picanteriile sau perlele reținute din perioada în care a fost inspector școlar și a efectuat nenumărate inspecții la clasă. Având o bogată expertiză în acest domeniu a știut să ne ghideze cu tact și pe noi, studenții teologi, spre punctele cheie ale reușitei în activitatea didactică.

Din toamna anului 2007 am decis să urmez, în paralel cu Teologia, cursurile Facultății de Științe Umaniste și Sociale, specializarea Istorie. Aici aveam să îl descopăr, cu adevărat, pe dascălul „Pădu” (expresie folosită doar între studenți), pasionat istoric, patriot și mare om de cultură. Examenele cu „Pădu” erau grele, dar, spre bucuria noastră, aveau o anumită pondere la nota finală și prezența la cursuri, întocmirea lucrărilor de seminar și parcurgerea unor bibliografii. Încă din perioada studenției *a căutat să-și țină aproape studenții mai serioși*, implicându-i în diferite manifestări științifice. După absolvirea Facultății de Istorie, tot profesorul Pădurean a fost cel care *ne-a îndreptat pașii spre cursurile de master în Istorie din cadrul Universității din Oradea*. De asemenea, *era interesat de parcursul nostru educațional și profesional*, fiind la curent cu modul în care ne desfășuram activitatea didactică în diferite unități de învățământ din Arad și județ.

Colaborarea noastră a dobândit noi valențe începând cu toamna anului 2014. În contextul manifestărilor științifice prilejuite de sărbătorirea centenarului Primului Război Mondial, mai mulți foști studenți de-ai profesorului Pădurean, printre care și subsemnatul, au avut bucuria de a fi invitați la această primă manifestare centenară (în foto de mai jos – o parte din grupul celor 36 de participanți prezenți la conferința din 16–18 octombrie 2014). De aici s-a născut și s-a dezvoltat ulterior o frumoasă și fructuoasă colaborare de aproape 10 ani.

O grijă aparte a acordat profesorul Pădurean publicației *Analele Aradului*, care va îmbrăca din anul 2019 un nou format pentru a răspunde noilor standarde editoriale. Încă de atunci, mi-a solicitat anual câte o recenzie pentru fiecare număr din revista deja amintită. Era foarte *atent și inspirat* atunci când îmi încredința câte o carte/volum spre recenzare.

Știind că am absolvit cursuri de master la Universitatea din Oradea, îmi recomandă volume editate de foștii mei profesori de istorie de acolo (Mihai Drecin, Gabriel Moisa, Sorin Șipoș) sau lucrări care se încadrează în sfera ecleziastică sau cea a învățământului (domenii familiare). La scurt timp după publicarea primelor două recenzii în numerele 5/2019 și 6/2020 din revista *Analele Aradului* am primit o scrisoare de mulțumire din partea profesorului Mihai Drecin în care distinsul profesorul îmi mulțumea pentru recenzii, un gest de mare finețe din partea profesorului Drecin care mi-a produs o mare bucurie. Iată cum, prin gestul bine cântărit al profesorului Pădurean, se pot ivi și astăzi asemenea rarissime gesturi de recunoștință și omenie.

De asemenea, îi mulțumesc profesorului meu și pentru faptul că în vara anului 2023, având subsemnatul finalizate două studii dedicate unor elite locale săntănene (un preot cărturar și un învățător), a insistat ca unul să apară în revista *Analele Aradului*, în nr. 9/2023, număr special dedicat *Astrei Arădene* la 160 de ani de la înființare.

Profesorul Pădurean a fost preocupat și de ideea de a realiza lucrări de mare anvergură istorică care reclamau cooptarea unor specialiști în domeniu, istorici, cercetători, profesori, muzeografi, bibliotecari etc. Nu

mică mi-a fost mirarea atunci când am aflat, în toamna anului 2019, de intenția domniei sale de a mă coopta în echipa de întocmire a *Bibliografiei Istorice a Aradului*. După o discuție telefonică preliminară, am acceptat propunerea. Păstrez și acum mesajul de recunoștință primit din partea profesorului Pădurean: „Stimați colegi. Vă mulțumesc pentru că ați acceptat să faceți parte din echipa de întocmire a *Bibliografiei Istorice a Aradului*. Pentru a începe proiectul, vă invit joi, 25 octombrie, ora 15, la o întrunire de lucru la biblioteca județeană, sala de conferințe. Cu prietenie, Corneliu Pădurean”. În absența marelui profesor, nădăjduiesc totuși că proiectul său de suflet să fie dus la bun sfârșit, un asemenea demers fiind un omagiu necesar și firesc adus dascălului arădean.

Anii de colaborare cu profesorul Pădurean au fost, într-adevăr, formatori pentru mine. Voi menționa doar două momente semnificative. În primul rând, profesorul Pădurean ne repeta mereu de importanța de a spune lucrurilor pe nume, de a avea o anumită precizie și coerență a limbajului, de a cântări cu atenție afirmațiile pe care le facem despre o anumită operă, carte, istoric etc. O dată m-a și dojenit pentru acest lucru. Am făcut în mediul online o afirmație prea laudativă vizavi de o carte care urma să fie lansată. Nu m-am gândit nicio clipă că acest comentariu va atrage atenția și intervenția profesorului. Însă, și de această dată, profesorul Pădurean mi-a dat o lecție, dar a făcut acest lucru cu mult tact pedagogic, inserând la comentariul meu public de pe Facebook doar un semn al întrebării, iar explicațiile suplimentare fiind lăsate într-un mesaj privat. Redau selectiv o parte din mesajul primit: „Semnul de întrebare a fost provocat de faptul că mă întrebam dacă ai văzut cartea. Nu este bine să facem afirmații aprioric. Mai ales când este vorba despre probleme sensibile”. Era încă o dovadă de delicatețe și noblețe din partea Profesorului care a simțit nevoia de a interveni, dar cu discreție.

Un al doilea moment edificator pentru mine s-a consumat în primăvara anului 2022. În contextul bicentenarului teologiei arădene, profesorul Pădurean mi-a lansat și mie invitația de a participa la un mare simpozion național organizat de Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad în parteneriat cu Academia Română. Dacă pe moment invitația domnului Profesor m-a bucurat, m-a onorat, ulterior am simțit că poate

e o sarcină prea mare pentru mine, având în vedere timpul scurt rămas până la simpozion, necesitatea de a extinde cercetările în alte fonduri arhivistice și poate numele sonore de istorici și teologi care își anunțaseră deja prezența la acel eveniment. Prin urmare, după câteva zile de ezitări, i-am comunicat profesorului refuzul, sperând totuși ca gestul meu să nu afecteze colaborarea noastră în viitor. Și de această dată răspunsul domnului Profesor Pădu a fost unul *bine cumpănit*, încercând să-mi explice avantajele participării și importanța de a fructifica ocaziile oferite: „Cum crezi. Îmi pare rău. Sunt momente în viață pe care nu este bine să le ratezi. Pe cine nu cunoști dintre cei pe care i-am amintit? Mai gândește-te până dimineață. Dacă crezi că îți este confortabil, adaugă și numele meu și prezinți tu”. Din păcate, nu am onorat invitația dascălului meu lăsând să treacă nevalorificat un asemenea moment cultural științific. *Se pare că domnul profesor a avut mai multă încredere în mine decât am avut eu.* Și acest lucru spune mult.

O altă coordonată de seamă a personalității sale a constituit-o *generozitatea*. Eu unul am fost de mai multe ori beneficiarul ei. Odată, într-o discuție cu domnul profesor, m-am arătat interesat de achiziționarea celor două volume din monografia *Arad. Economie și Societate*, apărută în 2016 (volumul *Arad. Economie și Societate. 1945–1989* apărut cu un an înainte îl aveam deja) și coordonată de profesorul Adrian Nițu la care a colaborat din plin și profesorul Pădurean. La solicitarea mea, profesorul Pădurean a fost foarte expeditiv, spunându-mi doar atât: „Sinaci este cheia”, oferindu-se totuși să mă pună în legătură cu domnul Doru Sinaci. A doua zi însă primesc un mesaj de la profesorul Pădu: „Căutând ceva prin biblioteca de la etaj, am descoperit un set din colecția *Arad. Economie...* Te așteaptă, dacă nu ai făcut rost”. O simplă lecție de generozitate!

Aș putea continua cu prezentarea și a altor momente valoroase care îl au ca protagonist pe domnul Profesor Corneliu Pădurean, dar consider că ar depăși cu mult spațiul propus de organizatori, iar unele dintre ele sunt menite să rămână în cutia de amintiri a sufletului meu. Personal, regret că nu am valorificat din plin întâlnirile și discuțiile avute cu profesorul Pădurean și că nu am avut timp să-i mulțumesc pentru sfaturile și lecțiile de viață oferite. Datorită domnului profesor Corneliu Pădurean

am (re)descoperit frumusețea și însemnătatea istoriei și am prins drag de cercetarea în arhivă. Aș încheia cu următoarele versuri scrise de scriitorul englez John Ronald R. Tolkien:

*„Nu tot ce e aur lucește,
Nu toți cei plecați sunt și duși
Cel vechi, dar puternic trăiește,
De frig cei adânci nu-s răpuși.”*

Amintiri, amintiri...

Eugen Constantin Ghiță

... foarte multe amintiri. Pe „lunga timpului cărare” m-am bucurat uneori de întâmplări care mi-au marcat în mod fundamental evoluția și au avut o contribuție consistentă în devenirea mea sub multiple aspecte.

O astfel de bornă existențială s-a petrecut în iarna îndepărtatului an 1979/1980. Destinul a făcut ca un elev de clasa a VI-a să se intersecteze cu „nenea Cornel”. După mai bine de patru decenii am clar în memorie întâlnirea cu dl. Corneliu Pădurean, pe atunci un tânăr profesor de istorie. Faptul că locuiam în același imobil, dar mai ales relațiile de prietenie cu părinții mei au făcut ca întâlnirile să se perpetueze de-a lungul vremii. Numeroasele discuții profesor-elev, sugestiile de lectură materializate prin împrumutarea a zeci și zeci de cărți, au deschis, așa zice fără să îmi dau seama la acea vârstă, calea spre evoluția mea profesională viitoare.

Astfel că, liceul urmat la filologie-istorie nu a fost decât un parcurs firesc sub îndrumarea domnului profesor. Ajudorul neprețuit și total dezinteresat în pregătirea pentru admiterea la Cluj îmi aduce aminte de râvna cu care s-a străduit să facă mai ușoară calea spre un succes care i se datorează în cea mai mare proporție. Pe lângă istoria propriu-zisă am fost privilegiat să aflu numeroase și incitante povești despre Cluj, despre viața studentescă și, mai ales, despre profesorii pe care urma să-i întâlnesc. Apelative precum: *Pompi* (Teodor Pompiliu), *Camil* (Camil Mureșanu), *Proti* (Dumitru Protase), *Nae* (Nicolae Bocșan), *Biți* (Beatrice Daicoviciu), *Janorel* (Ioan Aurel Pop), *Puiuțu'* (Ovidiu Mureșanu) mi-au devenit familiare cu mult înainte de a începe cursurile propriu-zise. Acestea reprezintă doar

câteva dintre numele unor dascăli de excepție pentru generații întregi de absolvenți ai Alma Mater Napocensis. Repertoriul de personalități a fost dublat cu alte denumiri de locuri cunoscute oricărui absolvent de UBB – *Croco, Arizona, Chios, Cazino* – pe care le-am vizitat deseori în anii studenției.

La revenirea de la Cluj l-am găsit pe Corneliu Pădurean în funcția de inspector școlar. Am fost din nou un răsfățat al sorții în condițiile în care primii pași în cariera didactică – pe care atunci nu doream neapărat să o urmez! – au fost călăuziți de Cornel. Nu e vreo impietate în fraza anterioară. E ușor de intuit că o mică metamorfoză s-a petrecut în formula de apelare. După o lungă stăruință și după dese aduceri aminte am reușit, într-un final, să mă obișnuiesc cu adresarea la persoana a II-a singular. Deja aveam 12 ani de „prietenie” și mulți alții urmau să vină.

După 1992, relația de amiciție s-a cimentat de-a lungul miilor (fără exagerare!) de ore petrecute atât într-un cadru familial, cât și în cel profesional. Numeroase sărbători, aniversări sau pur și simplu discuții mai mult sau mai puțin specializate, au făcut ca întâlnirile noastre să fie în unele perioade aproape cotidiene. Au fost ceasuri în care pe lângă multă istorie și demografie am abordat și „am rezolvat” numeroase probleme politice, am emis idei, gânduri și judecăți de valoare despre sport, viața de familie, economie, medicină, religie, persoane etc.

Demne de menționat sunt activitățile în cadrul celor două universități arădene precum și stăruințele pentru înființarea secției de Teologie-istorie la una dintre ele. Destui absolvenți ai UAV Arad, profesori în școlile arădene, duc astăzi mai departe spiritul mentorului lor de odinioară.

Nu în ultimul rând, trebuie să mărturisesc că am fost și sunt profund impresionat de munca depusă de Cornel în slujba muzei Clio. Activitatea științifică prodigioasă atât la nivel local, cât și la nivel național și internațional s-a materializat în publicarea a numeroase volume, studii, articole, recenzii apreciate de comunitatea cercetătorilor de pretutindeni. Cei mai tineri istorici, masteranzi sau doctoranzi din Arad, Cluj, București, Sibiu, Oradea, Timișoara, Reșița îi sunt recunoscători pentru numeroasele manifestări științifice concretizate în zeci de conferințe pe teme de demografie istorică sau de istorie locală. A fost un adevărat *spiritus rector* și toți cei care am participat la astfel de acțiuni ne aducem aminte cu multă nostalgie

de discuțiile și dezbaterile care au însoțit fiecare dintre aceste evenimente. Meritele în domeniu i-au fost recunoscute, pe bună dreptate, de autoritățile locale, de universitățile din Cluj, București, Arad, Oradea și de prestigioasa Societate internațională de demografie istorică.

În ultimele discuții și mesaje cu Cornel, din martie 2024, l-am găsit optimist și dornic să revină cât mai repede acasă, să se așeze la birou, să continue proiectele începute și chiar să inițieze altele noi. Deznodământul a fost însă crud și neașteptat. Moștenire lui științifică trebuie desăvârșită și/sau continuată.

Indiferent de momentele în care ne-am intersectat, indiferent de modul de adresare în timp, prin ochii copilului, liceanului, studentului, profesorului, prietenului am apreciat la Cornel deopotrivă generozitatea, puterea de muncă, acribia, perseverența, gândirea critică și, nu în ultimul rând, umorul sarcastic și molipsitor.

Pentru toate cele întâmplate și, în parte, relatate aici despre bunul meu prieten Corneliu Pădurean mai am de adăugat câteva cuvinte: un sincer *Mulțumesc și veșnică recunoștință!*

Vasile Goldiș, gânduri despre Arad, Alba-Iulia și Marea Unire

---

Marius-Ioan Grec

Pentru Corneliu,

*În amintirea numeroaselor proiecte pe care le-am derulat împreună
pentru promovarea adevărului despre istoria Aradului...*

Moto:

*„... mărturisesc credința mea adâncă și nestrămutată că...
hotărârile de la Alba Iulia au să rămână pe veci o glorie
a Adunării Naționale de la 1 Decembrie 1918, fiindcă prin
ele se proclamă principiile eterne și infailibile ale dreptății,
ale libertății și ale păcii de totdeauna în lume.”¹*

Vasile Goldiș

Aradul este locul unde s-a gândit, programat, iar ulterior organizat și finalizat, Marea Unire de la 1 decembrie 1918. „Generația Marii Uniri” este formată, în primul rând, din intelectualitatea arădeană laică și bisericească, în frunte cu **Vasile Goldiș, Ștefan Cicio-Pop, Ioan Suciu, Ioan Ignatie Pap...** și toți cei din jurul lor, cei care au înfăptuit un act politic fără precedent în istoria noastră, pentru națiunea română și împreună cu aceasta.

---

¹ Arad, 24 noiembrie 1933 în Hotarul, nr.7, anul I, 1933

Marea Unire de la Alba Iulia – orașul simbol al unității naționale – a fost ales de arădeni, pentru a-și păstra acest statut de Cetate a Unirii, pentru a da o greutate și mai mare acțiunii dublu-plebiscitare prin care întreaga Națiune română era reprezentată, direct sau prin reprezentanții aleși în comunitate și împuterniciți de a decide, aici. Însuși Vasile Goldiș sublinia, de câte ori avea prilejul, rolul Aradului în etapa finală a desăvârșirii unității naționale:

„Aradul a mers în fruntea națiunii române care-și pregătea libertatea și independența. De aici se vestea idealul și apostolia lui... de aici, din Arad, s-a condus revoluția românească în anul 1918, de aici s-a convocat istorica adunare națională în același an la Alba Iulia, care a proclamat unirea noastră cu Patria Mamă, în orașul acesta, au fost plătuite hotărârile acelei adunări, care pentru toate vremurile, vor constitui temeiuri ireductibile democrației, libertății și dreptății.”²

„Pentru toate veacurile rămâne gloria Aradului că Marea Adunare Națională de la Alba Iulia a fost concepută și convocată de aici, de la Arad, organizarea ei s-a făcut de către arădanul și bunul nostru prieten dl. Ioan Suciu, iar destinul a voit ca propunerea unirii s-o facă arădanul care vă vorbește acum.

Lumea începuse să neglijeze comemorarea acestei zile. Atunci ca președinte al Asociației culturale Astra, îndată după alegerea mea în 1923, am ordonat tuturor despărțămintelor ei ca ziua de 1 Decembrie să fie sărbătorită pe viitor ca cea mai mare sărbătoare națională. Cuvântul meu a fost ascultat și de atunci, an de an, această sărbătoare crește în proporții și însemnătatea ei pătrunde tot mai adânc în sufletele românești. Sărbătoarea de 1 Decembrie este înnoirea an de an a jurământului nostru de credință pentru unitatea politică neștirbită a națiunii române între hotarele ei firești mărginită de apele Nistru, Tisa și Dunăre, a jurământului nostru de credință în solidaritatea noastră națională deasupra vremelnicilor deosebiri de religii, de clase sociale ori de concepții referitoare la organizările împreunei viețuiri a oamenilor. Țara noastră românească vrem să trăiască în veci și în această țară vrem să trăim în veci ca români împreună. Iată însemnătatea istorică a zilei de 1 Decembrie pentru neamul românesc...”³

---

² *Biserica și Școala*, nr. 30, anul XLIX, 1925

³ *Acțiunea națională a Aradului* – fragment, Cuvânt rostit de Vasile Goldiș la 1 Decembrie 1932 – în *Știrea*, nr. 232, anul II, 1932

Vom exemplifica în rândurile următoare viziunea lui Vasile Goldiș prin propriile lui cuvinte:

„N-am venit aici să-mi câștig vr'un os de ros, ci am venit să lupt pentru drepturile națiunii mele. Dați acestei națiuni drepturile, ce i se cuvin, mie nu-mi trebuiește nimic.”⁴

Într-o scrisoare redactată la Brașov (în luna martie 1900), trimisă ca răspuns acelor alegători români din Lipova, care i-au oferit candidatura lui Vasile Goldiș, acesta l-a susținut însă pe Sever Bocu pentru Cercul electoral Lipova – epistolă publicată în *Vasile Goldiș* – sublinia câteva dintre crezurile sale politice, idei care treptat se vor coagula într-o ideologie complexă, care a făcut posibil un **Program National modern**, ce va conduce la realizarea idealului unității naționale realizat la 1 decembrie 1918.

„... Dumneavoastră poate cunoașteți deja în mare parte părerile mele politice. Înainte de toate cea mai tare convingere a mea este că politica cea mai bună a românilor este *solidaritatea* ... Căci în ale politicii, în cele din urmă, toată înțelepciunea se rezumă în vestitele cuvinte : «Macht geht vor Recht» (*Forța pășește înaintea dreptului*), iar mijlocul cel mai probat al puterii este unirea tuturor forțelor....”

Mărturisesc... întru aceea că în lupta politică trebuie să uzăm de toate mijloacele posibile... Noi cerem *autonomie națională*, nu autonomie teritorială; autonomia Transilvaniei însemnează dezmembrarea trupului românesc și aceasta va să zică *slăbirea* nației românești...

La alegerile parlamentare vom pune candidați naționali în toate cercurile unde se află alegători români, fie în minoritate, fie în majoritate. Acești candidați pretutindeni vor dezvolta părerile lor despre situația politică a patriei noastre și ca mandatar ai acelor care i-au candidat, vor da expresie dorințelor politice ale poporului românesc. Cuvintele lor vor fi un puternic răsunet românesc pentru țară și străinătate. ... Români cinstiți și de omenie, fără diurne și bani de căraușie, vor veni la locul votării și își vor da voturile lor candidatului național. Cei slabi vor rămâne acasă, cei mizerabili vor vota cu străinii. Așa se va deosebi neghina de grâu...”⁵

Un deceniu mai târziu, Vasile Goldiș sublinia:

---

⁴ Vasile Goldiș dă replica în Parlamentul de la Budapesta Contelui Apponyi, la propunerea acestuia de a ocupa funcția de Consilier ministerial în guvernul maghiar / 13 decembrie 1906

⁵ „O scrisoare politică” *Tribuna Poporului*, nr. 74, IV, 1900, p. 1.

„... *solidaritatea națională* o considerăm ca suprema necesitate a vieții noastre de români în statul ungar. Cine păcătuiește în contra ei, păcătuiește în contra neamului...

Națiunile libere nu mai pot, dar chiar trebuie să aibă mai multe partide politice, care, alternându-le la guvern prin legiferare, răspund exigențelor momentane ale timpului, dar o națiune asuprită și primejduită, chiar prin existența sa națională, *nu poate avea decât un singur partid*: partidul care pretinde recunoașterea și asigurarea ființei sale naționale în cadrele statului unde trăiește. Câtă vreme politica de guvernământ susține teza că statul ungar este și trebuie să fie stat național unitar maghiar, națiunea română din Ungaria și Transilvania nu poate admite în sânul său alt partid decât acel partid național care în contrarietate cu teza fundamentală a politicii de guvernământ, pretinde recunoașterea și asigurarea ființei naționale a poporului român din această țară și ca garanție a acestei recunoașteri și asigurări, pretinde validarea politică a națiunii românești ca element constitutiv al statului ungar. Recunoașterea și asigurarea ființei naționale a poporului românesc și garantarea acestei recunoașteri și asigurări prin validarea politică a națiunii noastre, în raport cu însemnătatea sa numerică, economică și culturală, ca element constitutiv al statului ungar – iată dogma la care ne închinăm. Ea poate să primească în diferite timpuri și împrejurări diferite formulări programatice, dar esența trebuie să rămână cele cuprinse în dogma noastră...

Când odată politica de stat va admite această dogmă, atunci românii se pot diviza în mai multe partide asupra chestiei de întrupare a principiului național, dar câtă vreme politica oficiată de stat persistă în teza statului național maghiar, românul care stă în afară de cadrele partidului național, ori este inconștient de ceea ce face, ori indolent față de neamul său, iar românul care aparține vreunui partid cu teza statului național maghiar, este trădătorul națiunii române, partid, care-și ridică brațul împotriva părinților săi.

Va fi deci cea mai de căpetenie datorie a noastră a convinge tot mai multe mase de români că programul **partidului național român** este singurul de la a cărui întrupare se poate aștepta asigurarea existenței naționale și propășirea economică și culturală a națiunii noastre și ne vom năzui astfel a face ca toți românii de omenie să se înroleze sub steagurile singure mântuitoare ale acestui program...

Pentru a fixa însă de la început vederile noastre în toate chestiunile de interes public, trebuie să declarăm fără înconjur că un eventual amestec al fraților noștri din România în afacerile noastre politice l-am

considerat vătămător intereselor noastre. Nu zicem că a existat ori există acest amestec, dar din considerațiile de loialitate și prevedere ne-am simțit îndatorați a face această mărturisire. **Politica noastră n-o poate face altul decât noi înșine, și prin noi înșine...**"⁶

Peste încă un deceniu, Goldiș sublinia în ziarul pe care îl conducea, rolul **Consiliului dirigent**:

„... națiunea română din Ardeal, Banat și Țara ungurească, a hotărât singură, liberă, neinfluențată de nici o forță din afară că nu mai vrea dominație străină, ci vrea să dispună ea singură de viitorul său propriu, și-a exprimat cuvântul definitiv în Adunarea Națională de la Alba Iulia, că vrea unirea tuturor românilor într-un singur stat național, că nu mai poate suporta sfâșierea trupului națiunii române prin cele cinci granițe ale unor împărății maștere. Totodată, națiunea română prin glasul celor 100.000 români în Adunarea Națională de la Alba Iulia a ales prin aclamație pe membrii Marelui Sfat Național care este însărcinat cu aranjarea chestiunilor obștești până la conferința de pace, când se vor trage definitiv hotarele noilor state pe periferia etnică a națiunilor. Rolul Marelui Sfat Național este acela al unui parlament provizoriu, al unor corpuri legiuitoare provizorii. Era natural ca din sânul marelui sfat național să se constituie un for înzestrat cu forța executivă: *Consiliul dirigent*, supremul for al națiunii române din Ardeal – cuvântul *Ardeal* fiind numirea colectivă a întregului teritoriu românesc din fosta Ungarie.”⁷

Cu puțin timp înainte de a se stinge, Goldiș publica un articol care poate fi considerat un „cântec de lebedă” al marelui patriot. Menționăm câteva fragmente din acesta:

„Din cele mai îndepărtate vremuri ale istoriei și până azi toți marii cugetători ai omenirii au convenit a constata că răul cel mai grozav pentru speța umană este războiul. S-au cheltuit energii imense întru afirmarea acestui adevăr și o mare bibliotecă s-ar putea organiza din operele scrise și tipărite în cursul veacurilor asupra binecuvântării păcii universale între oameni. Multe suflete generoase și neprihănite au crezut că, în cele din urmă, chiar ravagiile înspăimântătoare ale războaielor vor impune omenirii cu forță irezistibilă dorul păcii și vor plămădi cultul ei în suflete oprind definitiv războiul prin instituții internaționale potrivite...

---

⁶ Ziarul *Românul*, nr. 1, I, 1911, pp. 1–3

⁷ Ziarul *Românul*, VII, nr. 25, 1918, p. 1

Recitind în zilele din urmă opurile lui Eminescu, spre marea mea bucurie am descoperit în *Geniu Pustiu* fraza următoare: *Aș vrea ca omenirea să fie ca prisma, una singură, strălucită, pătrunsă de lumină, care are însă atâtea culori: națiunile. Desființați războiul și nu chemați certele popoarelor decât înaintea Tribunalului Popoarelor și atunci cosmopolitismul cel mai fericit va încălzi Pământul cu razele sale de pace și de bine.* Și Eminescu a scris rândurile acestea încă în anul 1870...

Tot astfel înainte de a se cunoaște deciziile Congresului de care credea că va fi fără îndoială întrunit după război, Adunarea Națională a românilor din Ardeal și Banat în 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia între hotărârile sale, al căror autor este subsemnatul, ulterior mult criticat și condamnat pentru aceste hotărâri, a inserat și hotărârea a IV-a cu următorul cuprins: *Adunarea Națională dă expresie dorinței sale ca congresul de pace să înfăptuiască comunitatea națiunilor libere, în așa chip, ca dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici deopotrivă, iar în viitor să se elimine războiul ca mijloc pentru regularea raporturilor internaționale.*

În discursul meu, în care în 14 decembrie 1918 am predat la București în mâinile Regelui Ferdinand I-ul actul de unire de la Alba Iulia se pot citi și următoarele cuvinte: *Dar unirea românilor într-un singur stat este totodată și o pretenție a civilizației omenești. Progresul acestei civilizații pretinde comunitatea națiunilor într-o unire de ordin social care să asigure libertatea și dreptatea deopotrivă pentru toate națiunile mici și mari. Această unire a românilor va trebui să înfăptuiască gradat, egalitatea condițiilor de viață pentru toți indivizii care o alcătuiesc, pe de altă parte ea va trebui să se întemeieze pe principiul libertății și egalei îndreptățiri a neamurilor.*

Răspunsul Regelui la aceste cuvinte ale noastre se termină astfel: *Pe acest temei al unei puternice democrații și al vieții frățești între popoare vom răspunde totodată simțămintelor aliaților noștri alături de care am luptat pentru marea cauză a dreptății și a libertății în lume.*

Adunarea Națională de la Alba Iulia a fost deci absolut în spiritul vremii când a cerut înființarea Societății Națiunilor Unite. Congresul așteptat nu s-a ținut, dar cei patru arbitri ai lumii inspirați de geniu visătorului american Wilson au creat totuși instituția cerută de toată lumea, Societatea Națiunilor, de la care se aștepta pacea universală și eternă. Durere, nădejdiile înfiripate prin această grandioasă creație nu s-au realizat. Societatea Națiunilor a rămas stearpă. N-a realizat absolut nimic. N-a rezolvat nici un conflict dintre popoare (...) Popoarele au revenit iarăși la sistemul vechi de a-și asigura interesele prin acorduri, convenții, tratate separate, alianțe de pe o zi pe alta. Ca și Societatea

Națiunilor, astfel a eșuat în zilele noastre frumoasa idee a dezarmării. La 15 ani după groaznicul măcel al războiului mondial, omenirea verifică din nou vechiul dicton latin „*si vis pacem, para bellum*”, *dacă vrei pace, pregătește războiul*. Lumea iarăși vorbește de războiul apropiat.

Se popularizează tot mai mult părerea că vina pentru războaiele dintre neamuri o are, înainte de toate, democrația și omenirea oscilează tot mai mult între diferitele forme ale despotismului. Poți să prevezi ziua în care va fi distrusă ultima statuie a libertății fiind socotită ca o primejdie a societății.

Cu toate acestea, rămâne incontestabil adevărul că viitorul civilizației europene depinde exclusiv de soluția problemei dacă conflictelor armate se poate ori ba substitui o procedură juridică obligatorie pentru toate neamurile?

Societatea Națiunilor a eșuat fiindcă a fost lipsită de orice putere a sancțiunilor. Ori firea omenească respinge constrângerile sociale în interesul obștesc și din acest motiv statul trebuie să dispună și de mare autoritate și de mare forță brutală pentru impunerea acestei constrângeri fără de care nu poate să existe nici o comunitate umană. *Societatea Națiunilor* a avut autoritatea cel puțin la începutul ei, dar n-a avut niciodată forța constrângerii.

Și niciodată popoarele nu vor accepta de bună voie asupra lor vreo forță care să le poată impune constrângerea inexorabilă pentru ca să poată trăi pentru vecie în pace unele cu altele.

Forța aceasta nu poate fi deci de ordin material, care să reprezinte forța brutală, ci trebuie să fie exclusiv de ordin spiritual, pe care sufletul omenesc s-o primească de bună voie și bucuros. Această forță există, dar omenirea cu bună știință o ignoră. A fost creatoarea civilizației apusene, lumea însă a uitat-o. Va trebui inventată din nou...

Și până atunci însă mărturisesc credința mea adâncă și nestrămutată că chiar din acest punct de vedere hotărârile de la Alba Iulia au să rămână pe veci o glorie a Adunării Naționale de la 1 Decembrie 1918, fiindcă prin ele se proclamă principiile eterne și infailibile ale dreptății, ale libertății și ale păcii de totdeauna în lume.”⁸

În încheiere aș putea reaminti un adevăr, validat de istorie. Marii bărbați ai unei națiuni se aflau întotdeauna de aceeași parte a baricadei. Unul dintre iluștrii contemporani, pe care Goldiș îl aprecia, care la rândul

---

⁸ „Societatea Națiunilor și Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia” (Arad, 24 noiembrie 1933, articol, semnat Vasile Goldiș, în *Hotarul*, nr. 7, anul I, 1933).

sau îl admira pe artizanul Marii Uniri, Nicolae Titulescu, a fost de multe ori evocat în paginile ziarului Românul sau în alte publicații în care Vasile Goldiș si-a exprimat crezul politic; astfel în articolul „Statul universal”⁹, Goldiș sublinia:

... Sunt mândru că pot reproduce câteva cuvinte ce se potrivesc aici din splendida conferință a d-lui Titulescu ținută acum de curând la Berlin. „În viața națiunilor, momentul politic nu este decât un moment, conștiința solidarității umane formând al doilea moment dintr-o sinteză, care nu poate fi decât spirituală. Nu există metodă mai potrivită pentru satisfacerea instinctului natural de luptă decât aceea de a combate toate prejudecățile și toate ereziile din care e plămădit sufletul nostru pentru a descoperi în domeniul infinit al luptei pentru idei, **nu moartea, ci noi îndemnuri de a trăi**”.

---

⁹ *Observatorul politic și social*, nr. 9, anul I, 1930

Istoricul Corneliu Pădurean în dialog multicultural și multiconfesional

---

Mihai Handaric

Ca oameni, nu avem foarte des ocazia de a întâlni în viață persoane care ne-au întins o mână de ajutor, contribuind în felul acesta la dezvoltarea noastră. În scrierea de față intenționez să prezint câteva impresii personale în legătură cu experiența pe care am avut-o, cunoscându-l pe domnul Profesor universitar. dr. habil. Corneliu Pădurean.

Am avut onoarea de a fi și coleg al domniei sale, împreună făcând parte din corpul profesoral al Facultății de Științe Umaniste și Sociale, din Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad. Corneliu Pădurean a fost gata să îmi ajute pe alții, observând oportunitățile și nevoile semenilor. Voi arăta că domnia sa a fost pentru mine, ca pentru mulți alții, unul din pușinii oameni pe care i-am întâlnit în viață și care mi-au întins o mână de ajutor în momente importante. El m-a invitat să mă implic alături de domnia sa, într-o serie de evenimente reprezentative pentru istoria Aradului și a României.

Întâlnești destul de rar oameni care, în poziții de frunte în societate, au ochii deschiși pentru cei care au nevoie de susținere. Este un gest creștinesc de care a dat dovadă profesorul Pădurean.

Apostolul Pavel înregistrează o afirmație rostită de Mântuitorul, care vorbește despre importanța altruismului în relații. „În toate privințele v-am dat o pildă și v-am arătat că, lucrând astfel, trebuie să ajutați pe cei slabi și

să vă aduceți aminte de cuvintele Domnului Isus, care însuși a zis: «Este mai fericit să dai decât să primești.» (Fapte 20:35).”

Atât Domnul Hristos cât și apostolul Pavel reprezintă modele biblice de altruism. Putem afirma că altruismul a fost unul din factorii care au făcut din Pavel cea mai importantă personalitate din creștinism, după Hristos.¹ El a renunțat la interesele și privilegiile sale pentru a se dedica Mântuitorului, prin slujirea semenilor.

Din discuțiile pe care le-am avut cu domnul profesor, fie la facultate, fie în diferite împrejurări, participând la conferințe naționale și internaționale, a ieșit la iveală altruismul și iubirea de semeni, virtuți caracteristice unui creștin.

Optimismul domniei sale

Îmi amintesc că discutând despre unele probleme de sănătate, pe care le-a avut, ca orice om, în viață, recunoștea că Dumnezeu a fost bun cu el. Vedea „partea plină a paharului”. Cu ocazia sărbătorilor creștine importante, profesorul Pădurean obișnuia să trimită mesaje creștine pe grupul colegilor de la facultate.

Mă așteptam ca domnul profesor să reacționeze prompt și pozitiv la mesajele creștine trimise de colegi. În cazul mesajelor creștine pe care le postam de sărbători, profesorul Pădurean obișnuia să intervină pe grup cu observații binevoitoare și încurajatoare.

Pe de altă parte, domnia sa avea obiceiul de a descreți frunțile colegilor, ajutându-i să uite de problemele cotidiene. Acest spirit jovial este bine ilustrat în poza de la începutul volumului omagial, scris în cinstea domniei sale, cu ocazia împlinirii a vârstei de 70 de ani. În acea poză afișează un zâmbet larg și sincer, în timp ce vorbea la microfon în fața unei audiențe, pe care se pare că a molipsit-o cu bucuria de pe fața lui. Acest lucru se întâmpla frecvent, domnia sa fiind unul din organizatorii principali ai mai multor evenimente importante.

---

¹ „Saint Paul the Apostle, Biography & Facts” „(Paul) ...was one of the leaders of the first generation of Christians, often considered to be the most important person after Jesus in the history of Christianity.” Britannica, <https://www.britannica.com>. Accesat la 30 septembrie 2024.

Educație, profesie și carieră

Pentru a înțelege mai bine informațiile înregistrate în această scriere, consider că este nevoie să informăm cititorul în legătură cu câteva date legate de viața și activitatea prof. univ. dr. habil. Corneliu Pădurean. Vom trece în revistă câteva aspecte referitoare la educația, profesia și domeniile de cercetare în care a fost implicat. În felul acesta vom înțelege mai bine situațiile la care vom face referire în aceste rânduri.

Educație

Domnul Pădurean Corneliu s-a născut în anul 1952. În anul 1977 a absolvit Facultatea de Istorie–Filosofie din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

În discuțiile libere și convorbirile telefonice pe care le-am avut de-a lungul timpului, domnia sa îmi povestea cu nostalgie despre viața de studenție și despre profesorii deosebiți pe care i-a avut. Am citit printre rânduri că era apreciat de profesori și de colegi. A fost ales șef de grupă, ceea ce scotea în evidență calitățile sale de lider.

În anul 2002 a obținut diploma de doctor în istorie cu teza de doctorat intitulată: *Populația comitatului Arad în Secolul al XIX-lea*, sub coordonarea prof. univ. dr. Liviu Maior. În perioada care a urmat, profesorul Pădurean a continuat să aprofundeze istoria populației, atât în cercetările sale, cât și în coordonarea doctoranzilor.²

Profesie

După finalizarea studiilor de licență a avut un parcurs profesional care l-a dus în final spre învățământul universitar. Între 1977 și 1989 a ocupat postul de profesor de istorie al Liceului Industrial nr. 1 „Aurel Vlaicu” din Arad. Vreme de 11 ani, între 1989 și 2000, a fost numit inspector școlar

---

² Ioan Bolovan, Doru Sinaci, (coord.) *Societate, cultură, demografie: Omagiu profesorului Corneliu Pădurean la împlinirea vârstei de 70 de ani*, Cluj-Napoca: Editura Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, 2002, p. 10–13.

de specialitate în domeniul istorie și religie. Între 1993 și 2000 a activat ca și cadru didactic asociat la Universitatea „Vasile Goldiș” din Arad.

Pentru o perioadă fost cooptat ca și cadru didactic la Facultatea de Teologie Ortodoxă de la Universitatea „Aurel Vlaicu”. Începând cu anul 2008 și până în anul 2019 a ocupat poziția de profesor universitar dr. la Facultatea de Științe Umaniste și Sociale, din cadrul Universității „Aurel Vlaicu.”

Vreme de 3 ani, din 2012 până în 2015 a fost numit Director al Școlii Doctorale a universității. În anul 2017 a primit atestatul de abilitare în istorie, pentru coordonarea studenților doctoranzi în domeniul istoriei.

Domenii de cercetare

Profesorul Corneliu Pădurean a avut contribuții deosebite în domeniul demografiei istorice, a istoriei Transilvaniei și în domeniul educației multiculturale. A coordonat proiectul „150 ani de la nașterea lui Ștefan Cicio Pop.” A fost interesat de tema: „Căsătoriile mixte în Transilvania, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. A cercetat și tema: „Elemente de demografie istorică și identitate confesională”.

Mediul de formare și familia

Contextul în care a trăit l-a ajutat să dezvolte o atitudine altruistă. În copilărie, a crescut pe o stradă unde copiii erau de alte naționalități: maghiari, germani și evrei. Ca să se poată juca cu copiii pe stradă, a trebuit să învețe ungurește.

La rândul său, domnul Pădurean și-a educat copiii să gândească, să tragă concluzii și să aibă curajul de a-și exprima punctul de vedere! Am înțeles că, într-o împrejurare, venind de la grădiniță, în timp ce tatăl ei discuta cu polițistul despre politică, Alina a intervenit, prezentându-și părerea proprie referitoare la discuție.

Pe lângă informațiile referitoare la viața domniei sale, pe care le-am auzit chiar de la profesorul Pădurean, am aflat lucruri interesante și de la fiica dumnealui, Alina Pădurean, care în prezent este Decanul Facultății de Științe Umaniste și Sociale din cadrul Universității Aurel Vlaicu, facultate

la care activez și eu în calitate de cadru didactic. Doamna decan Alina Pădurean a dovedit deja, de-a lungul anilor, calități deosebite de lider, în poziția pe care o deține. Am constatat, de asemenea că fiica domnului profesor a moștenit și optimismul incurabil al tatălui său.

Povestind de mai multe ori despre tatăl domniei sale, am reținut că ambii copii au urmat o vreme grădinița din orașul Nădlac, în limba slovacă, deoarece bunicii după mamă erau slovaci. Acolo există și în prezent o comunitate puternică de slovaci.

A fost amuzantă experiența pe care fiica dumnealui a avut-o în prima zi din clasa I, la Liceul Pedagogic din Arad. Văzând că în clasă nu se vorbea nici slovacă și nici română, a părăsit sala. Alina a tras concluzia că părinții au greșit clasa în care au dus-o. Astfel că a plecat de la școală, din corpul de clădire al liceului, de pe strada Lucian Blaga și s-a dus la tatălui ei, care în vremea respectivă era profesor de istorie la Liceul Industrial nr. 1 („Aurel Vlaicu”).

Am înțeles că domnul Alexandru, fiul domniei sale, a ajuns un specialist cunoscut în domeniul IT. Profesorul Pădurean avea o relație specială și cu cele două nepoțele: Alexandra și Ema.

O mână întinsă, fără bariere profesionale sau etnice

Profesorul Pădurean a fost gata să îi ajute pe alții. Este adevărat că funcțiile pe care le-a ocupat i-au oferit oportunități de a-i ajuta pe alții. A fost numit director al Școlii Doctorale a Universității „Aurel Vlaicu.” A deținut poziția de inspector școlar vreme de 11 ani, iar apoi, ca profesor universitar, în mijlocul colegilor și studenților, domnia sa a avut posibilitatea și dorința de a ajuta.

În calitate de coordonator de doctorat, la Școala Doctorală de Istorie de la Universitatea din Oradea, domnul Pădurean a fost gata să întindă o mână de ajutor absolvenților de licență și masterat care și-au dorit să continue studiile. A dovedit deschidere în selectarea candidaților la doctorat, indiferent de confesiune. Vom menționa numele a doi dintre doctoranzii domniei sale care au și absolvit, devenind doctori în istorie. Este vorba despre dr. Marian Gheorghe (baptist) și dr. Dănuț Poduț (penticostal).

Deschiderea profesorului Pădurean față de diferite confesiuni este dovedită și de coordonarea domnului Dănuț Emanuel Poduț. L-a încurajat să aprofundeze cercetarea în domeniul istoriei pentecostalismului din țară. Teza de doctorat s-a intitulat: *Biserica pentecostală din Banat–Crișana, de la începuturi până în prezent. Incursiuni demografice*, Arad, 2022.

Mai mult, prof. univ. habil. dr. Corneliu Pădurean m-a propus ca membru în comisia de doctorat, cu prilejul susținerii în Ședința publică a tezei de doctorat, a domnului Poduț, alături de academicianul Ioan Bolovan, conf. univ. Mircea Brie și domnia sa.

Colaborarea cu secția de Teologie din cadrul FSUS

Profesorul Pădurean avea o admirație deosebită pentru colegii corpului profesoral care făceau cercetare, erau creativi și aveau inițiative diverse în domeniile lor de studiu. Prin anul 2016, când Secția de teologie pentecostală din cadrul facultății a început să se dezvolte, organizând mai multe conferințe și simpozioane, chiar și la nivel internațional, profesorul Pădurean își exprima aprecierea față de realizările secției noastre, spunând: „Felicitări colegilor de la teologie pentru munca și inițiativele lor!”

Ba mai mult, a fost deschis să participe la evenimente organizate de secția noastră. Îmi amintesc de participarea domniei sale la Conferința Internațională organizată de secția noastră la Universitatea „Aurel Vlaicu”, cu ocazia împlinirii a 500 de ani de la declanșarea Reformei Protestante – inițiată de Martin Luther în anul 1517. Profesorul Corneliu Pădurean a participat la conferința amintită, care s-a intitulat: „Reformation 500. Cultural and Social Impact of the Protestant Reformation 1517–2017.” Atunci, profesorul Pădurean a prezentat lucrarea: *Nicolaus Olahus, un catolic în fața ofensivei Reformei!*, care ulterior a fost inclusă în volumul conferinței.³

---

³ Vezi Corneliu Pădurean, „Nicolaus Olahus, un catolic în fața ofensivei Reformei!,” în Corneliu Constantineanu, Marcel V. Măcelaru, Iosif Riviș Tipei, (coordonatori), *Reformation 500. Cultural and Social Impact of the Protestant Reformation 1517–2017*, Arad: Editura Universității Aurel Vlaicu din Arad, 2018, p. 185–197.

Volumul omagial Corneliu Pădurean

Am fost personal onorat de invitația celor doi istorici renumiți: domnul academician Ioan Bolovan și domnul subprefect dr. Doru Sinaci, de a participa cu un articol la volumul omagial pe care intenționau să îl publice cu ocazia împlinirii de către profesorul Pădurean a frumoasei vârste de 70 de ani.

Am avut oportunitatea de a scrie o lucrare referitoare la confesiunea greco-catolică din România, pe care am intitulat-o: *Apariția Greco-Catolicismului în Transilvania*, publicată în volumul: Ioan Bolovan, Doru Sinaci (coordonatori), *Societate, Cultură, Democrație: Omagiu profesorului Corneliu Pădurean la împlinirea vârstei de 70 de ani*, Cluj-Napoca: Editura Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, 2022.⁴

Istoricul Corneliu Pădurean și istoria Aradului

Este bine cunoscut de către istoricii din țară și din străinătate, faptul că profesorul și istoricul Corneliu Pădurean a avut un rol deosebit la inițierea și organizarea unor evenimente foarte importante din istoria Aradului și a României.

Corneliu Pădurean a făcut parte din comitetele de inițiativă și organizare a marilor evenimente culturale din Arad, în calitate specialist recunoscut, dar și de reprezentant al Universității „Aurel Vlaicu” din Arad. Domnia sa a deținut și funcția de Președinte al Asociației „Ștefan Cicio – Pop.” Am fost onorat să fac parte din echipa universității alături de distinsul profesor și istoric Corneliu Pădurean.

De-a lungul timpului, am avut onoarea de a fi invitat să particip cu lucrări la evenimentele importante organizate la Primărie, de domnia sa împreună cu ceilalți reprezentanți ai comitetelor de organizare. Dintre acestea aș aminti *Simpozionul Național: Aradul – Capitala politică a Marii Uniri*, care a avut loc la Arad, pe data de 30 noiembrie 2017. Cu ocazia

---

⁴ „Apariția Greco-Catolicismului în Transilvania,” publicată în volumul: Ioan Bolovan, Doru Sinaci (coordonatori), *Societate, Cultură, Democrație: Omagiu profesorului Corneliu Pădurean la împlinirea vârstei de 70 de ani*, Cluj-Napoca: Editura Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, 2022, pp. 443–456.

simpozionului respectiv am prezentat comunicarea „Unitatea poporului – responsabilitatea morală a creștinului.”

Un alt eveniment important la care am participat, la invitația domniei sale, a fost și conferința *Începuturile administrației naționale în centrul și sud-estul Europei după Marele Război*, care s-a desfășurat în perioada 15–18 mai 2019.

Profesorul Corneliu Pădurean, împreună cu subprefectul Aradului, Doru Sinaci au coordonat apariția volumului: *Centenarele României. Centenarele Aradului (1918/1919–2018/2019)*, care a fost publicat în anul 2020. Am fost invitat și de această dată, de domnia sa, să contribui cu lucrări.

Am trimis două articole la volumul amintit. Este vorba despre articolul „Culte neoprotestante din România în contextul Marii Uniri. The Romanian Neoprotestant denominations in the Context of the Great Union,”⁵ și despre articolul „Protestantismul și neoprotestantismul în dezvoltarea limbii române. Protestantism and Neoprotestantism in the Development of the Romanian Language.”⁶

M-am simțit onorat și privilegiat să îl am coleg la Facultatea de Științe Umaniste și Sociale, și să particip alături de domnia sa la evenimente istorice importante ale Aradului și ale țării.

Concluzie

Prin aceste rânduri am încercat să evidențiez faptul că profesorul Corneliu Pădurean a rămas în amintirea mea ca omul gata să întindă o mână de ajutor semenilor. A fost un om care, aflându-se în poziții importante în societate, s-a gândit la alții. Domnia sa a avut un rol semnificativ la

---

⁵ Handaric Mihai, „Culte neoprotestante din România în contextul Marii Uniri. The Romanian Neoprotestant Denominations in the Context of the Great Union,” publicat în Corneliu Pădurean, Doru Sinaci (coordonatori), *Centenarele României. Centenarele Aradului (1918/1919–2018/2019)*, în Colecția Școala Ardeleană de Istorie, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2020, pp. 187- 215.

⁶ Handaric Mihai, „Protestantismul și neoprotestantismul în dezvoltarea limbii române. Protestantism and Neoprotestantism in the Development of the Romanian Language,” publicat în Corneliu Pădurean, Doru Sinaci (coordonatori), *Centenarele României. Centenarele Aradului (1918/1919–2018/2019)*, în Colecția Școala Ardeleană de Istorie, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2020, pp. 417–441.

implicarea mea în cadrul unor evenimente istorice deosebite referitoare la istoria Aradului și a României.

Consider oportună explicația lui Hristos referitoare la ce înseamnă să Îl iubești pe Dumnezeu. După înviere, Hristos îi explică lui Petru că dovada iubirii sale față de Dumnezeu se reflectă în slujirea semenilor:

După ce au prânzit, Isus a zis lui Simon Petru: „Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu mai mult decât aceștia?” „Da, Doamne”, I-a răspuns Petru, „știi că Te iubesc.” Isus i-a zis: „Paște mielușei Mei.” I-a zis a doua oară: „Simone, fiul lui Iona, Mă iubești?” „Da Doamne”, I-a răspuns Petru, „știi că Te iubesc.” Isus i-a zis: „Paște oițele Mele”. A treia oară i-a zis Isus: „Simone, fiul lui Iona, Mă iubești?” Petru s’a întristat că-i zisese a treia oară: „Mă iubești?” Și I-a răspuns: „Doamne, Tu toate le știi; știi că Te iubesc.” Isus i-a zis: „Paște oile Mele!” (Ioan 21:15–17).

Profesorul Corneliu Pădurean a rămas în amintirea noastră ca o persoană gata să îi ajute pe alții și să readucă zâmbetele pe fețele noastre.

Corneliu Pădurean...

Dorin Herlo

„Vă prezint pe noul inspector de istorie, profesorul Corneliu Pădurean” spunea d-na Maria Bucur, inspector școlar general al Inspectoratului Școlar Județean Arad, în 1989, la una din întrunirile de început de săptămână ale grupului de inspectori școlari.

Așa l-am cunoscut pe Cornel, un om blajin, dar cu o forță interioară evidențiată prin luările de poziții în diversele situații apărute.

Și au început inspecțiile școlare, fie tematice, fie de specialitate, fie frontale, la care își aducea contribuția prin consemnarea aspectelor relevante ale prestației didactico-științifică a colegilor de specialitatea lui, ori, dacă era vorba de o temă sau o instituție, ale punctelor tari, dar și mai puțin realizate de componenții acelei școli. Cornel știa să îmbine, cu o foarte bună translație între registrele multiple ale istoriei și ale didacticii acesteia, descrierea capabilităților (competențele, mediul creat și resursele disponibile pentru relevarea acestora) colegilor de istorie observați, prin inspecții curente sau speciale și substanța lor umană, dătătoare de speranțe în educația tinerilor. Așa și-a ocupat un loc aparte în grupul de inspectori școlari care nu totdeauna erau foarte agreați de comunitatea profesorilor din școlile arădene.

Și a venit momentul decembrie 1989... cu fricile, incertitudinile dar și descătușările evidente ale fiecărui individ! În primele zile ale mișcărilor din Arad s-au făcut repartizări ale inspectorilor școlari în instituții școlare reprezentative ale Aradului spre a modera eventualele „extremisme” și de a veghea asupra siguranței documentelor școlare. La sediul ISJ s-a organizat

o permanență pentru a nu fi cumva vandalizată instituția și pentru a răspunde nenumăratelor solicitări ale școlilor din tot teritoriul județului. La toate acestea a participat și Cornel, cu multă inspirație de istoric care prevedea de acum și viitorul societății, nu doar constata și consemna evenimentele trăite.

Apoi, după calmarea, oarecum, a evenimentelor și instituirea FSN-ului, s-a trecut la reorganizarea instituției care nu se știa cum se va numi: Revizorat școlar, Inspectorat școlar...???

Așa că, în ianuarie 1990 s-au organizat, prin asistența a doi membri FSN, alegerea reprezentantului disciplinei pentru viitoarea instituție. Cadrele didactice de aceeași specialitate din tot județul, reunite în Sala festivă a Liceului „Ioan Slavici” (mai apoi „Moise Nicoară”) și-au ales reprezentantul prin vot deschis, transparent și total liber. Corneliu Pădurean a fost ales cu un mare număr de voturi ca reprezentat al disciplinei Istorie!

După acest moment, adunați toți cei aleși de colegii de specialitate în sediul ISJ, am ales inspectorul școlar general (Stelian Ionuțiu). S-a conturat apoi echipa de inspectori școlari cu atribuții nu atât de control, cât mai ales de îndrumare spre noile deziderate ale educației preuniversitare. Au fost zile întregi în care s-a muncit, de fiecare inspector școlar în parte (deci și de Cornel) cât și în microcolective, pentru a fi cât mai apropiați de cerințele și nevoile cadrelor didactice de fiecare specialitate, din tot județul. S-au făcut nu mai puțin de patru etape în pretransferări, transferări și numiri pe posturi, ale cadrelor didactice care și-au solicitat drepturile, dar, să recunoaștem, și unele forțări ale acestora. S-a ajuns și la numeroase contestații, unii înțelegând mai greu că drepturile lor nu trebuie să încalce drepturile altora.

Cornel a organizat, desfășurat și finalizat cu un mare consum de energie și înstrăinare de sine, toate doleanțele colegilor de istorie. Aceștia, recunoscându-l ca alesul lor, i-au acceptat explicațiile argumentate pe date concrete, bazate și pe legislația de la vremea aceea, asupra cerințelor lor și a realității rezolvării acestora.

Muncind într-un astfel de ritm s-a simțit nevoia inter-cunoașterii echipei de inspectori școlari și într-un mediu informal. Așa s-au organizat, în timp, ieșiri cu familiile în mediu natural sau o echipă de fotbal, care se

întâlnea lunea pe terenul de fotbal al Școlii Sportive Gloria (la 13 generali), din care a făcut parte și Cornel. La fotbal ne pricepeam mai mult sau mai puțin, dar la comentat fazele din meciuri eram ași, mai ales antrenați și de o gură de bere pentru refacerea mineralizării. Cornel avea totdeauna o remarcă hazlie ori un banc care ne provoca râsete cu poftă.

Îmi reamintesc cu drag de momentele petrecute cu Cornel și câțiva colegi de Anul Nou 1990, la Săvârșin, unde am petrecut câteva zile, invitați și găzduiți în tabăra de la Săvârșin (așa cum arăta ea la acea vreme) de directoarea școlii. Atunci am luat la cunoștință de abilitatea lui Cornel de a tăia porcul și de a prepara bunătățile din care urmam să ne potolim foamea (era imediat după decembrie 1989 și sufeream de lipsa produselor alimentare) în noapte de Revelion și în zilele următoare. Au fost fantastic de gustoase! Mai apoi am aflat că este un bucătar minunat și din relatările familiei sale precum și de la participarea lui, mai târziu, la Festivalul Cătlanelor.

Și au venit vremuri și mai tulburi când munceam cot la cot spre consolidarea democratizării învățământului arădean, de multe ori neînțeleasă de unele cadre didactice. Cornel mereu a fost un sfetnic înțelept în „mersul noii istorii”.

A devenit membru fondator al Fundației IDEEA (Informație, Dialog, Educație, Erudiție, Arad) în 1992, activând cu frumoase rezultate în această formă de voluntariat comunitar. Țin minte că s-a implicat trup și suflet în organizarea și desfășurarea unui simpozion național „Hospitalismul instituțional”, o noutate și îndrăzneală întreprindere de la vremea aceea, în care să se dezbată problematica sensibilă a copiilor și tinerilor instituționalizați. S-a pornit de la exemplul deja existent la Sântana unde era incipientă ideea de descentralizare a Caselor de copii în Case familiale sau Case de tineret. Rezultatele simpozionului, organizat în parteneriat cu ISJ Arad au avut ecou, exemplele de bune practici fiind preluate la nivel de minister și apoi de alte județe.

Așa ne-am despărțit, un fel de a zice, în 1993 când eu am trecut la catedră, iar el a continuat până în anul 2000 munca de îndrumător al minților și chiar sufletelor colegilor profesori de istorie dar și de religie din tot județul.

Ne vedeam din când în când, dar prinși în vârtoarea devenirilor în profesorat, ne-am ales calea, urmându-ne destinul.

Și căile noastre s-au reunit în 2001, când Cornel, fiind doctorand la istorie a dat concurs pentru postul de lector la Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic din cadrul Universității „Aurel Vlaicu” Arad. A fost un nou prilej de constatare a evoluției în plan științific și didactic al lui Cornel, el adaptându-se foarte ușor mediului universitar. De altfel avusese o colaborare în calitate de cadru didactic asociat atât cu Universitatea „Vasile Goldiș” (până în 2000) cât și cu universitatea noastră, așa că trecerea a fost lină. S-a impus destul de repede ca un foarte apropiat și bun colaborator, fiind ales secretar științific al DPPD.

La DPPD am avut multe de înfăptuit: consfințirea DPPD prin Ordin de Ministru; cooptarea de cadre didactice doctorande sau cu perspectivă de a fi admise la doctorat pentru formarea unui colectiv vivace; creionarea conținuturilor disciplinelor, unice la nivel de țară, din Planul de învățământ al DPPD-urilor; susținerea cursurilor și seminariilor disciplinelor din Planul de învățământ al DPPD; începerea și finalizarea procedurilor pentru acordarea dreptului de realizare a perfecționării cadrelor didactice din învățământul preuniversitar prin grade didactice și prin cursuri de pregătire continuă; etc.

Cornel, din poziția de lector doctor (doctoratul săvârșit cu brio în 2002), dar mai ales de secretar științific al DPPD, a fost alături de toate aceste deveniri, până în 2004 când a trecut la Facultatea de Științe Umaniste și Sociale, proaspăt înființată, pentru a o consolida.

Din nou drumurile noastre oarecum s-au despărțit, dar întâlnirile prin și pentru colaborări didactico-științifice s-au menținut. El era un frecvent invitat la mesele rotunde, simpozioanele sau conferințele DPPD-ului precum și la susținerea cursurilor de didactica religiei. Apoi, am colaborat foarte eficient la programele de formare continuă pentru cadrele didactice de conducere („Managerul școlar”), dar și pentru cele de specialitate, evident el pentru istorie, „Profesorul și școala viitorului” sau „Educatorul școlii de mâine”, programe acreditate la CNFP și astfel beneficiind de audiență la cadrele didactice din preuniversitar care aveau nevoie de 90 de credite profesionale. În acele programe, care s-au adresat arădenilor, dar și altor

ISJ-uri (de ex. Gorj, Hunedoara), Cornel a venit cu suflul acela al cercetătorului în arhivele nestemate ale vremurilor, prezentând actul istoric cu mare aplomb și multă pasiune, dar și cu un didacticism autentic, nu dogmatic ci mereu actualizat.

DPPD-ul desființându-se în 2012, trecând toți componenții săi la Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Asistență Socială – Departamentul de Pedagogie, Psihologie și Asistență Socială, consolidându-l, am păstrat legătura cu Cornel, ce susținea „Didactica religiei” până atunci, prin propunerea disciplinei „Istoria și didactica ei” la specializarea PIPP. Ne întâlneam deseori pe culoarele Complexului M, dialogam asupra evoluțiilor în carieră, a preocupărilor de cercetare, a familiilor (îndeosebi a copiilor) și a câte și mai câte.

M-am bucurat enorm când mi-a spus în 2017 că și-a luat abilitarea în conducere de doctorat în istorie, afiliindu-se la Școala doctorală a Universității din Oradea. Deși a suferit între timp un accident vascular cerebral și-a revenit și am putut dialoga mai departe.

Cornel Pădurean – conferință la Clubul Rotary Arad, 2018

Sursa: arhiva personală

În 2018, noiembrie, realizând prin Clubul Rotary din Arad proiectul „Aradul, Capitala Politică a Marii Uniri” ca omagiu la manifestările care urmau la Alba Iulia cu prilejul Centenarului Marii Uniri, l-am rugat pe Cornel să susțină o conferință asupra rolului Aradului și a unioniștilor arădeni în pregătirea și desfășurarea actului de la 1 decembrie 1918. El a fost entuziasmat să prezinte rotarienilor și invitaților acestora, în Sala Ferdinand a Primăriei Arad, firul istoric al evenimentelor, deși era foarte solicitat în acea perioadă tocmai pe această dimensiune profesională de istoric, validat, certificat și bine-primit în toate cercurile educaționale, politice și administrative ale vremii.

Evident că după acest eveniment și întâlniri au urmat altele și altele, în care ne împărtășeam diversele aspecte ale vieții cotidiene și profesionale, până când... Cel de Sus, îndrăgindu-l, l-a chemat în Împărăția Sa.

Un gând pios și o reverență, dragă Cornel!

Domnul profesor Pădurean și influența sa asupra alegerii mele de a studia demografia istorică

Elena Crinela Holom

L-am întâlnit pentru prima dată pe domnul profesor Corneliu Pădurean la Conferința internațională „Populația României: Trecut, Present, Viitor”, desfășurată între 19–22 octombrie 2005, la Cluj-Napoca și Castelul Arcalia, organizată de Centrul de Studiere a Populației din cadrul Universității Babeș-Bolyai. Prezentarea domniei sale, dedicată dinamicii populației orașului Arad în prima jumătate a secolului al XIX-lea, m-a impresionat profund. Ascultarea acestei expuneri, precum și a altor specialiști prezenți atunci la eveniment, a avut o influență majoră asupra alegerii temei mele de cercetare doctorală, tot în sfera demografiei istorice. Pot afirma cu încredere că aceasta a fost o decizie excelentă, pe care nu o regret deloc. În anii următori, am avut și eu ocazia să particip la conferințele de toamnă organizate de domnul profesor la Arad, printre care Conferința internațională „Divorțialitate și întreruperea căsătoriei în spațiul românesc în secolele XVII–XXI” (19–21 octombrie 2006) și, ulterior, Conferința internațională „Epidemii, dezastre, calamități. Impact demografic și mental” (27–30 septembrie 2007). De fiecare dată, conferințele de la Arad s-au remarcat printr-o organizare impecabilă, combinând în mod exemplar partea științifică de înaltă calitate cu o atmosferă prietenoasă, animată de momente de umor fin și rafinat oferite chiar de domnul profesor.

Am avut privilegiul de a publica, între 2005 și 2010, patru articole pe teme de demografie istorică în volume avându-l printre coordonatori pe domnul profesor Pădurean:

1. „Realități demografice în parohia greco-catolică Urca (jud. Cluj) în a doua jumătate a secolului al XIX-lea”, în volumul *Transilvania în secolele XIX–XX. Studii de demografie istorică*, coordonatori: Sorina Paula Bolovan, Ioan Bolovan, Corneliu Pădurean, Presa Universitară Clujeană, 2005, pp. 297–325;
2. „Mariajul în satul românesc transilvănean din protopopiatul greco-catolic al Câțcăului în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Studiu de caz: Impedimente la căsătorie”, în volumul *Căsătorii mixte în Transilvania. Secolul al XIX –lea și începutul secolului XX*, coordonatori: Corneliu Pădurean, Ioan Bolovan, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2005, pp. 237–258;
3. „Comportamentul formativ și disolutiv al cuplurilor din zona Albei la sfârșitul sec. al XIX-lea”, în volumul *Om și societate. Studii de istoria populației României (sec. XVII–XXI)*, coordonatori: Sorina Paula Bolovan, Ioan Bolovan, Corneliu Pădurean, Editura Presa Universitară Clujeană, 2007, pp. 187–206;
4. „Unele aspecte privind problema disoluției cuplului în comunitățile românești greco-catolice din zona Albei (1886–1910), în volumul *Studii de demografie istorică (secolele XVII–XXI)*, coordonatori: Corneliu Pădurean, Ioan Bolovan, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2010, pp. 131–136.

Între 1 ianuarie 2009 și 31 decembrie 2010, am fost membră a proiectului „Epidemiile de holeră din Transilvania din secolul al XIX-lea. Impact demografic și mental”, condus de domnul profesor universitar dr. Corneliu Pădurean. De asemenea, pe 20 iunie 2009, domnul profesor a fost membru al comisiei mele de doctorat. Deși un eveniment nefericit, ruperea unui picior, l-a împiedicat să fie prezent fizic, referatul domniei sale mi-a fost extrem de util pentru îmbunătățirea tezei mele de doctorat. Aceasta a fost publicată ulterior sub titlul *Indivoid, familie, comunitate. Comportament demografic, relații familiale interetnice și interconfesionale în satele din trecutul Albei (1850–1910)*, Editura Mega, 2009.

De-a lungul timpului, domnul profesor Pădurean a participat la evenimentele organizate de Centrul de Studiere a Populației, precum Conferința internațională „Families in Europe between the 19th and 21st Centuries. From the Traditional Model to Contemporary Pacts” (8–11 octombrie 2009) și Conferința „Intermarriage throughout History” (5–8 iunie 2013). Prezentările domniei sale despre familia din România în timpul regimului comunist și despre căsătoriile mixte din orașul Arad tot în perioada comunistă fiind extrem de apreciate de participanți. În plus, domnul profesor Pădurean stăpânea excelent aceste subiecte, oferind răspunsuri cuprinzătoare la întrebările adresate, adesea condimentate cu note de umor, atunci când era cazul.

L-am întâlnit pe domnul profesor Pădurean și la Congresul Național al Istoricilor Români, care s-a desfășurat în capitala Marii Uniri, între 8 și 10 septembrie 2022. Împreună cu colegii de la Centrul de Studiere a Populației, am avut momente frumoase alături de dânsul, umorul său deosebit aducând o notă specială acestor clipe.

A fost o onoare deosebită pentru mine să contribui cu articolul „Recuperarea rănilor de război: soldații transilvăneni și familiile lor în timpul și după Primul Război Mondial”, inclus în volumul *Societate, cultură, demografie. Omagiu profesorului Corneliu Pădurean cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani*, coordonat de Ioan Bolovan și Doru Sinaci, publicat de Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, în 2022. Domnul profesor, cu gentilețea sa caracteristică, mi-a transmis ulterior, prin email, un mesaj de mulțumire foarte frumos.

L-am întâlnit pentru ultima dată pe domnul profesor Pădurean pe 23 septembrie 2023, la o susținere publică de doctorat în Cluj, unde și dânsul s-a numărat printre referenți. Teza a abordat un subiect apropiat sufletului său, din domeniul demografiei istorice. Cu acea ocazie, domnul profesor a elaborat un referat detaliat, plin de observații pertinente, care cu siguranță i-au fost de mare ajutor candidatei, la fel cum mi-au fost și mie în 2009, când mi-am susținut teza. Am reușit să schimb doar câteva cuvinte cu domnul profesor și regret acum că nu am apucat să discutăm mai mult, neștiind că aceea avea să fie ultima noastră întâlnire.

Domnul profesor Pădurean și influența sa asupra alegerii mele de a studia demografia istorică

Totuși, mă bucur nespun că am avut ocazia să-l cunosc pe cel care a influențat într-o mare măsură decizia mea de a studia demografia istorică, un om cu vaste cunoștințe în domeniile pe care le-a explorat de-a lungul carierei sale, remarcabil prin naturalețea și umorul său aparte. M-am simțit deosebit de onorată când, în ultimul său email, mi s-a adresat cu „Stimată colegă!”.

Sunt profund recunoscătoare că am avut onoarea de a-l cunoaște pe domnul profesor Corneliu Pădurean și doresc să-i mulțumesc pentru îndrumarea valoroasă și pentru conferințele deosebite organizate la Arad. Îmi voi aminti mereu cu drag de momentele frumoase petrecute alături de dânsul.

Corneliu Pădurean (1952–2024) – un veritabil slujitor al culturii și învățământului arădean

---

Pr. Cristinel Ioja

Istoricul Corneliu Pădurean, profesor universitar în cadrul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad a desfășurat o prodigioasă activitate educațională, academică, culturală și socială, fiind un veritabil reper al intelectualității arădene de la începutul secolului al XXI-lea. Format în exigențele Facultății de Istorie și Filozofie din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj (1977), instituție în care obține doctoratul în istorie, cu teza *Evoluția demografică a comitatului Arad în secolul al XIX-lea*(2002), și unde își încununează pregătirea academică prin obținerea abilitării(2017). Director al Școlii doctorale a Universității „Aurel Vlaicu” din Arad (2012–2015) și membru al Comisiei Internaționale de Demografie Istorică de la Geneva (2008), profesorul Corneliu Pădurean a marcat decisiv nu doar istoria demografiei cu referire specială la județul Arad, ci și evoluția învățământului superior arădean în complicata tranziție spre maturizare și afirmare.

Profesor de vocație, pedagog de excepție a dezvoltat cu pasiune, pricepere și abnegație instituțiile prin care a trecut de la învățământul preuniversitar până la cel universitar, de la asociațiile pe care le-a înființat până la formele academice prin care a excelat privind educația și cercetarea. Legăturile academice cu centre universitare de prestigiu au generat contribuții științifice concretizate în volume de studii și cărți, în simpozioane

naționale și internaționale, în proiecte de cercetare care au conturat contribuția lui semnificativă în ariile de cercetare asumate.

De asemenea, profesorul Corneliu Pădurean a dezvoltat o frumoasă conlucrare științifică la Academia Română, filiala Cluj Napoca prin care Aradul s-a îmbogățit cu lucrări de excepție, cu conferințe și alese zile ale culturii. Om al dialogului între culturi, a inițiat și onorat memorabile zile ale culturii arădene, prin conferințe, simpozioane, lansări de carte și omagieri, coagulând în jurul său intelectualitatea arădeană și dinamizând cercetarea bogatului tezaur istoric al Aradului.

Om cu viziune, neobosit cercetător, statornic în pasiunea pentru studiu, pentru știință și cultură, prezență discretă și în același timp impunătoare prin verb, inițiativă și forță argumentativă, profesorul Corneliu Pădurean a arătat deschidere academică și față de Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad. L-am avut profesor și m-am bucurat și de cinstea de a-i fi coleg, de fapt contemporan cu un Om care a știut să împlătească acribia cu iconomia, exigența cu bunătatea, reflecția cu inițiativa, seninătatea feței cu solemnitatea momentelor academice. Inconfundabil prin prestanță în orice adunare academică și abordabil în orice context, exigent cu sine însuși și înțelegător cu ceilalți, profesorul Corneliu Pădurean a luptat permanent pentru a așeza Aradul în locul cultural și academic pe care îl merită, reflectând contextual la năzuințele înaintașilor și la realizările lor în istoria modernității. Deși diferența de vârstă și pregătire era semnificativă în el și noi, generația mai tânără, a știut de fiecare dată să „ardă” distanțele dintre generații, să coboare în registrul interlocutorului și să-l facă să înțeleagă că are în fața lui un Om cu o noblețe sufletească aparte.

Aradul, dimpreună cu instituțiile publice și academice, cu instituțiile de cultură, educaționale și sociale datorează mult acestui Om care și-a identificat viața cu slujirea lor. Să ne readucem aminte, să nu uităm doar o parte dintre contribuțiile pe care le-a dăruit Aradului:

- 1) Arad, 2019 – Conferința națională *Turneul generalului francez Henri Mathias Berthelot în Transilvania și Banat*;
- 2) Arad, 2019 – Conferința națională, *Aradul în contextul istoric al României Mari*;

- 3) Arad, 2019 – Conferința internațională, *The beginnings of National Administration in Central and South-Eastern Europe after The Great War*;
- 4) Arad, 2018 – Conferința națională, *Arad – Capitala politică a Marii Uniri*;
- 5) Arad, 2018 – Conferința națională studențească, 1918–2018. *Evoluții ale administrației publice în Europa Centrală și de Sud-Est*;
- 6) Arad, 2017 – Conferința cu participare internațională, *Femeia și copilul în timpul Primului Război Mondial*;
- 7) Arad, 2016 – Conferința națională, *Orașele din vestul României, între tradiție și modernitate în perioada interbelică*;
- 8) Arad, 2016 – Conferința cu participare internațională, *Războiul din umbră din timpul Primului Război Mondial. 100 ani de la intrarea României în Primul Război Mondial*;
- 9) Arad, 2015 – Conferința cu participare internațională, *Viața cotidiană în timpul Primului Război Mondial*;
- 10) Arad, 2014 – Conferința națională, *100 ani de la Primul Război Mondial. Implicații politico-militare, economice, demografice, sociale și culturale*;
- 11) Arad, 2011 – Conferința națională, *Locul și rolul apei în istoria orașului Arad*;
- 12) Arad, 2010 – Conferința internațională, *Alimentația în spațiul românesc, în secolele XVII–XXI, între necesitate și plăcere*;
- 13) Arad, 2010 – Conferința națională, *Aradul. Trecut, prezent și viitor. Istoria cartierelor orașului Arad de-a lungul timpului*;
- 14) Arad, 2009 – Conferința națională, *Habitat rural și habitat urban în spațiul românesc în secolele XVII–XXI*;
- 15) Arad, 2009 – Conferința națională, *Aradul. Trecut, prezent și viitor*;
- 16) Arad, 2008 – Conferința internațională, *Emigrări și imigrări în spațiul românesc în secolele XVII–XXI*;
- 17) Arad, 2008 – Conferința națională, *Aradul. Trecut, prezent și viitor. Locul și rolul lui Ștefan Cicio Pop în istoria orașului Arad*;
- 18) Arad, 2007 – Conferința internațională *Epidemii, calamități și dezastre în spațiul românesc în secolele XVII–XXI. Impact demografic și mental*;
- 19) Arad, 2007 – Conferința națională, *Aradul. Trecut, prezent și viitor*;
- 20) Arad, 2006 – Conferința internațională, *Divorțialitate și întreruperea căsătoriei în spațiul românesc în secolele XVII–XX*;

- 21) Arad, 2006 – Conferința națională, *Aradul. Trecut, prezent și viitor*;
- 22) Arad, 2005 – Conferința națională, *Concubinaj, ilegitimitate, viață morală în spațiul românesc în secolele XVII–XX*;
- 23) Arad, 2004 – Conferința națională, *Căsătorii mixte în Transilvania, în secolele XIX–XX*.

Resimțim golul mutării lui la cele veșnice și încă nu găsim orizontul ca resursă umană pentru a onora inițiativele culturale de altădată. Cu siguranță istoria merge înainte, generațiile se schimbă, societatea este dinamică, nici unul dintre noi nu avem aici „cetate stătătoare”, dar celor care l-am cunoscut pe Corneliu Pădurean ne rămâne statornică imaginea *Profesorului* care la cumpăna dintre milenii și-a împlinit vocația și datoria! În acest *chip* al împlinirii vocației și datoriei în slujirea învățământului și a culturii române va rămâne peste vremi și în memoria istorică a Aradului.

Despre Corneliu Pădurean ca *prezentul din cele trecute*

Florea Lucaci

Dacă pot cita cu ușurință despre *om* din cărțile sacre, din scriitori și filosofi parabile, maxime și aforisme care au marcat istoria cu adâncimea gândului și farmecul expresiei, în schimb despre semenul meu, Corneliu Pădurean, ce pot spune? Să citez din monologul lui Hamlet, reluând existențiala întrebare: *a fi sau a nu fi*? Evident, nu! Nu, întrucât retrăirea unor amintiri deschide calea ieșirii dintre coarnele celebrei dileme. Experiența vieții universitare din cei 20 de ani petrecuți împreună, în care sentimentul de bun coleg ne-a apropiat, a lăsat urme. În fiecare amintire despre Corneliu Pădurean se păstrează gânduri, imagini și emoții care au semnificații pentru mine, iar aceste semnificații sunt consensuale celor ce pot fi spuse despre *condiția omului împlinit*. Este vorba, în cazul său, de ieșirea de sub puterea timpului, tiranul care tinde să fixeze zilele și anii omului sub conceptul de *evenimente trecute*, implicit de supraviețuirea culturală a sa dincolo de limita ce marchează marea trecere.

Despre *timp* scrie Biblia și mulți înțelepți, căutând să-i facă înțeleasă puterea de stăpân predispus să închidă viața oamenilor sub conceptul de *trecut* și să o ascundă din ce în ce mai adânc sub vraja *uitării*. Este adevărat, la nivel intuitiv constatăm că *trecutul* e ceva care nu mai este, *viitorul* încă nu este, iar *prezentul* este doar o clipită fugară, adică totul pare să fie sub semnul incertitudinii. Augustin, marele teolog și filosof creștin, a descifrat puterea timpului, implicit a găsit soluția ieșirii din aceste

încurcături aporetice. Era deja istorie de când Cronos devenise un simplu concept ontologic, *timpul*, iar Mnemosyne se metamorfozase în *memoria* omului. Or, memoria, susține Augustin, dă formula adecvată timpului în relație cu viața omului, adică *prezentul din cele trecute, prezentul din cele prezente și prezentul din cele viitoare*. Ei bine, pentru mine, Corneliu Pădurean, prin studiile sale de istoric, implicit prin vii amintiri despre modul în care el s-a implicat în viața academică din Arad, este *prezentul din cele trecute*.

Din una dintre nișele memoriei mele se desprinde imaginea vie a unui bărbat ale cărui ținută elegantă și gesturi ceremonioase nu reușeau să-i ascundă emoțiile, deși era între colegii săi. Era la cumpăna dintre vara și toamna anului 2003. El, eu și toți colegii săi eram în holul Teatrului Clasic „Ioan Slavici”, unde își lansa cartea ce valorifica teza sa de doctorat, adică *Populația comitatului Arad în secolul al XIX-lea*. Am fost unul dintre cei care am prezentat-o.

Deși **Corneliu Pădurean** era deja colegul meu de vreo doi ani, pot spune că abia acea carte mi l-a făcut cunoscut cu adevărat. Cartea sa nu a fost doar locul unei mirabile întâlneri cu istoria, cu o interesantă metodologie de cercetare, cât mai ales cu oamenii, cu locuitorii unui ținut. De ce mirabil? În mod straniu, marile tratate de istorie rețin doar numele și faptele unor regi și împărați, de parcă ei ar fi niște sihaștri, locuitori ai unor țări pustiite de viață. Or, cartea lui Corneliu Pădurean dezvăluia tocmai ceea ce pare să fie de la sine înțeles de către orice om instruit. Viața unui ținut și, prin extensie, a unei țări sau continent înseamnă viața oamenilor, a poporului cu tot ceea ce presupune în succesiunea generațiilor și limitele fenomenului demografic. Dar una sunt presupunerile și cu totul altceva cercetarea istoriei cu instrumentele științei, ale demografiei. Or, măsurarea intensității apariției evenimentelor demografice, respectiv ratele natalității, mortalității, nupțialității, divorțialității etc. sau numărul, densitatea, structura populației, tendințe spre migrare etc. ne dă starea de sănătate istorică a unei societăți. Da, Corneliu Pădurean a făcut știință pe seama elementului semnificativ, a părții care poate da seamă de întregul unei perioade istorice, fiind astfel în consens cu logica hermeneutică a lui Constantin Noica.

La acea prezentare de carte nu i-am făcut autorului reclamă culturală, dar am căutat să trezesc interes posibililor cititori. Dacă facem apel la metaforă, istoria din perspectiva demografiei pare a fi o despletire și o analiză riguroasă a firului destinului unui popor, așa cum se crede că ar fi tors de cele trei zeițe, Clotho, Lachesis și Atropos. În acest sens a operat cu rigoarea științei Corneliu Pădurean.

Demn de apreciat este modul în care și-a construit cariera sa de istoric și profesor universitar, marcată de laborioase cercetări de demografie istorică prin prăfuite arhive, de scotocire prin vechi documente din care a readus în lumina prezentului aspecte definitorii ale vieții oamenilor. Pe scurt, în termeni statistici, a publicat și coordonat, singur sau în colaborare, 15 monografii și volume colective, fiind autor unic al patru cărți, iar în colaborare cu alți specialiști din mediul academic al încă patru cărți. De asemenea, este autor unic sau în colaborare al peste 100 de îndrumătoare metodice, studii și articole, publicate în reviste și în volume din țară și din străinătate. Exemplară este contribuția sa la lămurirea unor aspecte problematice din istoria modernă a Transilvaniei și îndeosebi a comitatului, respectiv județului Arad, probleme tratate ca unic autor în volumele: *Populația comitatului Arad în secolul al XIX-lea* (2003); *Aradul interbelic. Contribuții demografice* (2004); *Lexicul politic din Transilvania la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX* (2004); *Populația județului Arad la începutul secolului XXI* (2008).

Ca istoric și profesor, Corneliu Pădurean a fost un spirit analitic, manifestând rigoare și exigență, dar ca om și coleg era descriptibil prin sintagme de genul *bun la inimă, suflet cald, spirit generos etc.*, fiind dotat natural cu abilitatea de a rezona empatic cu semenii săi. I-am apreciat iscusința de a înțelege perspectiva experiențelor cognitive și trăirilor sufletești ale altora, lăsând să se înțeleagă predispoziția sa pentru un răspuns favorabil la posibile solicitări. Această capacitate a sa de interacțiune rafinată în cadrul comunității academice, dar mai pregnant între colegii Facultății de Științe Umaniste și Sociale, a fost premisa relației de prietenie cu mine și ceilalți. Se pare că el ar fi adoptat în această privință o maximă a istoricului atenian Thucydides, adică: „Noi dobândim prieteni nu primind binefaceri, ci făcând” (Οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες κτώμεθα τοὺς φίλους.).

Cuvintele mele se poticnesc acum și nici nu-mi vine să cred că în această schiță de aducere aminte și pios omagiu istoricului Corneliu Pădurean s-au impus construcții cu timpul verbelor la trecut. Numai că, așa cum ne inspiră Augustin, înțelegem că miezul trecutului este *prezentul*, este clipa hărăzită pentru a trăi și retrăi sub semnul valorilor tot ceea ce face posibil adevărul enunțului *El este aici și acum*.

Profesorului meu

Marian Gheorghe

Mărturisesc că titlul e departe de a fi original, dar poate pentru mine, acum, are altă încărcătură și conotație decât ar fi avut cu ani în urmă. De ce? În primul rând, pentru că am atins o vârstă care ar trebui să fie considerată o vârstă a maturității. E clar că dezvoltarea biologică ar trebui să ne ducă la o anumită înțelepciune a vieții, la o serenitate și la o bogată experiență de viață, care să fie o sursă de inspirație pentru ceea ce lăsăm în urmă. În al doilea rând, pentru că un doctorat nu este un lucru superfluu, care ți-ar adăuga o altă diplomă la panoplie și care să te ajute în carieră. El ar trebui să fie o încununare a carierei, așa cum se întâmpla în trecut, o experiență la maturitate deplină.

Așa stând lucrurile, cred că pot să evoc cu greutate câteva dintre experiențele avute alături de îndrumătorul meu de doctorat, prof. univ. dr. habil. Corneliu Pădurean, fără ca titlul să pară plângăcios sau tămâios.

Eu chiar l-am cunoscut pe profesorul Pădurean în contextul în care încercasem de mai mult timp să îmi încep un doctorat în domeniile de bază ale pregătirii mele academice: teologie sau drept. Nu am reușit acolo, așa că atunci când prietenul meu Doru Sinaci mi-a vorbit despre posibilitatea de a urma un program de doctorat pe istorie, avându-l ca îndrumător pe profesorul Pădurean, nu am stat pe gânduri. În fond, pe vremea când eram elev al Liceului Sanitar din Hunedoara fusesem olimpic de nivel național în clasa a IX-a, chiar la Istorie. Era cumva o întoarcere la dragostea dintâi. Mie chiar mi-a plăcut istoria. Și acum ea e o componentă a vieții mele de zi cu zi.

Întâlnirea a decurs normal și natural, iar profesorul Pădurean s-a declarat de la început dispus, deschis și decis să parcurgem împreună un astfel de ciclu de învățare.

Ceea ce m-a surprins plăcut a fost faptul că mi-a dat posibilitatea să îmi aleg o temă care să integreze toate elementele pregătirii mele academice de până atunci, bineînțeles introducându-mă și în fascinanta lume a demografiei istorice, care era să zicem așa specializarea sa doctorală. Demografia istorică nu îmi era prea cunoscută atunci (2017), dar anii de cercetare doctorală m-au făcut să o descopăr, s-o îndrăgesc și să o integrez în viața cotidiană, ca element de identitate și definire culturală.

Îmi aduc aminte că după susținerea examenului de admitere la Școala doctorală de Istorie a Universității din Oradea, ieșind din clădirea în care susținuserăm probele, ne-a oprit pe toți cei trei doctoranzi admiși și ne-a spus: „De acum încolo eu sunt Dumnezeuul vostru, va trebui să mă ascultați cu sfințenie ca să puteți gradua”. Curios, nu am perceput această formulare ca pe un afront la adresa adevăratului Dumnezeu, care cere închinare deplină și unică. Era mai degrabă o folosire a unui concept fundamental al vieții creștine pentru a evidenția importanța extraordinară a rolului avut de îndrumătorul de doctorat pentru studentul-doctorand care trebuie să parcurgă un astfel de proces educativ, care culmina cu obținerea titlului de doctor și care trebuia să înțeleagă că fără aportul îndrumătorului efortul este sortit eșecului.

Spun astăzi că lucrurile așa și stau. Fără aportul extraordinar al *Profesorului meu* nu aș fi finalizat cercetarea doctorală, nu aș fi devenit *Doctor*, și nu aș fi avut o teză de valoare a celei pe care am cristalizat-o: „Bisericile Reformate din comitatul Arad de la 1850 la 1914. Repere demografice”. Este o cercetare doctorală originală, făcută pe bune, apreciată de comisia de examinare cu calificativul „Magna Cum laudae”, dar cel mai important aspect care trebuie precizat este că ea a rămas cu titlul inițial. Mie aceasta mi se pare fantastic. Pentru că deși atunci când am enunțat tema nu făcusem nicio cercetare specifică, totuși anii doctorali au confirmat-o.

Pentru mine acesta a fost un motiv suficient să știu că profesorul Pădurean „era pe treaba lui”. Este dovada de netăgăduit că știa meserie, că știa ce face cum s-ar spune.

În cei patru ani de cercetare doctorală nu a renunțat la niciun standard academic și nu a tolerat nicio superficialitate. S-a implicat în toate elementele cercetării, chiar dacă ne-a lăsat să fim și independenți, veghind cu trăinicie să ajungem la destinație. A urmărit cu atenție inclusiv îndeplinirea standardelor de cercetare doctorală, prin facilitarea participării noastre la conferințe naționale și internaționale, dar și publicarea de materiale în reviste de specialitate sau volume colective.

Cea mai dificilă perioadă a fost legată de încheierea tezei, stabilirea compoziției capitolelor și realizarea unității ei. Pot să spun că pe mine m-a stresat la culme. Mi-a corectat de mai multe ori capitolele și mi-a întors deseori lucrarea pentru revizuire, încât la un moment dat am fost pe punctul de a renunța.

Discuția decisivă a fost lămuritoare. Printre altele mi-a spus: „Domnule Marian, prin natura lucrurilor, dumneata ești primul meu doctorand care va susține examenul de doctor în fața unei comisii. Mie nu îmi este indiferent cum ne prezentăm și cum este susținută lucrare. Este vorba despre imaginea mea.”. Din acel moment, lucrurile au intrat pe făgașul normal, iar la 6 iulie 2022 am trecut cu brio proba examenului maturității cercetării doctorale. La masă de după, profesorul Pădurean i-a mulțumit soției mele pentru că a îndurat până la capăt supliciu de patru ani. Era un om sensibil.

Așa era el. Dincolo de pedagog, era și om. De multe ori, în periplurile cercetării ne întâlneam la dânsul acasă și discutam inclusiv despre rețete de gătit. Îi plăcea să gătească. Acest lucru era relaxant. Avea umor, era bun povestitor, de multe ori râdeam copios. Era uman. Dar a știut să fie și *Profesor*. Mie, plecarea dintre noi chiar mi-a lăsat un gol. Așa cum sunt convins că s-a întâmplat cu familia și comunitatea arădeană. Demografia istorică arădeană chiar are un nume. Poate că, în semn de prețuire, comunitatea ar putea să se gândească serios ca acesta să nu rămâne în uitare.

Domnului Profesor, cu dragoste

Mircea Ovidiu Marți

La puțin timp după trecerea în veșnicie a domnului prof. univ. dr. habil. Corneliu Pădurean, am primit onoranta invitație de a însera câteva gânduri, sentimente și aprecieri a celui care mi-a fost coordonator al lucrării de doctorat la Universitatea din Oradea.

Dintru început, destinul meu intelectual universitar, s-a intersectat în mod providențial cu dascălul de vocație care avea să devină mentorul didactic al studenților de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad. Aflat la începutul carierei universitare, cu o experiență majoră în funcția de inspector de istorie, în cadrul Inspectoratului Școlar Județean Arad, Corneliu Pădurean s-a dovedit a fi spiritul empatic, comunicator și un excelent motivator. Reușea să cultive în rândul tinerilor studenți, dragostea și răbdarea pentru elevi, menționându-ne permanent că, studiul și înțelegerea trebuie să fie motivante și semnificative.

Ulterior, parcurgerea treptelor didactice, atât de necesare pentru validarea ca profesor în învățământul preuniversitar, aveau să fie marcate de prezența profesorului Pădurean, atât în comisia pentru examenul de definitivat (2006), cât și în cea de acordare a gradului didactic II (2010). La examenul oral, desfășurat la Metodica predării Religiei, am avut parte de o evaluare obiectivă, transparentă, bine argumentată, în baza unor criterii și standarde adecvate conținuturilor și obiectivelor. Dincolo de aspectele teoretice dezbătute, am beneficiat de sfaturile practice ale celui ce oglindea profesionalismul și experiența didactică dobândite de-a lungul anilor.

Cea mai lungă și fructuoasă colaborare științifică s-a petrecut, între anii 2018 și 2022, când am urmat cursurile doctorale ale Facultății de Istorie, din cadrul Universității din Oradea. Experiența memorabilă, acumulată în acest interval temporal, mi-a întregit formarea profesională în domeniul demografiei. Pentru mine, introducerea în această disciplină istorică s-a făcut prin intermediul cărților și numeroaselor studii pe care dumnealui le-a publicat sau cu ocazia conferințelor organizate și coordonate, la care am participat împreună cu numeroase personalități.

Cercetarea modelelor comportamentale ale familiei în comitatul Arad, cu principalele fenomene demografice, a presupus, fără îndoială, un efort susținut în identificarea celor mai importante resurse istoriografice locale. În acest context al dinamicii și complexității investigațiilor, în spațiul multicultural și confesional arădean, „profzul” mi-a fost un veritabil far călăuzitor, stabilindu-mi dintru început obiectivele și lista bibliografică care să ducă spre o analiză comparativă a cercetării familiei în cadrul demografiei istorice, istoriei sociale și sociologiei. Dumnealui mi-a intensificat preocupările asupra vieții private a familiei, orientându-mă spre necesitatea de a valoriza aspectele istorice necenzurate, privind identificarea modelelor și structurii vieții familiale.

În cei patru ani de studii doctorale am avut parte de încurajări și sprijin intelectual necondiționat. Dânsul mi-a împrumutat din biblioteca personală un volum impresionant de cărți, care să mă ajute la redactarea conținutului lucrării de doctorat. M-a introdus în lumea fascinantă a cercetării demografice, sporindu-mi interesul pentru observarea directă a matricolelor parohiale din cadrul Arhivelor Județene Arad. Ne întâlneam, deseori, în acel spațiu convențional, unde profesorul Pădurean îmi destăinuia din mecanismele și instrumentele de lucru eficiente pe care trebuia să le utilizez. Era extrem de meticulos în organizarea muncii de cercetare, deprindere care mi-a fost impusă. Mă refer la structurile tabelare și organizarea grafică, la elaborarea metodologiei de lucru care să evidențieze aspectele esențiale în studierea familiei.

În timpul pandemiei, accesul la Arhivele Județene Arad au fost sistate. Pentru a mă consolida în munca de cercetare, am fost îndrumat înspre studiul gazetăresc confesional, dânsul insistând permanent asupra eficienței

și organizării timpului de lucru în mod corespunzător. Punea mare accent pe responsabilitatea încheierii rapoartelor la timpul convenit, fiind exigent în privința respectării normelor metodologice impuse de către universitate. Colaborarea domnului Pădurean cu colegii profesori din comisia de îndrumare a tezei de doctorat a fost excelentă și extrem de utilă pentru mine. Primele roade ale acestei conlucrări pe tărâm științific le-am cules în timpul prezentării rapoartelor de activitate, când am avut parte de evaluări și aprecieri critice, care m-au ajutat să operaționalizez principalele obiective specifice cercetării demografice. Am apreciat, în mod deosebit, relația statornică de prietenie cu domnul prof. univ. dr. Mihai Drecin. De altfel, apartenența comuna la spațiul citadin arădean i-a regăsit în Asociația „Pământăvenilor”, organism cultural înființat de către profesorul Pădurean. Simțul umorului i-a însoțit permanent pe cei doi, care se tachinau prin cunoscutul proverb „cine n-are bătrâni, să-și cumpere !” Era o expresie călăuzitoare, pentru noi studenții, care reliefa înălțimea intelectuală la care au ajuns onorații dascăli.

Calitatea umană a domnului Pădurean nu l-a trădat niciodată, fiind un adevărat prieten și părinte spiritual al studenților. Ca profesor de religie, îl apelam prin cuvintele „Părinte profesor”, la care atât eu, cât și dânsul, zâmbeam. Nu era o greșală majoră de întâmpinare, dumnealui purtându-se cu multă dragoste și căldură părintească. Îl caracterizau generozitatea și bonomia, atribute indispensabile unui dascăl empatic, interesat permanent de problemele cotidiene cu care se confruntau cercetătorii demografi. Reușea să mobilizeze resursele intelectuale ale doctoranzilor, pentru a fi ulterior valorificate în diverse proiecte doctorale finalizate cu burse. Deși viața l-a încercat cu numeroase probleme de sănătate, avea un pronunțat simț al umorului. În situații în care trebuia să redactăm rapid vreun raport doctoral sau un studiu științific, răspundea într-un stil mucalit. Îl întrebam: „Până când trebuie să finalizăm?”, iar dânsul se exprima: „Până ieri!” Alteori, simțindu-se copleșit, și de îndatoririle profesionale afirma: „Grăbiți-vă, domnule Ovidiu, să finalizați doctoratul!”, prevestindu-și, astfel, sfârșitul vieții pământestești.

Pasiunea comună pentru echipa de fotbal UTA au produs dialoguri savuroase. Profesorul Pădurean vorbea cu mult drag despre trecutul glorios

al „Bătrânei Doamne”, de campioana anilor ’70, pe care o urmărea la Cluj-Napoca, în timpul studenției. Îmi povestea, cu atât drag, de vechile rivalități sportive cu Politehnica Timișoara, FC. Bihor Oradea sau de meciurile memorabile cu Universitatea Cluj, relatând evenimentele sportive cu o efervescență demnă de un fidel microbist. L-am zărit în tribunele noului stadion arădean „Francisc Von Neuman” echipat cu tricou și eșarfă, ca susținător al UT-ei, alături de fiul său, Alexandru, cu care împărtășea bucuriile sau tristețile provocate de echipa favorită. Era conectat la tot ceea ce însemna competiție sportivă, urmărind cu multă atenție parcursul echipelor românești de fotbal angajate în arenele naționale și internaționale.

După finalizarea doctoratului, am fost rugat, alături de alți colegi, să selectez și să alcătuiesc o listă bibliografică, care să întregască un volum istoriografic local de excepție, coordonat de către dânsul. Ultima oară când l-am zărit a fost cu ocazia distincției eparhiale Crucea Sfântul Ierarh Sava Brancovici și la lansarea volumului coordonat, de academicianul Ioan Bolovan și Doru Sinaci „Societate, Cultură, Demografie”, ca omagiu adus profesorului arădean la împlinirea vârstei de 70 de ani.

Chiar dacă biografia domnului profesor este bine-cunoscută, mă simt dator să reiterez remarcabila contribuție științifică pe tărâmul demografiei, care a plasat Aradul între cele mai importante centre ale cercetării demografice istorice. A fost un dascăl și om de cultură care și-a pus amprenta asupra istoriografiei și demografiei arădene, militând permanent pentru valorificarea patrimoniului istoric local. Am apreciat, în mod deosebit, activitatea științifică prin care dânsul a înființat Asociația „Ștefan Cicio Pop”, al cărui membru fondator și președinte a fost timp de două decenii. De asemenea, vreau să evidențiez efortul intelectual depus pentru a reînoda tradiția colaborării instituționale dintre Biserică și Școală, participând alături de personalități clericale universitare la diverse activități științifice. Prin capacitatea intelectuală și organizatorică, a reușit să coaguleze un colectiv preocupat de istoria populației Transilvaniei și a comitatului Arad, unde demografii arădeni au înregistrat rezultate deosebite.

Viața Profesorului Corneliu Pădurean poate fi asemănată cu o lumânare, el însuși arzând, pentru a lumina calea celor pe care-i îndrumă. Chiar dacă existența pământească a dumnealui a apus, strălucirea luminii

creatoare care l-a însoțit pe parcursul vieții va putea fi mereu aprinsă de generațiile actuale sau viitoare. Prezența spirituală, a dragului meu dascăl, se întrezărește nu numai printre rândurile mele, ci și prin paginile studiilor consacrate istoriei și demografiei, care vor rămâne peste veacuri repere istoriografice locale și naționale, de primă importanță. Mulțumesc, Domnule Profesor!

Profile în câteva linii – Corneliu Pădurean

Lizica Mihuț

Era în octombrie 2000, când, după un profesorat în învățământul preuniversitar (1977–1989) și inspector școlar (1989–2000, cadru didactic asociat la UVVG, 1993–2000), Corneliu Pădurean opta pentru Facultatea de Teologie din cadrul Universității „Aurel Vlaicu”, iar din anul 2004, timp de două decenii, la început, lector universitar, doctor în istorie din anul 2002, apoi conferențiar și profesor universitar (din 2008), la Facultatea de Științe Umaniste și Sociale, a aceleași instituții arădene de învățământ superior.

Șef de catedră, director de departament și director al Școlii doctorale (după abilitarea sa, la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj Napoca, în calitate de conducător de doctorat, în anul 2017), Corneliu Pădurean s-a impus, în primul rând, ca „Dascăl” de excepție, dar și ca foarte bun organizator al celor 23 de Conferințe științifice naționale și internaționale ale cadrelor didactice și ale studenților. A condus, ca director, trei Granturi CNCSIS, având ca tematică, demografia istorică și identitatea confesională. De fapt, demografia a reprezentat continuu opțiunea demersurilor sale științifice, dublată însă, de o preocupare profundă privind rolul Aradului în cadrul mișcării naționale a românilor din Transilvania. Corneliu Pădurean s-a impus ca istoric prin cărțile sale, ca autor unic (4) sau scris, în colaborare cu alți cercetători (4), dar și în calitate de coordonator al unor volume științifice (14), precum și ca autor al peste 70 de studii și articole publicate în reviste din țară și din străinătate. A înființat, în anul 2008, Asociația „Ștefan Cicio-Pop” (căruiua i-a dedicat consistente contribuții

științifice, precum și unul din cele trei proiecte finanțate de CJA, prin Centrul Cultural Județean) și doi ani, mai târziu, îl regăsim în Asociația Pârnavenilor. De fapt, istoria Aradului a constituit una din marile iubiri științifice ale lui Corneliu Pădurean, căreia i s-a dedicat, cu devoțiune, decenii de-a rândul, impunându-se prin contribuții prestigioase. Având în vedere cele patru cărți, pe care le-am publicat la Editura Academiei Române, directorul acesteia, scriitorul și academicianul Dumitru Radu Popescu, mi-a solicitat publicarea unei cărți, în anul centenar, despre contribuția Aradului la înfăptuirea Marii Uniri. Considerându-l pe Corneliu Pădurean cel mai avizat istoric arădean în domeniu, i-am propus o colaborare și am semnat împreună cartea „Aradul și Marea Unire. Repere iconografice” (Editura Academiei Române, 2018), el abordând tema ca istoric („Aradul, scurtă istorie”, „Acțiuni politice arădene în anii dualismului austro-ungar”, „Aradul în anul 1918”, eu, referindu-mă la „Teatrul, tribună de rostire a sentimentelor naționale”, „Instituții și structuri instituționale”, „Reviste”, „Turnee teatrale cu valoare de simbol” și împreună semnând capitolul „Personalități”. Este o carte necesară și utilă, ce se adresează nu neapărat unui public avizat, ci în mod sigur, unui cititor ce dorește să se informeze, printr-o abordare sintetică, deopotrivă, prin cuvânt și imagine, cu privire la un capitol de larg interes, privind Marea Unire. Dar, dincolo de cărți și studii, în care excelează Istoricii, de îndrumătoare metodice, în care identificăm Profesorul cu Vocație, deslușim omul Corneliu Pădurean: laborios, asiduu, tenace, elegant în relațiile cu ceilalți, manifestând un adevărat cult al prieteniei și asumându-și, cred, cu îndreptățită mândrie, calitatea rară de Mentor, relevată prin volumul omagial „Societate, cultură, demografie” (2023), o admirabilă inițiativă a celui mai strălucit dintre elevii săi, academicianul Ioan Bolovan, director al Institutului de istorie „George Barițiu” al Academiei Române. Întotdeauna apropiat de cei doi copii, Alina și Alexandru, în calitate de tată, Corneliu Pădurean le-a urmărit, cu dedicare, „devenirea” ca personalități de prestigiu în domeniul lor de activitate. Nu doresc să închei aceste rânduri, fără să subliniez că, răsfoind imaginile publice ale lui Corneliu Pădurean, privesc multele fotografii cu cele două nepoate, pe care le îmbrățișează cu imensă iubire și delicatețe, fotografii „postate” în spațiu virtual, nu doar ca tablouri de familie, ci ca posibile profesii de credință pentru prezent și pentru viitor.

Profesorul Corneliu Pădurean

Adrian Nițu

Profesorul a fost: un mentor, un colaborator, un coleg și înainte de toate, un prieten pe care l-am cunoscut îndeaproape mai ales datorită preocupărilor comune pentru sesiunile de comunicări științifice istorice, pentru elaborarea de lucrări științifice istorice și pentru editarea cărții în trei volume *Arad. Economie și societate*. În această lucrare, profesorul s-a prezentat astfel:

Născut în Arad, la 27 .12. 1952;

1977 – absolvent al Facultății de Istorie–Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca;

Doctor în istorie;

Profesor universitar dr. la Facultatea de Științe Umaniste și Sociale a Universității „Aurel Vlaicu” din Arad;

Specializare în domeniul demografiei istorice și a istoriei Transilvaniei în epoca modernă;

Autor și coordonator a 20 de volume și a peste 70 de studii și articole;

Membru al Comisiei Internaționale de Demografie Istorică;

Președinte al Asociației „Ștefan Cicio-Pop”;

Sesiunile de comunicări științifice, dar mai ales lunga colaborare pentru elaborarea cărții *Arad. Economie și societate*, care a presupus zeci de discuții în grupul autorilor lucrării, întâlniri periodice (între anii 2014 și 2017) în care s-au definitivat: metodologia de lucru, dimensiunea

contribuțiilor, tematica și mai ales stilul de abordare a subiectelor analizei istorice vaste atacate. Aceste întâlniri au reușit să coaguleze un colectiv de istorici arădeni, care a putut să activeze mai ales datorită tactului, bună-voinței și profesionalismului profesorului Corneliu Pădurean. Ani la rând am abordat împreună în acest colectiv un proiect ce a devenit reprezentativ pentru istoria Aradului, meritul profesorului fiind de netăgăduit. Cele trei volume au fost tipărite și publicate în două ediții în anii 2015 și 2017 la editurile Guttenberg Univers Arad și Presa Universitară Clujeană.

Profesorul a fost mentor pentru mulți istorici arădeni, parte dintre aceștia au participat la majoritatea conferințelor științifice organizate anual. Dar, pe lângă calitățile profesionale ale istoricului, Corneliu Pădurean a fost un om jovial, bun prieten, fin observator, veșnic vesel, glumeț și bun orator.

Mediul academic arădean, mediul istoricilor arădeni sunt mai sărace în spirit și profesionalism fără personalitatea profesorului.

Pentru mine, rămâne pururi în imaginație profesorul Corneliu Pădurean, pentru că datorită lui, a cunoștințelor lui profesionale, dar mai ales datorită calităților lui umane, am parcurs acest drum al istoriei arădene, împreună, pe parcursul ultimilor ani.

Amintiri despre profesorul universitar dr. habil Corneliu Pădurean

---

Felicia Aneta Oarcea

Deschid cufărul amintirilor despre unul dintre marii istorici ai Aradului. Providența mi-a hărăzit să-l întâlnesc și să colaborez cu profesorul universitar dr. habil Corneliu Pădurean.

Mă reîntorc în urmă cu 22 de ani și mă opresc într-un septembrie blând al anului 2002. Proaspăt absolventă a Facultății de Litere, Filosofie și Istorie a Universității de Vest din Timișoara, cu bagajul de visuri, sunt prezentată de dna dr. Elena Rodica Colta fostului inspector școlar Corneliu Pădurean. Un om impunător de statură, cu mult umor și binevoitor. S-a uitat lung la mine și mi-a spus: „Tu ai să faci demografie!” M-a recomandat dnei inspector dr. Simona Stiger ca viitoare cercetătoare într-ale demografiei. Corneliu Pădurean mi-a călăuzit pașii, încurajându-mă să scriu, să cercetez, să adun și să stochez poveștile comunităților arădene. Ajunsesem să contribui cu studii la primele sale granturi despre comportamentul nupțial al populației: căsătorii mixte, ilegitimitate și concubinaj ori divorțialitate în Transilvania. Sigur, nu ezita să-mi atragă atenția asupra unor aspecte care necesitau o abordare complexă.

Proaspăt doctor în istorie (2002), profesorul Pădurean ne-a invitat la lansarea tezei sale de doctorat (2003). Noi, tinerii din anturajul lui, am fi dorit să ne fie coordonator de doctorat. Visul său, însă, s-a împlinit mai târziu (2017).

La mijlocul lunii octombrie 2004, s-a organizat concursul pentru ocuparea unui post de muzeograf la Complexul Muzeal Arad. Fiind modernist, a fost convocat de dl dr. Peter Hgel, directorul muzeului arădean, să facă parte din comisia de examinare. Presiunile din partea unor candidați au fost atât de mari, încât a decis să se retragă și l-a recomandat pe Mihai Săsăujan. Am fost cinci pretendenți pe un loc. Ulterior, ne-am întâlnit întâmplător în cartierul Micălaca, unde locuiam, și m-a felicitat pentru reușită. Mi-a povestit ce a stat la baza retragerii lui și anume că a dorit să ia postul „cine era mai bun”. Parolist, principial, Corneliu Pădurean s-a remarcat prin modestie și dorința de a forma o tânără generație de istorici arădeni.

Nu peste multă vreme (decembrie 2007), mi-a fost alături la lansarea cărții *Monografia Monesei*, la care a participat printre alții regretatul prof. univ. dr. Cristian Moiescu. Pentru mine, prezența lor era o dovadă de apreciere. I-am mulțumit cu acel prilej pentru inițierea în tainele demografiei istorice.

La constituirea Asociației „Ștefan Cicio-Pop” (2008) al cărei președinte era, m-a invitat să fiu membră. De altfel, în iarna aceluiași an, am editat și lansat manuscrisul lui Laurențiu Oanea, *Dr. Ștefan Cicio-Pop un titan în luptele național-politice ale românilor din Transilvania și părțile românești din Ungaria: 1865–1934*. Era mândru că membrii asociației erau activi în recuperarea urmelor și memoriei mentorului Marii Uniri de la Alba Iulia din 1918 avocat dr. Ștefan Cicio-Pop, oratorul desăvârșit, pe nedrept uitat în timpul regimului comunist, căruia avea să-i închine o serie de articole, studii și cărți.

Deseori, mă întreba despre istoria școlilor arădene, fiindcă a constituit subiectul tezei mele de doctorat. Îmi spunea că nu știe altă persoană stăpână pe această temă circumscrisă anilor dualismului austro-ungar. Șarmul cu care povestea și cuvintele alese, croite pentru cel căruia i se adresa, te făceau să crezi că ești într-adevăr cel mai bun.

La aniversarea a 70 de ani ai istoricului și muzeografului Dan Demșea, când am decis să publicăm o carte de studii pentru a ne arăta recunoștința și prețuirea față de colegul nostru, dr. Corneliu Pădurean a prezentat volumul alături de regretatul profesor universitar dr. Ioan Munteanu.

Sublinia importanța exercițiului de recunoștință a tinerei generații față de cei care au pus o piatră de temelie la edificiul istoriei Aradului până când sunt în viață.

Cunoscuta și apreciată revistă a muzeului, *Ziridava*, a fost mereu în atenția profesorului. Colaborator apropiat al muzeului, autor al numeroase studii publicate în paginile ei, își exprimase nemulțumirea că, începând cu anul 2011, a apărut doar partea de arheologie. A militat ani la rând pentru reînceperea editării celei istorice. În anul 2021, cu susținerea lui, a Consiliului Județean Arad și a noii conduceri a muzeului, am reluat tipărirea acesteia. Pentru meritele sale incontestabile, profesorul a făcut parte din Consiliul științific.

Anul 2018 a reunit intelectualitatea arădeană pentru a aniversa centenarul Marii Uniri. Proiectul *Aradul – capitala politică a Marii Uniri*, câștigat la AFCN de Complexul Muzeal Arad, a fost inclus în programul manifestărilor cultural-naționale. Cuvintele de apreciere ale prof. univ. dr. habil Corneliu Pădurean și ale unor istorici de seamă din țară și străinătate au încununat efortul nostru.

Cunoscuta Revistă *Historia*, la invitația sa, a dedicat un număr special Aradului și implicit personalităților și patrimoniului Generației Marii Uniri. Mă invitase să scriu și atunci, și un an mai târziu când tema se referea la Arad – Mica Vienă. Inițiasse, astfel, dezbateri despre Arad în cadrul conferințelor *Historia*, la care au participat istorici, jurnaliști și oameni politici de seamă, printre care l-aș aminti pe ministrul de Externe și diplomatul Cristian Diaconescu.

Anii au trecut. Colegii, prietenii, istoricii și cercetătorii și-au unit eforturile pentru a-i închina un volum aniversar, la cei 70 de ani. Emoțiile și fericirea septuagenarului „Pădu” pluteau în seara zilei de joi, 26 ianuarie 2023, în Sala „Regele Ferdinand” a Primăriei Municipiului Arad. În prezența familiei și a unui numeros public, a fost lansat volumul de studii coordonat de academicianul Ioan Bolovan și dl. subprefect Doru Sinaci, *Societate, cultură, demografie. Omagiu profesorului Corneliu Pădurean la împlinirea vârstei de 70 de ani*, apărut sub egida Institutului de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române, filiala Cluj-Napoca. Mărturisesc că a așteptat cu însuflețire momentul pentru a mulțumi tuturor celor care i-au fost alături mai

ales în ultimii ani când s-a confruntat cu grave probleme de sănătate, fiindcă „nu știu ce-mi va aduce ziua de mâine”.

În toamna anului 2023, noi, istoricii arădeni, ne-am întâlnit la invitația profesorului la Biblioteca Județeană „A. D. Xenopol” într-o ședință în care am discutat despre proiectul *O istorie a Aradului*. Își dorea tare mult să redăm istoria urbei sale natale într-o abordare accesibilă publicului larg. Considera că prin sensibilizarea concitadinilor și redescoperirea valorilor trecutului, cu toții l-am prețui mai mult. Cu acel prilej, ne-a povestit despre *Enciclopedia Centenarului Marii Uniri și a Războiului de Întregire a României*, care avea deja 1700 de pagini.

Din nefericire, ambele proiecte au rămas neterminate.

Providența l-a chemat în seara de 25 aprilie 2024 să cerceteze arhivele cerești și să scrie istorie în Împărăția Cerească.

În vara aceluiași an, conf. univ. dr. Alina Nicoleta Pădurean, fiica regretatului profesor, i-a închinat o lucrare de suflet, cu titlul *In memoriam Corneliu Pădurean (1952–2024). O viață în slujba oamenilor și a istorie*, care va apărea în *Ziridava. Studia Historica*, XXIX. Filtrat prin ochiul sufletului, aceasta creionează portretul tatălui, profesorului și istoricului, evidențind laturile multiple ale personalității lui Corneliu Pădurean.

Aceste rânduri reprezintă un prinos pentru omul și profesorul care a marcat destinul multor generații de istorici arădeni. A țesut în jurul său o poveste de viață știută și neștiută, păstrată în sufletul său nobil, în capsula amintirilor. Ne-a lăsat universul său de istoric și cercetător ca un patrimoniu de neprețuit.

Corneliu Pădurean – un nume de referință pentru demografia istorică arădeană

Dănuț Poduț

Era finalul lunii august a anului 1994, iar la Inspectoratul Școlar Județean Arad, eram mai mulți tineri pentru depunerea dosarelor, doritori a preda, ca suplinitori, disciplina Religie. Am întâlnit atunci un domn inspector jovial, amabil și spiritual, cu care îți era ușor să colaborezi. Ne-am revăzut mereu la diverse activități școlare. Nu am anticipat atunci că peste 20 de ani voi fi primul student doctorand îndrumat de profesorul Corneliu Pădurean, un mentor deosebit.

În scurgerea timpului, viața își urmează cursul ei normal în rutina zilnică și de multe ori nu realizăm că suntem înconjurați de oameni valoroși cărora adesea le apreciem munca și adevărata valoare doar atunci când nu mai sunt printre noi. Un astfel de om a fost și Corneliu Pădurean, fiind unul dintre cei mai apreciați și buni profesori ai Aradului din ultimele decenii. Încă de la începutul carierei academice se poate remarca apropierea lui față de studenți, încurajându-i, dar și acordându-le sfaturi utile cu privire la ceea ce puteau să realizeze într-o viitoare carieră profesională.

El s-a remarcat în primul rând drept cercetător. Munca de cercetare presupune elaborarea unor proiecte de cercetare, iar pentru finalizarea lor implică mult timp petrecut în interferență cu diverse arhive din comunitatea respectivă, dar și multe ore de cercetare în biblioteci și alte surse

de referință de pe internet. În al doilea rând, a fost un om de știință, și datorită faptului că a publicat multe articole în literatura de specialitate, ele fiind axate pe istoria și demografia spațiului arădean. Toate acestea au dus implicit la dezvoltarea sferei de cunoaștere istorică prin rezultatele cercetării sale. Dar nu în ultimul rând, s-a remarcat ca un mentor deosebit, prin afecțiunea pe care a avut-o față de studenți de a-i motiva pentru a obține rezultatele dorite, oferindu-le aspecte practice din experiența lui, vorbindu-le cu pasiune despre anumite provocări depășite cu succes pe care le-a avut în cariera sa profesională.

Despre Corneliu Pădurean s-a afirmat cu deosebită apreciere că profesionalismul de care a dat dovadă ca și cercetător s-a îmbinat în mod armonios cu competențele didactice care l-au remarcat în fața elevilor și studenților pe care i-a avut, l-au făcut să fie iubit de către aceștia și de comunitatea arădeană ca un dascăl proeminent¹.

Prin urmare, destinul i-a oferit o carieră profesională deosebită, în decursul a mai bine de patru decenii, s-a remarcat ca un cadru didactic de elită atât în învățământul preuniversitar cât și în cel universitar din Arad, la baza acesteia fiind acordarea titlurilor de doctor și de abilitate în științele istorice și totodată având o multitudine de lucrări publicate atât în țară cât și în străinătate, participând și la conferințe interne și internaționale. În același timp, a reușit, la Arad, să formeze un colectiv care să fie preocupat în mod deosebit de istoria populației Transilvaniei, astfel că orașul Arad a devenit unul dintre centrele importante din România cu privire la demografia istorică. De menționat că multe dintre manifestările științifice de la nivel național și internațional inițiate și organizate de Corneliu Pădurean au avut o tematică care înainte de anul 1989 era considerată de către istoriografie un subiect tabu: concubinaj, ilegitimitate, divorț, ciclul vieții de familie, alimentație și epidemii².

---

¹ Ioan Bolovan, Doru Sinaci, „Cuvânt-înainte”, în *Societate, Cultură, Democrație: Omagiu profesorului Corneliu Pădurean la împlinirea vârstei de 70 de ani*, Ioan Bolovan, Doru Sinaci (coord.), Ed. Academia Română – Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2022, p. 11.

² „In Memoriam Corneliu Pădurean: Un Om, un Istoric, un Patriot”, în <https://www.arq.ro/in-memoriam-corneliu-padurean-un-om-un-istoric-un-patriot/56396> (Accesat în data de 30.09.2024).

Corneliu Pădurean s-a născut la 27 decembrie 1952, în orașul Arad, fiind un fiu al cartierului Pârneava. Despre acest cartier se spune că era format din țărani români care s-au așezat pe acest loc undeva după pacea de la Carlovitz (1699), în urma retragerii ocupației turcești³. Ulterior, în acest cartier aveau să fie tot mai multe familii de români care se mutau aici din împrejurimile orașului. De altfel, Corneliu Pădurean s-a identificat cu apartenența sa vizavi de acest cartier, iar cu prilejul „Zilei cartierului Pârneava”, în calitate de moderator, și-a imaginat cum ar fi fost titrat în cotidianul Românul al vremii de atunci a anului 1912, întâlnirea anuală a locuitorilor cartierului menționat de la Casa Națională (inaugurată la 12 octombrie 1902), cunoscută azi drept Casa Pușkin sau Millenium. Astfel că, această a noua ediție a „Zilei cartierului Pârneava” s-a desfășurat în prezența mai multor oameni de cultură arădeni, dar și a unor istorici, arhiviști, cercetători, profesori universitari, cadre didactice de la Școala Gimnazială „Josif Moldovan”. De aici nu au lipsit nici membri ai Asociației Pârnevenilor, fii ai cartierului, reprezentanți ai Bibliotecii Județene și, nu în ultimul rând, iubitori de frumos, depănându-se amintiri. Aici, la această bine spus sărbătoare a cartierului, a luat cuvântul și profesorul filolog Virgiliu Bradin de sorginte covășanțeană, dar adoptat de cartier datorită implicării în activitatea didactică de la Școala nr. 3. El a făcut referire la Casa Națională care a fost un proeminent locaș de suflet al locuitorilor din acele vremuri, care se adunau în acest loc nutrind dorințe izvorâte din inimi sincere cu privire la identitatea națională, iar una dintre aceste dorințe fiind Unirea Transilvaniei cu România. În continuare, s-a exprimat într-un mod deosebit și cu multă pasiune pentru acest multietnic și multiconfesional cartier Pârneava. A mai luat cuvântul și Glad Varga, președinte al Asociației Educatio, care a rememorat vremea anilor de școală pe care i-a petrecut în cartier, dar a depănat amintiri și despre familiile de dascăli pe care i-a avut aici: Bradin și Covaci, dascăli care i-au insuflat cu multă dăruire dragostea pentru cunoaștere, iar modelul acestor dascăli a fost o propulsare spre împlinire profesională. Tot aici, un alt invitat, conf. dr. Adrian Nițu a accentuat importanța acestui așezământ ca unul de referință

---

³ Moise Colarov, *Monografia Circumscripției Pârneava a orașului Arad: Vița și obiceiurilor țărănilor români din Circumscripția III*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Arad, 1928, p. 4.

în istoriografia orașului, dar și un așezământ al spiritului de neam românesc, potrivit cu afirmația lui Corneliu Pădurean despre cartierul Pârneava că acesta renaște cu fiecare zi ce trece, fiind considerat ca o vatră veche arădeană, menționând totodată și tradițiile și obiceiurile, oamenii cu portul și casele lor⁴.

Dragostea pentru carte și frumos, Corneliu a primit-o urmând școala primară și studiile preuniversitare în orașul Arad. Apoi a urmat Facultatea de Istorie-Filosofie, secția Istorie-Științe Sociale a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj Napoca, pe care în anul 1977 a absolvit-o. Tot la această instituție de învățământ superior, în anul 2002, a obținut diploma de doctor în istorie, având ca titlul al tezei: „Populația comitatului Arad în secolul al XIX-lea” care a fost coordonată de prof. univ. dr. Liviu Maior. Prin această teză de doctorat a devenit un specialist în istoria populației⁵. Iar în anul 2017 la Universitatea „Babeș-Bolyai” a obținut titlul de Abilitare prin lucrarea „Populație și familie în zona Aradului și vestul Transilvaniei (sec. XIX–XXI)”, care a fost susținută în fața unei comisii formate din specialiști în istoria modernă și istoria demografică, o lucrare care cuprinde mai multe părți. În prima parte sunt cuprinse rezultatele cercetărilor cu privire la demografia istorică, aici avându-se în vedere dinamica populației rurale și urbane a județului Arad din secolul al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea, cercetări începute cu ocazia tezei de doctorat, dar care au fost oprite, privind populația Aradului undeva la începutul secolului XX. A doua parte este rezervată cercetărilor de istorie a familiei, având ca punct de pornire anul 2003 și care cuprinde o privire de ansamblu asupra istoriografiei de specialitate atât la nivel mondial, cât și la nivelul țării noastre. Tot aici a fost cuprinsă și problema ilegitimității, a concubinajului și a copiilor născuți cu statut de ilegitiimi. A treia parte este o trecere în revistă a altor direcții de cercetare precum contribuțiile pe care le-au adus românii la viața politică din Transilvania în timpul administrației

---

⁴ Florica R. Căndea, „Frumoasă manifestațiune românească la „Casa Națională” din Pârneava”, în <http://www.aradreporter.ro/frumoasa-manifestatiune-romaneasca-la-casa-nationala-din-parneava/> (Accesat în data de 28.09.2024).

⁵ Lucian Dănilă, „S-a stins din viață profesorul universitar arădean Corneliu Pădurean. Avea 71 de ani”, în <https://specialarad.ro/s-a-stins-din-viata-profesorul-corneliu-padurean/> (Accesat în data de 30.09.2024).

maghiare, dar și biografia unor personalități. În partea a patra sunt prezentate câteva aspecte legate de activitatea pe care a avut-o Corneliu Pădurean în organizarea unor conferințe anuale la nivel național, dar și cu participare internațională, având ca teme de istoria familiei și demografie istorică. A cincea parte a lucrării se referă la activitatea didactică, aici fiind incluse cursurile și seminarele pe care le-a susținut. În a șasea parte a lucrării este o prezentare succintă a participării lui Corneliu Pădurean la diverse conferințe științifice internaționale legate de probleme de demografie istorică și de istorie a familiei. În ultima parte a lucrării este prezentat un plan de dezvoltare a carierei profesionale, științifice și academice, prin promovarea unor obiective de scurtă și lungă durată, atât pe planul cercetării cât și pe plan didactic⁶.

În urma abilitării primite în anul 2017 a devenit cadru didactic asociat al Școlii doctorale de istorie a Universității din Oradea. Dar cariera didactică a început-o în anul 1977 ca profesor de istorie în învățământul preuniversitar. În anul 1980 și-a dat definitivatul, ca apoi să înainteze în grad. În perioada anilor 1993–2000, pe lângă activitatea didactică din învățământul preuniversitar, a devenit și cadru didactic asociat în învățământul superior. Cu toate acestea, el a deținut, în perioada anilor 1989–2000, la Inspectoratul Școlar Județean Arad, funcția de inspector școlar pentru Istorie și Religie. Din anul 2000 până în anul 2019 a fost cadru didactic titular în învățământul superior. În perioada anilor 2002–2004 a fost numit secretar științific la Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic. Și tot între anii 2005–2015 a fost prezent în viața academică de la Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad, la început ca șef de catedră la Facultatea de Științe Umaniste și Sociale, iar mai târziu ca director la Departamentul de Științe al Facultății de Științe Umaniste și Sociale, ca apoi să fie numit director al Școlii Doctorale a Universității „Aurel Vlaicu”⁷.

---

⁶ <https://doctorat.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/2016/04/Abstract-Rezumat.pdf> (Accesat în data de 30.09.2024).

⁷ Eugen Rogoan, „Istoricul Corneliu Pădurean a trecut la cele veșnice”, în <https://www.aradon.ro/aradon-stirile-judetului-arad/istoricul-corneliu-padurean-a-trecut-la-cele-vesnice-1841906/> (Accesat în data de 30.09.2024).

Activitatea publicistică este una foarte bogată prin amplitudinea ei, Corneliu Pădurean a publicat singur sau a fost coordonatorul a peste 20 de monografii și volume de istorie, dar a publicat peste o sută de îndrumătoare metodice, studii și articole, în țară și străinătate⁸. Volumele publicate de către Corneliu Pădurean ocupă rafturile bibliotecilor din țară și din străinătate, dar sunt și pe birourile specialiștilor, ceea ce denotă aprecierea internațională a școlii românești de demografie istorică. Evident că el a fost interesat și de evidențierea rolului Aradului în cadrul mișcării naționale a românilor din Transilvania culminând cu Marea Unire de la 1918. Astfel că, o parte a preocupărilor sale a fost aceea de a restitui în istoriografia românească, personalitatea lui Ștefan Cicio-Pop. Corneliu Pădurean este considerat un vechi liberal, deoarece scrierile și opiniile sale sunt marcate de opțiunea intelectuală pentru liberalism și patriotism⁹. În anul 2008, înființează Asociația Ștefan Cicio Pop, ca ulterior să devină președinte al acestei asociații. Pentru activitatea sa bogată de cercetare de-a lungul anilor, istoricul Corneliu Pădurean a fost răsplătit cu diferite distincții, iar una dintre cele mai recente distincții a fost „Crucea Sfântul Ierarh Sava Brancovici”, acordată de Înalt Preasfințitul Timotei, Arhiepiscopul Aradului, în 2023, cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani¹⁰.

Un cuvânt de apreciere l-a avut și Lizica Mihuț cu privire la Corneliu Pădurean cu care a colaborat la editarea unui volum comun despre contribuția Aradului la înfăptuirea Marii Uniri, „Aradul și Marea Unire. Repere iconografice” publicat de Editura Academiei Române în anul 2018. O carte care se recomandă cu siguranță unui cititor care dorește să se informeze prin cuvânt și imagine privind evenimentul de anvergură națională prilejuit de Marea Unire. Fiecare dintre autori a avut partea lui de contribuție, Corneliu Pădurean a scris din punct de vedere istoric a

---

⁸ „In Memoriam Corneliu Pădurean: Un Om, un Istoric, un Patriot”, în <https://www.arq.ro/in-memoriam-corneliu-padurean-un-om-un-istoric-un-patriot/56396> (Accesat în data de 30.09.2024).

⁹ <https://www.aradreporter.ro/pnl-isi-ia-ramas-bun-de-la-profesorul-istoricul-liberalul-corneliu-padurean/> (Accesat în data de 01.10.2024).

¹⁰ Eugen Rogojan, „Istoricul Corneliu Pădurean a trecut la cele veșnice”, în <https://www.aradon.ro/aradon-stirile-judetului-arad/istoricul-corneliu-padurean-a-trecut-la-cele-vennice-1841906/> (Accesat în data de 30.09.2024).

temei: „Aradul, scurtă istorie”, „Acțiuni politice arădene în anii dualismului austro-ungar”, „Aradul în anul 1918”. Iar Lizica Mihuț a scris despre viața culturală a timpului „Teatrul, tribună de rostire a sentimentelor naționale”, „Instituții și structuri instituționale”, „Reviste”, „Turnee teatrale cu valoare de simbol”. Tot în această carte au scris împreună capitolul „Personalități”¹¹.

Cuvinte de apreciere la adresa lui Corneliu Pădurean a avut și Nicolae M. Tang, care afirma:

Vrednic urmaș al istoricului Gheorghe Ciuhandu, istoricul și profesorul Corneliu Pădurean, este o voce autoritară și competentă în ceea ce privește demografia istorică, precum și istoria Transilvaniei din secolul al XIX-lea și prima jumătate a secolului XX. Cu reale contribuții în domeniul istoriografie și, în special, al demografiei, activitatea domniei sale nu s-a rezumat doar la cercetare, ci s-a afirmat pe deplin și la catedră¹².

Însuși Corneliu Pădurean, face referire la Gheorghe Ciuhandu ca fiind primul autor care face cercetări în adevăratul sens al cuvântului cu privire la demografia istorică în istoriografia arădeană¹³. Despre contribuția profesorului Corneliu Pădurean cu privire la dezvoltarea demografiei istorice a amintit și Marian Gheorghe prin valorificarea registrelor parohiale de stare civilă și a altor documente locale, considerând că, prin acest demers, Aradul are un nume în ceea ce privește demografia istorică și anume Corneliu Pădurean¹⁴.

Corneliu Pădurean s-a remarcat ca un cercetător de excepție asupra demografiei istorice, dar cadru didactic fiind a făcut și o analiză asupra manualelor de istorie la 12 ani de la aderarea României la Uniunea Europeană, modulii cum elevii din învățământul preuniversitar dobândesc cunoștințe despre începuturile Uniunii Europene, precum și despre evoluția acesteia. Vedea ca o necesitate această analiză deoarece tânăra generație

---

¹¹ Lizica Mihuț, „Profile în câteva «linii»: Corneliu Pădurean”, în <https://www.arq.ro/profile-in-cateva-linii-corneliu-padurean/56691> (Accesat în data de 02.10.2024).

¹² Nicolae M. Tang, „Istoria ca mod de a fi: Gânduri închinat istoricului și profesorului Corneliu Pădurean”, în *Societate, Cultură, Democrație: Omagiu profesorului Corneliu Pădurean la împlinirea vârstei de 70 de ani*, p. 40.

¹³ Corneliu Pădurean, *Populația comitatului Arad în secolul al XIX-lea*, Editura Universității „Aurel Vlaicu” Arad 2003, p. 29.

¹⁴ Marian Gheorghe, „Demografia istorică arădeană are un nume”, în *Societate, Cultură, Democrație: Omagiu profesorului Corneliu Pădurean la împlinirea vârstei de 70 de ani*, p. 52.

din România trebuie să dobândească instrumente viabile prin care să acumuleze un bagaj de cunoștințe pentru a deveni cetățeni conștienți ai Uniunii Europene. Astfel, el sugerează în continuare anumite aspecte care nu ar trebui neglijate deoarece procesul de integrare a țării noastre în Structurile europene necesită o perioadă timp mai mare, astfel că tânăra generație are nevoie de o informare cât mai bună asupra trecutului, prezentului dar și despre perspectivele care le sunt oferite cetățenilor săi de către Uniunea Europeană. Prin urmare, el sugerează: actualizarea conținutului manualelor de istorie; acordarea unei atenții deosebite a inițiativelor pentru realizarea unitatea Europei, care au avut loc de-a lungul timpului; lecțiile ar trebui să facă referire la drepturile și libertățile de care beneficiază cetățenii din cadrul Uniunii Europene; să aibă o perspectivă și asupra mecanismului de funcționare al instituțiilor europene; dar și identificarea elementelor care duc la unitatea europeană¹⁵.

Am consistente motive pentru a mă simți onorat că l-am avut conducător de doctorat pe prof. dr. habil. Corneliu Pădurean, un om normal, dar cu multiple calități, care mi-a transmis pasiunea pentru demografia istorică. Un OM cu abilitatea deosebită de a se apropia de studenți, oferind sfaturi utile, încurajând și inspirând, mereu cu zâmbetul pe buze, tenace și răbdător.

Îmi voi aminti mereu că în cei șapte ani, coordonat de magistrul doctoral Corneliu Pădurean, am învățat și: „Nu lăsa greutatea de ieri să îți fure bucuriile de azi și mâine!”

Referințe

„In Memoriam Corneliu Pădurean: Un Om, un Istoric, un Patriot”, în <https://www.arq.ro/in-memoriu-corneliu-padurean-un-om-un-istoric-un-patriot/56396> (Accesat în data de 30.09.2024).

Bolovan, Ioan, Sinaci, Doru, „Cuvânt-înainte”, în *Societate, Cultură, Democrație: Omagiu profesorului Corneliu Pădurean la împlinirea vârstei de 70 de ani*, Ioan Bolovan, Doru Sinaci (coord.), Ed. Academia Română – Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2022.

---

¹⁵ Corneliu Pădurean, “European Union in History Textbooks”, în *The Role of Intercultural Communication*, (ed. Karla Melinda Barth, Mircea Brie, Dragoș Dărăbăneanu, István Polgár), 2017, pp. 347–362.

- Câdea, Florica, R., „Frumoasă manifestațiune românească la „Casa Națională” din Pârneava”, în <http://www.aradreporter.ro/frumoasa-manifestatiune-romaneasca-la-casa-nationala-din-parneava/> (Accesat în data de 28.09.2024).
- Colarov, Moise, *Monografia Circumscripției Pârneava a orașului Arad: Vița și obiceiurilor țărănilor români din Circumscripția III*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Arad, 1928.
- Dănilă, Lucian, „S-a stins din viață profesorul universitar arădean Corneliu Pădurean. Avea 71 de ani”, în <https://specialarad.ro/s-a-stins-din-viata-profesorul-corneliu-padurean/> (Accesat în data de 30.09.2024).
- Gheorghe, Marian, „Demografia istorică arădeană are un nume”, în *Societate, Cultură, Democrație: Omagiu profesorului Corneliu Pădurean la împlinirea vârstei de 70 de ani*.
<https://doctorat.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/2016/04/Abstract-Rezumat.pdf> (Accesat în data de 30.09.2024).
- <https://www.aradreporter.ro/pnl-isi-ia-ramas-bun-de-la-profesorul-istoricul-liberalul-corneliu-padurean/> (Accesat în data de 01.10.2024).
- Mihuț, Lizica, „Profile în câteva «linii»: Corneliu Pădurean”, în <https://www.arq.ro/profile-in-cateva-linii-corneliu-padurean/56691> (Accesat în data de 02.10.2024).
- Pădurean, Corneliu, “European Union in History Textbooks”, în *The Role of Intercultural Communication*, (ed. Karla Melinda Barth, Mircea Brie, Dragoș Dărăbăneanu, István Polgár), 2017.
- Pădurean, Corneliu, *Populația comitatului Arad în secolul al XIX-lea*, Editura Universității „Aurel Vlaicu” Arad 2003.
- Rogojan, Eugen, „Istoricul Corneliu Pădurean a trecut la cele veșnice”, în <https://www.aradon.ro/aradon-stirile-judetului-arad/istoricul-corneliu-padurean-a-trecut-la-cele-vesnice-1841906/> (Accesat în data de 30.09.2024).
- Tang, Nicolae, M., „Istoria ca mod de a fi: Gânduri închinare istoricului și profesorului Corneliu Pădurean”, în *Societate, Cultură, Democrație: Omagiu profesorului Corneliu Pădurean la împlinirea vârstei de 70 de ani*.

Un gând la despărțirea de un coleg

Ioan-Aurel Pop

M-am considerat coleg de facultate cu studentul Corneliu Pădurean, deși era mai mare cu trei ani decât mine și, cum se întâmpla îndeobște, noi, cei mici, ne uitam cu respect la cei mari și ne apropiam rar de ei. Nu am avut legături apropiate și continue, dar, după ani, ne-am regăsit de aceeași parte a baricadei scrisului istoric și a „meseriei” de profesor și de istoric. Ne-am revăzut la sesiuni științifice la Cluj, la Arad și în alte părți. Erau plăcute pentru mine vizitele profesorului Pădurean la Cluj, în ambianța unor dragi dascăli ai mei și ai lui, regretatul Nicolae Bocșan și profesorul Liviu Maior.

Corneliu Pădurean a fost unul dintre cei mai buni și mai respectați profesori ai Aradului, timp de decenii întregi, fiind foarte apropiat de confracți, de elevi și studenți. A fost cercetător, om de știință și mentor, așa cum avea să-l prezinte și în volumul „Societate, cultură, demografie. Omagiu profesorului Corneliu Pădurean la împlinirea vârstei de 70 ani”, apărut cu ocazia aniversării profesorului, cum spune titlul. Volumul a fost coordonat de Ioan Bolovan și Doru Sinaci și a apărut sub egida Institutului de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române, filiala Cluj-Napoca, conține contribuții cinstitoare ale colegilor, ale profesorilor, cercetătorilor, foștilor studenți. A fost onorat în viață cu titluri importante (ÎPS Părinte Arhiepiscop Timotei i-a conferit lui Corneliu Pădurean distincția eparhială „Crucea Sfântul Ierarh Sava Brancovici”, în semn de „aleasă prețuire pentru contribuția deosebită adusă la promovarea istoriei Aradului în țară și peste hotare”). A fost doctor în istorie cu o teză

reprezentativă, pe o temă de demografie istorică: „Populația comitatului Arad în secolul al XIX-lea”, coordonată de prof. univ. dr. Liviu Maior, dascăl renumit și ministru al Educației, singurul cu mandat complet dintre miniștrii Educației de după 1989. Mai recent, își dobândise și abilitarea, tot la Universitatea „Babeș-Bolyai”, după ce publicase, singur sau în colaborare, circa 20 de cărți și volume colective.

S-a stins în suferință, în plină perioadă creatoare, când cunoștințele vaste acumulate și înțelepciunea strânsă în anii îndelunghi de experiență umană i-ar fi permis să continue scriitura, să aducă noi mărturii ale trecutului arădean și național, să mai instruiască studenții care-l așteptau în amfiteatre, să mai discute cu tinerii istorici, dornici de afirmare pe tărâmul acestei discipline. Îmi exprim și eu regretul că s-a stins așa de repede, dar cred că a trecut într-o lume mai bună, „unde nu este durere, nici întristare, nici suspin”. De acolo ne veghează și ne trimite încurajări să continuăm viața pe acest pământ și să ne îndeplinim misiunea de istorici români cu onoare și cinste, așa cum a făcut el.

Corneliu Pădurean – ca prieten, ca om

Pr. Vasile Ioan Pop

Aștern aceste rânduri cu sufletul cuprins de nostalgia amintirilor, de amărăciunea și tristețea care te cuprind când reflectezi la despărțirea de oameni apropiați și dragi, plecați pe calea veșniciei. *Fugaces labuntur ani!* spuneau anticii... și cât adevăr în conținutul acestor cuvinte.

Viața și opera ilustrului profesor dr. habil. Corneliu Pădurean, consemnate în volume omagiale, cărți de referință istoriografică avându-l ca unic autor sau în colaborare, articole și studii, prefețe, recenzii și interviuri, participări la importante manifestări cu caracter științific etc., vor da mărturie în timp despre profesorul, istoricul și omul de știință Corneliu Pădurean.

Colaborarea noastră a debutat în anii '90, odată cu reintroducerea disciplinei Religie în curriculumul învățământului preuniversitar. Profesorului Corneliu Pădurean, în calitatea sa de inspector pentru disciplina Istorie, i s-a încredințat și responsabilitatea de inspector pentru educația religioasă, devenită apoi disciplina Religie, pentru toate cultele din cadrul Inspectoratului Școlar Județean Arad. În calitatea pe care o aveam, aceea de consilier cultural și pentru învățământ în cadrul Episcopiei Aradului, coordonator al activității preoților și profesorilor care predau Religia ortodoxă, participam adesea, alături de profesorul Pădurean, la inspecțiile de specialitate, cercurile și constituirile metodice, activitățile extracurriculare ale acestora. Din această colaborare instituțională s-a născut prietenia noastră, întinsă pe parcursul a peste trei decenii.

Ca prieten, Cornel era, în primul rând, omul sincer și deschis, gata să-ți împărtășească din experiența sa la catedră sau de viață. Apoi, era omul care îți conferea încredere, în sensul că, atunci când se angaja la ceva, puteai conta pe el în orice situație, motiv pentru care apelam adesea unul la opinia și sfaturile celuilalt. Prietenia noastră implica bucuria pentru realizările celuilalt, respectul reciproc pentru valorile la care fiecare se raporta. Era omul care știa să ajute exact atunci când trebuie și să consolideze realizările personale ale celor apropiați, dovadă fiind mulțimea de prieteni pe care a știut să și-i facă.

Prietenul Corneliu Pădurean era, chiar și în momentele de precaritate a sănătății fizice, un om vesel și plin de umor. M-a chemat odată să asist la ora de Religie a unui cadru didactic despre care, la o altă inspecție, i s-a părut, și, pe bună dreptate, că nu stăpânește problemele de conținut doctrinar, spunându-mi: cred că ăsta e eretic, trebuie neapărat să-l ascuți”. După oră, între noi, i-am răspuns pe același ton glumeț: ai avut dreptate – spune erezii și trebuie ars pe rug!

Distincția unui om nu vine doar din vestimentație, cât, mai ales din modul în care se prezintă și interacționează cu ceilalți, denotând respect de sine și pentru cei din jur.

Distincția omului Corneliu Pădurean era asociată cu o anumită superioritate a comportamentului, o formă de elitism spiritual și cultural, exprimată printr-o atitudine demnă, respectabilă și plăcută, în același timp. A fost un om de o aleasă eleganță și distincție, de un nivel înalt de rafinament, bun gust și noblețe care transcend stilurile comune și devin un exemplu.

Profesorul Corneliu Pădureanu va dăinui în conștiința colectivă ca om apropiat de oameni care a știut să combine calitățile științifice și competențele didactice, abnegația și consecvența pentru cercetarea istorică, cu empatia, umorul rafinat, capacitatea de a realiza conexiuni între oameni, echilibrul și autenticitatea.

Dacă prietenia este calitatea care ne bucură viața, ne ajută să ne simțim mai împliniți și ne leagă unii de alții cu mii de fire nevăzute, chiar și dincolo de timp și spațiu, Corneliu Pădurean este și va rămâne prietenul și omul pe care nu-l putem uita!

Gânduri despre dascălul meu

Iuliana Sălăvăstru

A scrie despre persoanele din viața noastră care au dat sens devenirii noastre este un mare privilegiu, dar și o datorie sacră. Întâlnim în periplul nostru prin viață oameni care lasă urme adânci în formarea noastră intelectuală, dar și sufletească. Printre aceștia se află și dascălii noștri. Unii trec prin viața noastră fără să mai știm nimic de ei, alții lasă o amintire vagă, dar sunt unii care lasă urme adânci în sufletele noastre. Sunt aceia care doar prin felul lor de a fi ne marchează pregătirea și alegerile în carieră și, de ce nu, și în viață. Un astfel de om a fost decanul meu de an – Profesorul Corneliu Pădurean.

Printr-o prezență agreabilă, cu bun simț în relațiile cu semenii, prin cultivarea raporturilor amicale cu studenții a devenit iubit și respectat. Numele lui circula printre noi sub o formă prescurtată: „Pădu“. Era felul în care ne exprimam față de Domnia Sa admirația, apropierea, înrudirea.

Profesorului Corneliu Pădurean îi datorez plăcerea pentru studiul documentelor de arhivă. Îmi amintesc cu drag de prima vizită în clădirea Arhivelor Naționale, de emoțiile pe care le-am trăit la vederea, pentru întâia oară, a unor documente atât de vechi. Observându-mi entuziasmul și dorința de a studia acele foi vechi pline de istorie necercetată, domnul profesor a știut că „microbul” arhivelor a pus stăpânire pe mine. M-a susținut în acest demers și m-a îndrumat spre scrierea unei istorii bazată pe documente de arhivă. La cursuri, de multe ori, ne spunea că trebuie să fim cât mai obiectivi în studiul documentelor și încerca să ne facă să

înțelegem că nu era de ajuns să studiezi doar o sursă istorică pentru a scrie istorie, ci trebuie să cauți în cât mai multe surse.

Tot cu domnia sa am făcut prima vizită la Biblioteca Județeană din oraș. Prin bunăvoința personalului de la bibliotecă și cu aportul domnului profesor am făcut un tur al întregii biblioteci, de la subsolul instituției până în biroul directorului și în zona cu acces restricționat pentru public, dar pentru că eram viitori cercetători în istorie trebuia să cunoaștem toate instrumentele necesare în scrierea unei istorii bazată pe surse inedite și editate. Pe parcursul studiilor ne-a stimulat mereu să intrăm în arhive și în bibliotecă, ne-a învățat cum să citim o carte și să o folosim în redactarea unui referat sau a unei comunicări. O făcea cu deosebită plăcere și la nivelul nostru de cunoaștere.

La îndemnul domniei sale am participat și la prima mea conferință de istorie a studenților, organizată la Timișoara. A fost din nou un început bun, mi-a plăcut tare mult, mai ales partea de studiere în vederea scrierii unei lucrări. Pe parcursul celor patru ani de studiu am participat la mai multe astfel de manifestări organizate de studenții Facultăților de Istorie din marile centre cu tradiție în cercetarea istorică, fiindcă numai astfel puteam lega relații de prietenie și colaborare cu alți istorici în devenire. Mi-a explicat domnul profesor că acesta era un fapt necesar pe parcursul viitoarei cariere.

Nu iubea fățărnicia și nici slugărnicia, era corect, organizat, dar întotdeauna găsea timp pentru o discuție prietenească, căuta soluții la frământările noastre, oferea recomandări, avea o vorbă bună. Te consilia într-un mod înțelept în chestiunile personale, sugerându-ți să ai răbdare în rezolvarea lor și să nu renunți la a visa, dar și la a lupta pentru a-ți îndeplini visele. I-am cerut de multe ori sfatul și, prin altruismul său inconfundabil, rezolva multe din problemele ce țineau de pregătirea și aspirațiile noastre. Prin el am cunoscut ce înseamnă respectul pentru trecut, pentru scrierea istoriei, în primul rând a zonei în care te-ai născut și cum se manifestă dragostea față de ceea ce faci, de meseria pe care ai ales-o.

Cu mult entuziasm, încredere și sprijin din partea domnului profesor am plecat pe calea demografiei istorice. Bineînțeles că materia aleasă pentru

lucrarea de licență a fost din demografie. Îmi amintesc perfect momentul când i-am mărturisit domnului profesor acest gând, iar reacția a fost pe măsură: „Nici nu mă așteptam la altă alegere din partea ta”. Cu îndrumările sale am realizat o lucrare foarte apreciată de membrii comisiei. Regretatul profesor din Oradea, Barbu Ștefănescu, a lăudat munca depusă și, spre surprinderea mea, tot în acea zi mi-a cerut să mă înscriu la doctorat sub coordonarea domniei sale. Impresionată și neîncrezătoare în același timp am cerut sfat îndrumătorului meu și răspunsul a fost clar și din inimă bună: „Este șansa ta, profită de ea acum, că nu te vei mai întâlni cu o asemenea oportunitate”. Și bine am făcut că am ascultat. Îi rămân veșnic recunoscătoare domnului profesor și pentru acest sfat bun.

Ne invita să comunicăm cu el, ne sfătuia, ne ajuta să fim istorici într-o lume a teologilor fiindcă marea majoritate a cursurilor se desfășurau în incinta Facultății de Teologie, noi având dublă specializare: teologie didactică – istorie. Domnia sa a făcut toate demersurile și s-a ocupat de organizarea și buna funcționare a acestei secții, în premieră pe țară deoarece nu mai exista această formulă, care s-a dovedit a fi o reușită și cu siguranță ar fi avut succes pe mai departe dacă nu se implementa sistemul Bologna cu trei ani de studiu și fără dublă specializare. Ținând cont de acest fapt a înființat o secție de Istorie în cadrul Facultății de Științe Umaniste a Universității „Aurel Vlaicu” din Arad. Alături de studenții de la această secție am participat la două excursii de studiu. Am rămas din nou cu amintiri frumoase, am învățat, cu această ocazie, istorie pe locurile unde au avut lor evenimentele despre care auzeam la cursuri.

Cel mai mult m-a impresionat modestia domniei sale. Îmi amintesc o întâmplare edificatoare în acest sens petrecută la un curs de Didactica religiei, (preda acest curs la toți studenții de la Teologie pastorală și la toate secțiile, patru la număr): o colegă de la altă secție i-a pus o întrebare nelalocul ei; voia să știe de ce tocmai domnul profesor predă cursul de Didactica religiei, ce legătură are domnia sa cu religia dacă are la baza pregătirii istoria. Cei mai mulți dintre noi ne-am simțit jenați de această întrebare și am încercat să-l lămurim pe domnul profesor să nu dea vreun răspuns fiindcă nu era necesar, nu era nevoie să se justifice în fața noastră. Ceea ce a urmat apoi a fost scris cu litere de aur în cartea vieții

fiindcă studierea religiei în școli după anii '90 se datorează acestui mare OM. Copiii învață în școlii despre Dumnezeu, despre Sfinți, despre credința creștină, teologii au un loc de muncă în cadrul învățământului școlar pentru că un profesor de istorie a considerat de cuviință că religia trebuie să facă parte din curriculum școlar. Astfel am aflat cum arată esența modestiei întruchipată fiindcă nu ne-a adus aceste argumente spre mândria sa, ci spre buna cunoaștere și înțelegere a rostului domniei sale la catedră. Și așa am ajuns la vorbele Mântuitorul, încercând să te faci lumină după modelul dascălului tău: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri” (*Biblia sau Sfânta Scriptură*, Evanghelia după Matei, capitolul 5, versetul 16).

Foarte bine pregătit, cunoscător al istoriei, un cercetător asiduu al trecutului, era mereu în pas cu tehnologia, nu iubea tehnicile rudimentare. La cursuri avea tot timpul laptopul în față și după un timp am observat că de fapt scria la diferite lucrări din domeniul demografiei în timp ce ne dicta cursul de istoriografie sau istorie contemporană.

Avea și un dar nemaipomenit pentru un dascăl: știa să fie un adevărat părinte al sufletului și spiritului nostru. Aproape de sfârșitul anilor de studiu, înaintea susținerii lucrării de licență eram toți îngrijorați în ceea ce privește acreditarea noastră. Nemaifiind nimeni înaintea noastră și nici după noi cu această specializare, era incertă licențierea noastră. Așa că domnul profesor ne-a chemat pe toți lângă el și ne-a spus următoarele: „Nu vă speriați, nu vă las, doar sunteți copiii mei!” Într-adevăr așa a fost, nu ne-a lăsat. Totul s-a terminat cu bine. La revederea după 10 ani i-am mulțumit din nou pentru tot ceea ce a făcut pentru noi.

Prinsă în mrejele vieții, cu momentele pline de grija familiei, ale gospodăriei, depărtarea de oraș, nu am mai reușit să continui pe calea cercetării istorice, dar mai prindeam câte o ocazie de a participa la conferințele de istorie și demografie organizate de domnia sa. Doar la auzul vocii sale parcă reveneam în timpul studenției, retrăind acele clipe de neuitat ale tinereții fără griji, cu poftă de viață, de avânt, ce frumoase vremi! Regret că nu am continuat în carieră pe calea istoriei, dar știu că m-a înțeles și la toate revederile noastre depănam amintiri și ne povesteam

reușitele sau eșecurile. Reușea de fiecare dată să mă încânte și să-mi transmită o energie pozitivă ce venea dintr-un spirit care nu s-a lăsat înfrânt sau domolit de boală sau de vârstă. Nu mi-a spus numai despre părțile bune ale vieții și nici nu mi s-a revelat doar ca un mare dascăl și model de urmat, ci ca om.

Ultima noastră convorbire a avut loc la scurt timp după ce a primit distincția binemeritată a Ordinului „Sfântul Sava Brancovici” din partea Arhiepiscopiei Aradului. Exprimându-mi regretul că nu am putut fi prezentă fizic am simțit bucuria și emoțiile domniei sale cu prilejul acestui eveniment care i-a încununat frumoasa carieră și i-a recunoscut în mod ceremonial meritele. Ne-am împărtășit gânduri despre familie, realizări, proiecte, ne-am amintit iar de vremurile bune și i-am mărturisit că nu pot percepe trecerea anilor fiindcă am rămas în minte cu amintirea profesorului plin de viață, pentru care vârsta era doar un număr, optimist, al cărui spirit nu putea fi frânt și mi-a spus așa: „Să rămâi cu imaginea aceasta!”.

Am și râs, dar am și plâns scriind aceste rânduri. Am râs pentru am re trăit o parte din cele mai frumoase momente din viață. Am plâns pentru că emoțiile m-au transpus într-o lume mai săracă fără domnia sa. A fost pentru mine un model, un Om așa cum ar trebui să fie toți oamenii, un dascăl care și-a atins scopul. Cu aleasă mulțumire prețuiesc mai presus de cuvinte privilegiul de a-i fi fost studentă.

Rămas bun, Domnule Profesor!

Dispute legate de apartenența confesională a elitei politice din Banat–Crișana la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX

Doru Sinaci

The disputes of the Romanian political elite in Transylvania, Banat and Hungary, motivated by the confessional attachment to the Orthodox or Greek-Catholic Church, represent a chapter less addressed by Romanian historiography. This Confessionalism, extremely unfortunate in terms of national political endeavor, has manifested itself since the mid-eighteenth century, but became more visible a century later, when the Romanian speaking press emerged

Pe tot parcursul secolului al XVIII-lea, dar cu precădere în prima jumătate a veacului următor, dezbinarea confesională a românilor din Banat, Ungaria și Transilvania a scindat eforturile elitei intelectuale naționale în vederea întemeierii de construcții instituționale unitare, menite să contribuie la edificarea conștiinței de neam. Apogeul disputelor confesionale avea să fie atins imediat după stingerea Revoluției de la 1848, când diferendele care se manifestau între episcopii celor două Biserici deveniseră într-atât de pregnante, încât tot mai mulți intelectuali erau de părere că românii sunt pe cale să devină două națiuni, în loc de una¹. Într-o

---

¹ Keith Hitchins, *Ortodoxie și naționalitate. Andrei Șaguna și românii din Transilvania 1846–1873*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1995, p. 227.

scrisoare trimisă pe 24 februarie 1855 către Iosif Hodoș, canonicul unit Liviu Andrei Pop din Lugoj sublinia că

„atâta de stricat poporul nostru de aici prin Popi, cât ori cu care națiune străină mai bine simpatizează, și mai curând se fac amici, ca ei între sine, decă: ca uniții cu neuniții, și vice versa. Ba nice că se mai numesc unii pre alții români, ci neuniții îi numesc pre uniți papistași, și uniții pre neuniți muscali”².

Firește, trista realitate oglindită în scrisoarea canonicului Liviu Andrei Pop era alimentată și de înființarea la Lugoj a unei episcopii sufragane noii Mitropolii unite de la Blaj, motiv care îl determina pe Andrei Șaguna să considere situația românilor din Banat ca fiind una cât se poate de critică³. Într-o scrisoare pe care i-o trimite mitropolitului Iosif Raiacici la 18 mai 1854, episcopul Andrei Șaguna îl informa pe ierarhul sârb despre faptul că

„e cunoscut Sfinției Voastre, că pe ruinele vechii noastre mitropolii ortodoxe a Belgradului, în Transilvania se va ridica în scurt timp mitropolia Bisericii uniate, și cum doi noi episcopi de aceeași credință s-au stabilit în Lugoj și Gherla (Armenopol sau Szamos Ujvar) episcopii pentru cele două scaune fiind deja numiți. Sfârșitul ridicării acestei Mitropolii, într-adevăr, nu va fi altul, decât acela de a slăbi, iar după aceea de a distruge complet cucernicia poporului nostru cuvios din regiunile acestor eparhii uniate, prin prezența lor în mijlocul poporului român”⁴.

Doi ani mai târziu, același Andrei Șaguna va interzice preoților și credincioșilor ortodocși să mai aboneze „Gazeta de Transilvania”, considerând acest oficios ca fiind instrumentul principal al prozelitismului unit din cauza articolelor publicate despre pretinsa deznaționalizare a românilor din Banat, ca urmare a presiunilor ierarhiei sârbe. Dincolo de interesele strict profesionale promovate în paginile „Gazetei”, în această perioadă atât românii, cât și sârbii parcurgeau o etapă a procesului de redeșteptare națională. Prin urmare, disensiunile dintre cele două etnii ortodoxe aveau să se manifeste mai ales în ceea ce privește manifestarea

---

² Enea Hodoș, *Din corespondența lui Simion Bărnuțiu și a contemporanilor săi*, Sibiu, 1944, pp. 52–53.

³ Keith Hitchins, *op.cit.*, pp. 214–215.

⁴ Andrei Șaguna, *Correspondență I/2, Ediție, studiu introductiv și note de: Nicolae Bocșan, Ioan-Vasile Leb, Gabriel-Viorel Gârdan, Bogdan Ivanov, Vasa Lupulovici, Ioan Herbil*, Editura Presa Universitară Clujeană, 2007, pp. 109–110.

drepturilor în cadrul eparhiilor comune. Mai ales la Arad, unde mișcarea națională s-a încheiat atât în jurul clericilor, cât și în rândul intelectualilor de la Preparandie, românii îi acuză pe sârbi de faptul că monopolizează toate funcțiile superioare bisericesti și conducerile mănăstirilor, chiar și în regiunile unde există o copleșitoare majoritate românească.⁵ Urmează aproape cinci decenii de lupte ale românilor ortodocși din Banat-Crișana pentru a se elibera de sub tutela ierarhiei sârbe, proces început pe vremea lui Moise Nicoară și finalizat în anii marelui Andrei Șaguna (1864). În toată această perioadă, dar cu precădere în vremea episcopului greco-catolic de la Oradea, Samuil Vulcan (1806–1839), printre românii ortodocși din Banat-Crișana se vor manifesta încercări repetate de atragere către uniație. Ortodocșilor bănățeni și crișeni le era promisă o sumedenie de favoruri, pornind de la obținerea de preoți și învățători mai bine pregătiți, plătiți de către stat, „care nu vor mai lua stole de la popor”, continuând cu „reducerea robotelor și a dărilor” dar și cu multe alte „privilegii”⁶.

Disputele confesionale inter-românești au atras și atenția istoriografilor vremii. Astfel, Simion Bărnuțiu, în articolul „Soborul cel mare al Episcopiei Făgărașului” publicat în anul 1843, constată două pericole care sunt deosebit de dăunătoare națiunii și vieții bisericesti a românilor ardeleni: persecuțiile calvine și influența latină. În viziunea bărnuțiană, ambele manifestări contribuieră la înstrăinarea românilor de la tradiția rituală răsăriteană.⁷ Câțiva ani mai târziu, Alexandru Papiu Ilarian publică la Viena „Istori'a Românilor din Daci'a Superiore” în două volume (1851 și 1852), în care subliniază degradarea suferită de către Biserica românească din Transilvania în urma unirii cu Roma, prin nerecunoașterea titlului ei mitropolitan și prin impunerea unui teolog iezuit, care era considerat ca fiind principalul vinovat în ceea ce privește impunerea obiceiurilor latine. Una peste alta,

⁵ Din totalul de 2.340 de parohii ortodoxe, câte se aflau în Ungaria, 1.734 erau românești, 584 erau sârbești, 20 grecești și 2 muntenegrene. Ierarhic, românii aveau doar un singur episcop, la Sibiu, în vreme ce sârbi dispuneau de opt: la Carloviș, Buda, Karlstadt, Pakracz, Neoplata, Arad, Timișoara și la Vârșeț. (Vezi: I.D. Suciu, *Nicolae Tincu Velia (1816–1867). Viața și opera lui*, București, 1945, pp. 11–12).

⁶ Pavel Vesa, *Episcopia Aradului. Istorie. Cultură. Mentalități (1701–1918)*, Editura Presa Universitară Clujeană, 2006, p. 97.

⁷ Radu Nedici, *Formarea identității confesionale greco-catolice în Transilvania veacului al XVIII-lea: biserică și comunitate*, Editura Universității din București, 2013, p. 31.

Alexandru Papiu Ilarian considera că uniția a adus mai multe dezavantaje decât avantaje, deoarece a contribuit la învrăjbirea românilor.⁸

Întemeierea mitropoliilor de la Blaj (1853) și Sibiu (1864), pe lângă beneficiile extraordinare referitoare la promovarea culturii și educației în rândul românilor aparținând ambelor confesiuni, deschide și competiția în legătură cu succesiunea de drept a Mitropoliei bălgrădene. Nicolae Popea publică, la 1870, „*Vechia Metropolia Ortodosa Română a Transilvaniei. Suprimarea și restaurarea ei*”, lucrare prin care demonstrează faptul că Mitropolia Greco-Orientală de la Sibiu este continuatoarea de drept a vechii Mitropolii de la Alba Iulia. Canonical blăjean Ioan Micu Moldovan îi răspunde în același an, acuzându-l pe secretarul lui Andrei Șaguna de „lipsă de metodă istorică” în analizarea documentelor, după care polemica între cei doi clerici continua printr-o „*Contracritică*” și un „*Răspuns*”. Disensiunile pe această temă nu se sting odată cu disputele polemice ale celor doi competitori, ci se manifestă chiar și la cumpăna secolelor al XIX-lea și celui următor, avându-i ca protagoniști pe Augustin Bunea și pe Vasile Mangra. În vreme ce greco-catolicul Augustin Bunea, în lucrările „*Vechile episcopii românesce a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Bělgradului*”, precum și în „*Ierarhia românilor din Ardeal și Ungaria*” – apărute în anul 1902, respectiv 1904 – contesta existența vreunei mitropolii românești în Ardeal înainte de secolului al XIX-lea⁹, vicarul greco-oriental de la Oradea Mare, Vasile Mangra, publică în anul 1906 lucrarea „*Mitropolitul Sava II Brancovici (1656–1680)*”¹⁰, arătându-și punctul de vedere încă din Prefața lucrării:

„Și fiindcă Dr. Aug. Bunea îi contestă chiar și titlul de mitropolit și însuși ezistența mitropoliei române, prin câteva trăsături generale am căutat să remarchez ezistența ierarhiei și a mitropoliei române din celea mai depărtate timpuri în Transilvania. Convingerea mea este că istoria bisericeii române din Transilvania se poate construe sigur numai pe temelie cea bine așezată de S. Clain și P. Maior”.¹¹

---

⁸ Ibidem, *op. cit.*, p. 31.

⁹ Ibidem, *op. cit.*, p. 34.

¹⁰ Vasile Mangra, *Mitropolitul Sava II Brancovici (1656–1680)*, Tiparul tipografiei diecezane gr.-orientale române, Arad, 1906.

¹¹ Ibidem, *op. cit.*, p. IV.

Precum se poate observa, Vasile Mangra se folosește în susținerea ideilor sale chiar de argumentele „*înaintașilor întru confesiune*” ai profesorului blăjean Augustin Bunea.

Depășind cadrul succesiunii bălgrădene, istoricii români vor aborda și problematica începuturilor conștiinței naționale la românii din Transilvania, Banat și Ungaria¹². În vreme ce istoricul greco-catolic Augustin Bunea era de părere că începuturile conștiinței naționale la românii din Transilvania coincid cu activitatea episcopului Inochentie Clain¹³, Nicolae Iorga vede aceste începuturi tocmai în luptele ortodocșilor români împotriva uniației¹⁴. Discuțiile în contradictoriu vor continua până în preajma înființării, la 1912, a episcopiei greco-catolice maghiare de Hajdúdorogh, când românii de confesiune greco-catolică sesizează pericolul convergenței dintre ideologie, politică și viață bisericească, prin acțiunea conjugată a guvernului maghiar de la Budapesta, a Sfântului Scaun și a Nunțiaturii de la Viena. În fața acestui pericol național, Iuliu Maniu amenință cu „*ruperea pecetilor*”, adică cu revenirea la ortodoxie, ca alternativă la încorporarea celor 83 de parohii românești unite la nou-înființata episcopie de Hajdúdorogh.¹⁵

Dispute referitoare la susținerea reciprocă a învățământului confesional românesc, pentru a evita impunerea obligatorie a învățământului de stat maghiar, se manifestaseră încă de la cumpăna secolelor, imediat după întronizarea episcopului Iosif Goldiș. După cum mărturisește Roman Ciorogariu – pe atunci responsabil cu resortul senatului școlar din partea Consistoriului ortodox arădean – pe 24 februarie/8 martie 1900 episcopul Iosif Goldiș trimite o scrisoare Consistoriului greco-catolic de la Oradea Mare, prin care se propune o colaborare pe linie școlară între cele două confesiuni în localitățile mixte, unde era cât se poate de costisitoare susținerea a două școli confesionale românești, una ortodoxă, iar cealaltă greco-catolică. Răspunsul Consistoriului greco-catolic orădean, dat pe 29

---

¹² Lucian Blaga, *Gândirea românească în Transilvania în secolul al XVIII-lea*, Editura Științifică, București, 1966, pp. 88–89.

¹³ Augustin Bunea, *Din istoria românilor. Episcopul Ioan Inocențiu Clein (1728–1751)*, Blaj, 1900.

¹⁴ Nicolae Iorga, *Istoria Românilor*, vol. VII, București, 1938, p. 221.

¹⁵ Cecilia Cârja, *Bisericile greco-catolice din Ungaria (1900–1918)*, teză de doctorat (coord. prof. univ. dr. Nicolae Bocșan), Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie, 2010, rezumat, p. 7.

martie 1900, semnat de către vicarul episcopal dr. Augustin Lauranu și scris într-un limbaj ciparian, este de fapt un refuz cât se poate de tranșant:

„... apropierea acésta numai asa ar' fi posibilă, salutară și binecuvântată de Domnediu, déca toti Romanii de sub Sacr'a Coróna a Ungariei se-ar' detiermuri a îmbracisia éراسi ace'a Religiune carea profesatu-o unu S. Athanasiu...”¹⁶.

În primul deceniu al secolului XX, ziarul „Tribuna” de la Arad se va impune cu autoritate pe piața publicisticii cultural-politice a românilor din Transilvania. Tribuniștii arădeni, în frunte cu Nicolae Oncu, Vasile Mangra, Roman Ciorogariu, Vasile Goldiș, Ioan Russu-Șirianu și alții, sprijiniți de la București de către Ilarie Chendi, Ioan Slavici și Eugen Brote vor reuși să se impună în fruntea Episcopiei ortodoxe arădene – care la acea vreme acoperea sub jurisdicția ei atât Timișoara, cât și Oradea Mare – după care se vor impune și în fruntea Partidului Național Român. Până la jumătatea primului deceniu, tribuniștii arădeni vor reuși să transforme Partidul Național Român dintr-o structură de tip elitist, într-una cu caracter democratic, schimbându-i inclusiv strategia de luptă politică. Astfel, doctrina prăfuită a pasivismului este abandonată, iar sub presiunea constantă a tribuniștilor arădeni este adoptat activismul politic și participarea Partidului Național Român la alegerile dietale din Ungaria. Astfel, prin participarea la campaniile electorale și prin susținerea candidaților cu program politic național, alegătorii români își desăvârșeau educația politică, iar Partidul Național Român era condus de către reprezentanții săi de drept, aleși de popor¹⁷. Impunerea tribuniștilor arădeni în fruntea Partidului Național Român avea să atragă și reacția liderilor politici de confesiune greco-catolică, deoarece nucleul arădean era unul, prin excelență, ortodox. Singurul politician arădean greco-catolic era Ștefan Cicio-Pop, dar acesta nu era inclus în rândurile tribuniștilor de la Arad. Prin urmare, pentru a se elibera de sub tutela mediatică a „Tribunei” de la Arad, liderii politici greco-catolici vor încerca să scoată un ziar politic românesc la Budapesta, în frunte cu Alexandru Vaida-Voevod. Așa apare ziarul „Lupta”, dar care

---

¹⁶ Roman Ciorogariu, *Spre prăpastie*, „Tribuna” institut tipografic, Nichin și cons, Arad, 1911, p. 54.

¹⁷ Doru Sinaci, *Discursul politic în perioada tribunismului arădean*, Editura „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2014, pp. 196–200.

nu va reuși să se impună pe piața publicisticii românești din Transilvania. După 1907, ziarul arădean „Tribuna” va atinge maxima sa dezvoltare, devenind ziar cotidian și transformându-se într-o publicație cât se poate de profitabilă în ceea ce privește dezvoltarea sa economică și financiară¹⁸.

Alegerile dietale și locale din anul 1910, ultimele care se desfășoară în Austro-Ungaria, deoarece pe perioada Marelui Război nu se vor mai desfășura alegeri, vor dezvălui o realitate cutremurătoare: lumea politică românească era mai divizată ca niciodată. Prim-redactorul tribuniștilor, ortodoxul Sever Bocu, era preferatul arădenilor pentru a candida ca deputat pentru Parlamentul de la Budapesta în cercul electoral, majoritar românesc, al Ineului. De cealaltă parte, „uniții” Iuliu Maniu, Alexandru Vaida-Voevod și Teodor Mihali amenință cu demisia din Partidul Național Român, dacă la Ineu nu va fi pus pe listele Partidului Național Român părintele greco-catolic Vasile Lucaciu. Până la urmă, de dragul păstrării unității partidului, prim-redactorul tribuniștilor Sever Bocu renunță la candidatură, dar Vasile Lucaciu nu va fi ales ca deputat dietal de către alegătorii români ortodocși din cercul Ineului. De ce? Deoarece protopopul ortodox al Boroșineului, Ioan Georgia, i-a sfătuit pe enoriași să nu-l voteze pe „papistașul” Vasile Lucaciu. *„Pe față a recomandat cu foc și entuziasm pe candidatul național, dar în loc de a-l sprijini, pe ascuns a lucrat din răspuțeri împotriva lui, umblând toate satele...”*¹⁹. Tot pentru alegerile dietale din 1910 candidează pe listele Partidului Național Român, la Chișineu-Criș – alt cerc electoral cu majoritate românească – și poetul Octavian Goga. Cade și ortodoxul Octavian Goga, deoarece nu-l votează românii greco-catolici din acest cerc electoral, montați în contra poetului național de către notarul din Socodor, George Varga. Afectat de eșecul său electoral, Octavian Goga scrie piesa de teatru *„Domnul notar – drama în trei acte din viața Ardealului”*, care va fi pusă în scenă și jucată ani la rând de către „Naționalul” bucureștean.

---

¹⁸ Roman Ciorogariu, *Din trecutul revistelor și ziarelor dela noi, Tribuna și tribuniștii, Speranța (1869), Lumina (1872), Biserica și Școala (1887), Tribuna (1884–1912)*, Biblioteca ziaristică, Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat, 1934, pp. 27–30.

¹⁹ Aurel Grozda, *În jurul alegerii din Boroșineu*, Tiparul tipografiei diecezane ort. române, Arad, 1910, p. 27.

Spre sfârșitul anului 1910, conflictul dintre *Tribuna* și conducerea Partidului Național Român răbufnește la cote fără precedent. Tribuniștii arădeni impută conducerii partidului cele două eșecuri care au marcat acest an politic, respectiv pierderea alegerilor dietale și problema tratativelor româno-maghiare. De cealaltă parte, frunțașii Partidului Național Român reacționează, astfel că pe 2 decembrie 1910, când se desfășoară conferința membrilor PNR din comitatul Aradului, *Tribuna* este acuzată la scenă deschisă și somată să se supună disciplinei de partid. Urmează condamnarea definitivă a tribuniștilor și scoaterea ziarului *Tribuna* din „cadrele de partid”, acțiune care se desfășoară la Budapesta, în zilele de 19 și 20 decembrie 1910²⁰. Pentru a se apăra de atacurile celui mai popular ziar românesc din Transilvania și de atitudinea tribuniștilor, care erau de părere că „simțim nevoia de a ne vedea frunțașii biruind, sau căzând cu glorie, nu vegetând în stare echivocă”²¹, frunțașii Partidului Național Român hotărăsc înființarea unui organ de presă al partidului chiar la Arad, „o armă de legitimă apărare a disciplinei organizației și a însăși existenței partidului”²². Astfel că, de la 1 ianuarie 1911, la Arad apare ziarul *Românul*, cu conducerea căruia va fi încredințat tocmai Vasile Goldiș, cel care-și făcuse ucenicia gazetărească și ajunsese la excelență profesională chiar la *Tribuna*. Noul ziar se subordona unui comitet de conducere alcătuit, exclusiv, din frunțașii Partidului Național Român: Teodor Mihali, Vasile Lucaciu, Alexandru Vaida Voievod, Iuliu Maniu, Aurel Vlad, Ștefan Cicio Pop, Vasile Goldiș, Ioan Suciu, Iustin Marșieu, Cornel Iancu, Romul Veliciu, Aurel Lazăr și Valeriu Moldovan²³. Ziarul *Românul* este dotat de la bun început cu „o tipografie nou-nouță cumpărată dela Viena” și nu cu una de second-hand cum afirmă „cei de la scuipătoarea călugărească din Arad”²⁴, aluzie la implicarea monahilor

---

²⁰ *Tribuna*, Anul XIV, nr.269 din 12/26 decembrie 1910, p.1, editorialul „Voi veți vedea!”, nesemnat.

²¹ *Ibidem*, XIV, nr. 267 din 19 decembrie 1910, p.1, editorialul „Tinerii oțeliți”, nesemnat.

²² Alexandru Vaida Voievod, *Mangra, Tisza și Tribuna. Un mănunchiu de dovezi adunate din Tribuna*. Tipografia A. Mureșianu, Brașov, 1911, p.92.

²³ Radu Ardelean, *Românul (Arad, seria I, 1911–1916). Istoria ziarului – Istoria din ziar*, tom I, Colecția Slaviciana – serie nouă, Editura „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2010, p.4.

²⁴ *Românul*, I, nr.115, din 27 mai/9 iunie 1911, p. 7, la rubrica „Informațiuni”, nota „Cea mai nouă minciuniță a scuipătoarei călugărești din Arad”, nesemnată.

Vasile Mangra și Roman Ciorogariu în conducerea și redactarea *Tribunei* arădene.

Una dintre primele probleme care fac obiectul disputei dintre cele două ziare este cea a „*premenirii*” Partidului Național Român cu forțe proaspete. Tribuniștii, „*tineri, vigouroși și oțeliți*” îi descriu pe fruntașii Partidului Național Român ca pe niște

„elemente uzate, oameni cumsecade dar îmbătrâniți în serviciul cauzei publice, inimi de foc, dar cu brațe slăbite, care înțeleg cu multă nevoie spiritul vremii. Aceștia ar trebui să înțeleagă că rolul lor a fost împlinit cu demnitate și că e rândul altora acum, noilor veniți, al celor cu multă tărie... să meargă înainte”²⁵.

Dincolo de problema „*premenirii*” conducerii Partidului Național Român, tema care va fi cel mai des dezbătută în paginile celor două ziare este cea legată de relațiile româno-maghiare. Și nu oricum, ci de pe poziții cât se poate de tranșante, ajungându-se până la acuza de „trădare de neam”. Primii care îi acuză de trădare a cauzei românilor transilvăneni pe fruntașii Partidului Național Român sunt tribuniștii, coordonați de Octavian Goga, Sever Bocu și de Roman Ciorogariu. Desigur, „trădarea” de care erau acuzați reprezenta o consecință a dorinței acestora de a continua negocierile de pace cu guvernării maghiari. De cealaltă parte, gruparea de la *Românul* îi acuză pe tribuniști de „*mangrism*” și, implicit, de trădare de neam, făcând o paralelă între traiectoriile politice ale tripletei Vasile Mangra–Ioan Slavici–Eugen Brote și conducerea *Tribunei*. Conflictul dintre cele două grupări se externalizează – oameni politici, scriitori și gazetari de la București aderând la o tabără, sau la cealaltă – iar unitatea Partidului Național Român ajunge mai șubredă ca oricând. Acuzele reciproce de „trădare” șlefuiesc și radicalizează discursul politic al celor două grupări, orice contact cu reprezentanții guvernului maghiar fiind privit cu maximă suspiciune. Această polemică avea să antreneze opinia publică românească din Transilvania în discutarea și analizarea problemelor politice cu care se confruntau în viața de zi cu zi, orientând totodată atenția publică și înspre București.

---

²⁵ *Tribuna*, XV, nr.267, din 6/19 decembrie 1911, pp .2-3, articolul „*Acum un an – reminiscențe*”, nesemnăt.

Extrem de interesantă este atitudinea celor două ziare în ceea ce privește situația politică din Monarhie. Alături de Alexandru Vaida-Voevod, Aurel C. Popovici se poziționează de partea conducerii Partidului Național Român și a redacției de la *Românul*, împotriva spiritului critic al tribuniștilor. „*Partidul național* – scrie Aurel C. Popovici – *nu-i un ziar, nu-i o hârtie tipărită, azi cu un titlu, mâine cu altul. Partidul este o oștire și orice subminare a sa echivalează cu o trădare națională*”²⁶. În replică, teoriile federaliste ale lui Aurel C. Popovici sunt criticate la scenă deschisă de către tribuniști, iar între autorul „*Statelor Unite ale Austriei Mari*” și Octavian Goga se dezvoltă o polemică dintre cele mai savuroase²⁷. În apărarea lui Goga sare și Ilarie Chendi, unul dintre cei mai penetranți polemisti de la *Tribuna*, care produce împotriva lui A. C. Popovici câteva materiale absolut incendiare²⁸.

Este vremea broșurilor polemice, un gen publicistic foarte bine reprezentat în epocă și care a contribuit decisiv la șlefuirea discursului politic al românilor transilvăneni. Din punct de vedere jurnalistic, broșurile s-au născut din necesitatea de a explica, pe larg, o problemă aflată în dezbateră publică. Un editorial avea limitele sale, cel puțin din două puncte de vedere: permitea expunerea a doar câtorva idei și limita dimensiunea discursului la spațiul redacțional alocat, de cele mai multe ori de două coloane pe prima pagină. Rareori, și numai în situații bine motivate, se recurgea la paleative. Câteodată, editorialul era continuat în pagina de interior, lărgindu-se astfel spațiul redacțional și permițându-i autorului să-și dezvolte ideile. Alteori –cum a fost cazul „*Punctelor de orientare*”, vechi și noi, publicate de către Eugen Brote, sau a articolelor programatice privind reorganizarea Partidului Național Român, scrise de Ioan Mihu – editorialul era continuat în mai multe numere, de regulă succesive, ale ziarului. O broșură, în schimb, nu fragmenta discursul din punct de vedere al spațiului redacțional și, totodată, permitea expunerea, argumentarea și exemplificarea mai multor idei. Broșurile publicate în această

---

²⁶ *Ibidem*, I, nr. 38, din 17 februarie/2 martie 1911, p.1, articolul „*Situația Tribunei*”, semnat: Aurel C. Popovici.

²⁷ *Ibidem*, I, nr. 282, din 24 decembrie/6 ianuarie 1912, p.1, articolul „*Câteva dintre numeroasele „licențe politice” comise de d. O. Goga în activitatea sa poetică*”, semnat: Aurel C. Popovici.

²⁸ *Tribuna*, XV, nr. 34 din 12/25 februarie 1911, p.1, editorialul „*Pentru dl. A.C. Popovici*”, nesemnat.

perioadă reprezintă câteva caracteristici comune. Sunt tipărite pe hârtie de dimensiunea „B-5” – jumătatea tradiționalei „*hârtii ministeriale*”, codificată ca „A-4” – și numără în jur de o sută de pagini. Uneori sunt tipărite în regia autorului, însă atunci când au un caracter polemic sunt „*subvenționate*” de gruparea a cărei interese le susținea. Iar în funcție de interesul grupării se stabilea și tirajul: de la câteva sute de exemplare, cele mai multe, la câteva mii – cum este cazul broșurilor polemice la care ne referim.

Tipărită la Brașov, în tipografia lui Aurel Mureșianu, broșura „*Mangra, Tisza și „Tribuna”*”. Un *mănunchiu de dovezi adunate din „Tribuna”* este scrisă de către Alexandru Vaida Voievod. Firește, broșura este îndreptată împotriva grupării din jurul *Tribunei*, autorul încercând să demonstreze, cu lux de amănunte și cu citate extrase chiar din ziarul împlicinat, legăturile indisolubile care există între Vasile Mangra – a cărui trădare nici nu mai trebuia dovedită – Tisza István și redacția *Tribunei*. Sunt „*deconspirați*” inclusiv „*tartorii*” din spatele actului redacțional, respectiv „*călugărul Roman Ciorogariu*” și directorul băncii „*Victoria*”, Nicolae Oncu. Sunt abordate și problemele confesionale, precum criticile nejustificate la adresa „*greco-catolicului Ștefan Cicio Pop*”, săvârșite de către „*ultraiștii ortodocși*” din redacția *Tribunei*. Nota finală a broșurii este, nici mai mult, nici mai puțin, decât acuza de trădare de neam.

Acestei broșuri îi răspunde Roman Ciorogariu printr-o altă broșură, la fel de bine elaborată, intitulată „*Spre prăpastie*”. Este publicată la tipografia *Tribunei*, iar directorul Seminarului arădean răspunde, cucernic, dar ferm, la toate acuzele supuse dezbaterii publice de broșura lui Alexandru Vaida Voievod, dar cu precădere la două dintre ele: cea privitoare la „*trădarea de neam*” și cea referitoare la „*confesionalism*”. Între cele două broșuri diferența este dată doar de „*tonalitatea*” interpretării; în vreme ce discursul părintelui Ciorogariu ne aduce aminte de rigoarea Sonatelor lui Bach, textul propus de către Alexandru Vaida-Voevod împrumută cât se poate de mult din impetuozitatea lui Wagner. La fel de riguros este și Ioan Slavici în broșura sa tipărită la București, la editura Minerva, intitulată „*Sbuciumări politice la Români din Ungaria*”. Abordează aceleași probleme pe care le apără părintele Ciorogariu, numai că Ioan Slavici nu se mulțumește doar cu strategia apărării, ci recurge și la acuze. Firește, în stilul său inconfundabil:

„Ori-și-cât de greșite ar fi părerile mele și ale acelora cu care m’am însoțit, poate să rămâie cineva om cum se cade și vrednic de toată stima și fără ca să fie de aceeași părere cu d. O. Goga, cu d. Dr. Iuliu Maniu ori cu d. A. Popovici... D. Octavian Goga, «intransigent», nu stă de vorbă cu nimeni, care nu e gata să-i deie autonomia Ardealului; d. Dr. Iuliu Maniu, om cu vederi mai largi, nu stă de vorbă cu nimeni, care nu-i reorganizează statul ungar; d. Aurel Popovici, om cu concepțiuni de tot mari, nu stă de vorbă cu nimeni, care nu-i dă marea Austrie...”²⁹.

Vor exista și broșuri ce vor vedea lumina tiparului după o perioadă apreciabilă de timp de la desfășurarea evenimentelor – cum este cazul celei scrise de către Ioan Suciu în anul 1926, intitulată „*Arădani și Partidul Național Român*” – care vor încerca să explice evenimentele petrecute în perioada pe care o studiem într-o manieră mai mult, sau mai puțin subiectivă, la fel cum se întâmplă lucrurile și în cazul volumelor autobiografice.

În ultima perioadă a anului 1911, conflictul dintre *Tribuna* și *Românul* atinge cote alarmante. Vasile Goldiș îl acuză deschis pe Roman Ciorogariu de trădare de neam: „*Am acuzat și acuz pe părintele protosincel Roman Ciorogariu că intenționat a spart partidul național român... ceea ce, după a mea convingere, este cea mai scârboasă trădare de neam*”³⁰. Reacția lui Roman Ciorogariu este cât se poate de promptă, iar Vasile Goldiș este demascat ca fiind adus la Arad tocmai de către „*trădătorul Mangra*” și, pe când era redactor la *Tribuna* îi ridică osanale contelui Tisza³¹. Mai departe, Alexandru Vaida-Voevod în acuză pe Octavian Goga de trădare, referindu-se la o pretinsă convorbire pe care Octavian Goga o avusese la Budapesta cu ministrul de Interne Kristoffy, oferindu-și serviciile acestuia. Devenea tot mai clar că această dispută fratricidă ruina unitatea partidului și mișcarea națională a românilor transilvăneni. Prin urmare, Constantin Stere, membru marcant al Partidului Național Liberal, este trimis de la București, la Arad, pentru a realiza o împăcare definitivă între cele două

---

²⁹ Ioan Slavici, *Sbuciumări politice...*, op.cit., pp. 112–113.

³⁰ *Românul*, nr. 252, din 17/30 noiembrie 1911, p.4.

³¹ *Tribuna*, nr. 260, din 10 decembrie 1911, articolul de fond „*Un lucru judecat și o chestiune pendentă – Sediul Românilor*”, nesemnat.

tabere aflate în conflict³². După ce mijlocește împăcarea dintre Octavian Goga și Alexandru Vaida-Voevod, Constantin Stere reușește să anihileze și gruparea tribunistă de la Arad, determinând contopirea celor două ziare sub denumirea de *Românul*. În realitate, după cincisprezece ani de apariție neîntreruptă la Arad, *Tribuna* era sacrificată „în slujba intereselor de partid”, iar Roman Ciorogariu, Octavian Goga și Nicolae Oncu erau cooptați în Comitetul de conducere al Partidului Național Român.

---

³² Se pare că Stere a avut și girul Casei Regale pentru soluționarea acestui conflict, după cum mărturisește Sever Bocu. Vezi: Sever Bocu, *Drumuri și răscruci*,... op.cit., pp. 64–65.

Corneliu Pădurean: un om între oameni?

Simona Stieger

Mi-am permis să parafrazez titlul unui roman al lui Camil Petrescu pentru una din expresiile preferate ale profesorului Corneliu Pădurean: „nu e nimeni de neînlocuit”, pe care o zicea când cu resemnarea celui care trebuie să accepte destinul implacabil, când cu zâmbetul ironic al celui care, având experiența vieții, înțelege că vine și o zi când, volens nolens, fiecare om va face un pas lateral pentru a face loc altor oameni...

Dacă ar fi să vorbim cronologic (așa cum ne învață istoria!), îmi amintesc că am auzit prima dată despre Corneliu Pădurean de la colega mea de cameră din facultate, care îl avusese profesor în liceu și îl prezenta drept dascălul ideal: tânăr, sever, dar cu un ascuțit simț al umorului, aflat în topul preferințelor elevilor. L-am cunoscut la scurt timp, la sesiunile științifice organizate de Facultatea de Istorie-Filosofie din cadrul Universității Babeș-Bolyai, la care participau nu doar cercetători și profesori ci și studenți din anii terminali. Erau foarte puțini profesori veniți din preuniversitar (în plin comunism, fără căldură, lumină, mâncare, cu biblioteci înghețate și cărți puse la index, cu arhive bine cenzurate, era aproape imposibil să cutezi a cerceta), dar Cornel era între aceștia. Era mândru de formarea lui inițială în spiritul universității clujene și avea, încă de atunci, gândul unui doctorat, deși vremurile erau potrivnice.

L-am reîntâlnit câțiva ani mai târziu când participam ca profesor de Istorie la primele consfătuiri. Chiar în timpul ședinței, un telefon ne

anunța că noul inspector școlar pentru Istorie era Corneliu Pădurean. Schimbare de generație, schimbare de perspectivă, alt mod de abordare, altă viziune. Apreciat de colegi, Cornel a fost „confirmat” de profesorii de Istorie în 1990 când, revenirea la democrație presupunea și respectarea „contractului social”, dar și câțiva ani mai târziu când, urmarea unui articol scris în ziarul local împotriva unui partid care avea să câștige alegerile, s-a dorit schimbarea lui din funcție. Nu s-a reușit, pentru că niciunul dintre cei invitați să îi ia locul nu a acceptat (sigur, el a tratat acest episod cu umor, îmi zicea, râzând: „știi care e culmea: nimeni nu mi-a cerut să scriu. Și nici nu știu de ce am făcut-o...”). A rămas așadar inspector până în 2000, când singur a decis să își depună demisia pentru a beneficia de timpul necesar pentru finalizarea studiilor doctorale. Momentul numirii sale ca inspector i s-a potrivit perfect: era vremea schimbărilor și Cornel era omul schimbării. Nu îi plăceau drumurile bătătorite, prefera provocările, iar predarea Istoriei după 1990 era o asemenea provocare: după aproape jumătate de secol de comunism, se spera la un alt tip de demers didactic, o altă abordare. Se căutau noi modalități de abordare a temelor de Istorie (după 1990 nu erau nici manuale de istorie, pentru că manualele de până în 1989 erau puternic ideologizate și bineînțeles au fost retrase din școli), despre exemple de bune practici și Cornel ne-a provocat pe cei mai tineri, nu să ascultăm, nici să privim ci să susținem activități metodice (pe atunci le numeam „lecții deschise”). Îmi amintesc că, în primul an de profesorat în Arad, am susținut, la solicitarea lui bineînțeles, o asemenea activitate pe tema Revoluția de la 1848 în spațiul românesc, iar câțiva ani mai târziu, o lecție despre Franța napoleoniană realizată cu ajutorul calculatorului (era cu adevărat o activitate de pionierat!).

După obținerea titlului științific de doctor în Istorie, Corneliu Pădurean a făcut pasul decisiv spre învățământul universitar, dar a acceptat toate invitațiile colegilor și a revenit cu bucurie printre elevi mai ales pentru a reînvia file din istoria Aradului. Era un arădean și un pârnavean autentic.

În 1994, când s-a înființat Facultatea de Istorie în cadrul Universității de Vest *Vasile Goldiș* Arad și Cornel devenise titularul catedrei de Istorie, m-a invitat să îi fiu asistent. M-am bucurat și am înțeles că în spatele acestei propuneri stătea o apreciere profesională care mă onora. Așa a

Început o amiciție intelectuală care avea să dureze trei decenii. Eram cu toții marcați de importanța momentului (o facultate de istorie la Arad!) și încercam să multiplicăm spiritul Almei Mater Napocensis în orașul nostru. Cornel, decan de an al primei promoții de licențiați în Istorie din Arad, a fost mentorul acestei tendințe.

S-a vrut și a fost un lider, a urmărit cu tenacitate formarea unei echipe multietnice de cercetători care să abordeze istoria Aradului din perspectiva identității și alterității, apelând și la istoria orală. A fost ultimul său proiect, pe care, din păcate, nu a reușit să îl finalizeze. Dar mulți dintre noi mai avem printre ultimele mailuri trimise de Cornel cuprinsul și calendarul acestui proiect de suflet, pe care, în memoria lui, îl vom finaliza.

A fost un prieten devotat, deși nu mulți au beneficiat de acest statut. A admirat și a fost admirat de femei. A iubit frumosul în toate formele lui și s-a bucurat de tot ce i-a oferit viața. A fost doar un om între oameni, dar care în amintirile noastre este de neînlocuit!

A fost Profesorul meu

Adelina Stoenescu

Pe parcursul vieții sunt oameni care te inspiră, te motivează și îți oferă modele în devenirea ta profesională. Șansa a făcut să cunosc astfel de oameni în fiecare etapă a formării mele profesionale, începând cu Școala generală din cartierul Pârneava și până la finalizarea studiilor. Iar dacă am pomenit de școala din cartierul arădean Pârneava, trebuie să recunosc că a fost locul cel mai apropiat sufletului meu. E locul cu primele amintiri din timpul petrecut în băncile școlii, iar mai târziu locul unde am început cariera didactică, dar înainte de toate este școala unde s-au format trei personalități remarcabile în cercetarea istoriei, personalități care au marcat cultura și învățământul românesc, totodată oameni extraordinari, care m-au îndrumat în timpul studiilor universitare și postuniversitare și despre care spun de fiecare dată cu respect „Au fost Profesorii mei!": prof. univ. dr. Corneliu Pădurean, prof. dr. Simona Stiger și prof. univ. dr. Mihai Drecin.

Au trecut aproape trei decenii de la primele cursuri de Istorie din timpul studiilor mele universitare, dar amintirea domnului profesor Corneliu Pădurean a rămas vie în mintea și inimile studenților săi, astăzi cadre didactice la rândul lor. Luna octombrie a primului nostru an universitar, al studenților arădeni de la „Istorie”, a început cu cel mai așteptat curs – cursul și seminarul de Istorie veche universală – despre care aflasem că va fi predat de doi istorici arădeni foarte apreciați, absolvenți ai Universității Babeș-Bolyai: dr. Peter Hügél, arheolog la muzeul arădean și profesorul Corneliu Pădurean, istoric și un extraordinar pedagog. Încă de la primele

seminarii ale cursului de Istorie veche universală, domnul profesor Corneliu Pădurean a devenit pentru noi „Domnul Profesor Pădu” și asta ca urmare a felului său de a fi, natural și echilibrat, a umorului său fin, a modului în care predă și inocula dragostea pentru cercetarea istoriei, iar mai târziu pentru meseria de profesor. Examenele au fost pe măsura cursurilor predate. Foarte apropiat de studenții săi, domnul Profesor ne cerea seriozitate atât la pregătirea seminariilor, cât și la examenele de la finalul cursurilor. A avut tot timpul dorința și ambiția de a ne pregăti în spiritul școlii clujene de istorie, care l-a format, și de aici deosebita atenție cu care trata fiecare oră de curs și examen, fiecare temă abordată la seminarii, fiecare carte propusă pentru dezbateri. Ne-a îndrumat pas cu pas în cercetarea istoriei, mai întâi în biblioteci și apoi în arhive. Nimic nu era lăsat la întâmplare. Anul IV al studiilor universitare a stat sub semnul cursurilor de Istorie contemporană – un adevărat regal – predate de domnul Profesor. De asemenea, au rămas memorabile orele cursului de metodica predării Istoriei, unde, într-o atmosferă colegială, ne-a destăinuit din secretele acestei meserii nobile, fiind un adevărat model în devenirea noastră profesională. La fiecare curs de pedagogie obișnuia să ne spună că succesul nostru în meseria de profesor nu ține doar de cunoștințele dobândite și de modul în care le transmitem mai departe elevilor, ci și de atitudine: „Când ajungeți în fața ușii de la clasă, lăsați deoparte orice grijă! Orice problemă personală să dispară cât sunteți alături de elevii voștri!”, sfat pe care l-am urmat întocmai, atât ca profesor în învățământul preuniversitar, cât și în timpul activităților de pedagogie muzeală pe care le desfășor și astăzi la muzeul din Arad.

Cu domnul profesor Corneliu Pădurean, la vremea respectivă și inspector de Istorie la Inspectoratul Școlar Județean Arad, am avut șansa să colaborez și în învățământul preuniversitar. Încă studentă, în anul III, am aflat cu surprindere de propunerea și totodată de sarcina foarte dificilă pe care trebuia să mi-o asum: aceea de a predă Istorie la școala care ne-a format pe amândoi în timpul studiilor gimnaziale – școala cartierului nostru Pârnea.

La finalul studiilor universitare, în urma concursului de titularizare am acceptat imensa provocare din partea domnului profesor Corneliu

Pădurean de a preda, ca profesor suplinitor, la Liceul Pedagogic „Dimitrie Țichindeal” Arad. Anul școlar 1999–2000 a fost un an extrem de greu, însă și un an în care am avut multe experiențe neprețuite alături de colegii și totodată mentorii mei – prof. Maria Pădurean și prof. dr. Doru Bogdan. A fost un an în care am beneficiat din plin de sfaturile și sprijinul domnului profesor Corneliu Pădurean, un an în care am avut șansa să învăț de la cei mai buni ce înseamnă să fii cu adevărat dascăl.

În anii următori am urmat cariera didactică în învățământul pre-universitar și apoi cea de muzeograf la Complexul Muzeal Arad. Din inițiativa domnului Profesor am participat la diferite proiecte comune de cercetare demografică, care s-au materializat prin organizarea unei serii de conferințe internaționale la Arad. Prima conferință științifică la organizarea căreia am avut privilegiul să particip la invitația domnului Profesor, în toamna anului 2006, aborda tema „Divorțialitate și întreruperea căsătoriei în spațiul românesc, în secolele XVII–XXI”, fiind urmată în septembrie 2007 de conferința științifică despre „Epidemii, calamități și dezastre în spațiul românesc în secolele XVII–XXI. Impact demografic și mental” și mai apoi de cea cu tema „Emigrări și imigrări în spațiul românesc în secolele XVII–XXI”, din septembrie 2008. În paralel, am colaborat cu domnul profesor la editarea volumelor de studii de istorie și demografie „Căsătorii mixte în Transilvania – secolul al XIX-lea și începutul secolului XX”, Arad, 2005, „Concubinage, illegitimacy and morality”, Arad, 2005, coordonate de renumiții istorici arădeni conf. univ. dr. Corneliu Pădurean de la Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad și conf. univ. dr. Ioan Bolovan de la Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, urmate de volumul „Confesiune și căsătorie în spațiul românesc: secolele XVII–XXI. Studii de demografie istorică”, Arad, 2006, coordonat de conf. univ. dr. Corneliu Pădurean.

Pe parcursul studiilor doctorale de la Universitatea din Oradea, cu ocazia documentării în arhive și biblioteci, domnul profesor s-a interesat constant de stadiul cercetării și stadiul tezei de doctorat, mi-a facilitat participarea la conferințe internaționale, oferindu-mi cu generozitate sprijinul, ori de câte ori era necesar. La finalul studiilor doctorale, în anul 2011, în comisia de susținere a tezei de doctorat s-a numărat printre referenți prof. univ. dr. Corneliu Pădurean de la Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad,

alături de prof. univ. dr. Ioan Bolovan de la Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, prof. univ. dr. Mihai Drecin – coordonator științific.

În anul 2018, Școala Gimnazială „Iosif Moldovan” din cartierul arădean Pârneava aniversa 150 de existență, prilej cu care am avut privilegiul de a-mi reîntâlni vechii dascăli din timpul studiilor gimnaziale, vechii colegi de la catedră, dar și profesorii din timpul studiilor universitare – prof. dr. Simona Stiger și prof. univ. dr. Corneliu Pădurean – la rândul lor foști elevi ai acestei școli pe care am absolvit-o în cartierul copilăriei mele.

Aniversarea din 2018 a fost o întâlnire de suflet pentru toți aceia care s-au identificat cu școala care i-a format sau unde au profesat. Totodată, a reprezentat și momentul oportun unde s-a născut ideea pregătirii unui curs opțional de istorie a orașului Arad pentru elevii din învățământul preuniversitar, un parteneriat educațional între școală și muzeu. Cu timpul, am dus mai departe ideea cursului opțional de istorie a orașului Arad, iar în anul școlar 2022–2023 am pregătit programa pentru disciplina opțională „Poveștile orașului meu, povestea cartierului meu” la clasa a IV-a. Pornind de la istoria cartierului Pârneava, tradițiile locului și personalitățile pârnavene – printre care se numără și domnul profesor Corneliu Pădurean – pe care le-a dat acest cartier Aradului, am elaborat programa pentru disciplina opțională „Poveștile orașului meu, povestea cartierului meu” în colaborare cu prof. Ana Curetean de la Școala Gimnazială „Iosif Moldovan” Arad, prof. dr. Simona Stiger și prof. Raluca Lalyer din partea Inspectoratului Școlar Județean Arad. Desigur, primul curs opțional de Istorie l-am dedicat și cartierului Pârneava. Primii elevi de la Școala Gimnazială „Iosif Moldovan” Arad, care au beneficiat de cursul opțional de Istorie, au fost elevii clasei a IV-a, step-by-step, clasă aflată în clădirea de pe strada Condurașilor, acolo unde și-a desăvârșit studiile primare domnul profesor în anii '50–'60 ai secolului trecut.

Trecerea în neființă a domnului profesor Corneliu Pădurean, în primăvara acestui an, a însemnat o pierdere imensă pentru cercetarea istorică și pentru cultura Aradului, dar în primul rând a lăsat un mare gol în sufletele tuturor celor care l-au cunoscut și l-au apreciat enorm, au beneficiat de sfaturile și sprijinul său necondiționat. La scurt timp după

dispariția sa, am reînnoit parteneriatul muzeului cu Școala Gimnazială „Iosif Moldovan” Arad și am dedicat cursul opțional de istorie „Poveștile orașului meu, povestea cartierului meu” celui care a fost fiu al cartierului Pârneava, istoric arădean consacrat, formator de dascăli și oameni, celui care a fost Profesorul meu.

Vă mulțumesc, Doamnă Profesor!

Despre întâlniri mele cu profesorul Corneliu Pădurean

Sorin Șipoș

La scurtă vreme după ce am devenit directorul Școlii Doctorale de Istorie din cadrul Universității din Oradea, profesorul Ioan Bolovan, pe atunci prorector al Universității din Oradea, m-a întrebat dacă la nivelul școlii noastre doctorale am avea nevoie de un specialist în Istorie modernă, cu o privire specială asupra demografiei istorice din Transilvania secolelor al XIX-lea și al XX-lea. Școala noastră doctorală era în proces de reorganizare, deoarece unii conducătorii de doctorat care au înființat domeniul, ca Barbu Ștefănescu, Ioan Godea și Dumitru Țeicu, au trecut la cele veșnice, iar alții, ca Viorel Faur și Sever Dumitrașcu, au ieșit la pensie. Din anul 2015, ne-am afiliat Școlii Doctorale de Istorie trei colegi din generația mai tânără, anume: Sorin Șipoș, Gabriel Moisa și Antonio Faur, astfel că eram un domeniu în care se îmbina experiența, reprezentată de Mihai Drecin și Ion Zainea, doi dintre directorii școlii noastre, cu dorința de a dezvolta domeniul prin internaționalizarea Școlii Doctorale de Istorie, la noi, cei mai tineri. Fac precizarea că domeniul de doctorat Istorie de la Universitatea din Oradea fusese înființat în anul 2000, iar din anul universitar 2011–2012 a funcționat sub denumirea de Școala Doctorală de Istorie, fiind printre cele mai vechi și mai performante domenii din cadrul universității noastre. În consecință, intenția domnului Corneliu Pădurean de-a se afilia școlii noastre doctorale era mai mult decât binevenită și avea menirea de-a întări și consolida investigațiile istoriografice din vestul spațiului românesc.

Experiența Domniei Sale în câmpul cercetării Istoriei, dar și în administrația universitară, au fost de bun augur pentru creșterea performanței academice a școlii noastre doctorale.

Într-o perioadă scurtă de timp, între anii 2017 și 2024, am avut ocazia să colaborez foarte bine cu Domnia Sa în numeroasele activități derulate la nivelul școlii doctorale. Îmi amintesc cu mare plăcere și nostalgie de participarea și implicarea domniei sale la examenele de admitere la doctorat, susținerile de rapoarte și proiecte de cercetare, și susținerile publice ale tezelor coordonate de Domnia Sa, teze de foarte bună calitate, anume cele ale doctoranzilor Ando Andrei, Gheorghe Marian, Mircea Ovidiu Marți și Dănuț-Emanuel Poduț. Profesorul Corneliu Pădurean era exigent științific cu doctoranzii pe care îi coordona, atât la rapoartele susținute în fața comisiilor de îndrumare, cât și la sesiunile de comunicări științifice, unde de fiecare dată le oferea sugestii și noi piste de cercetare. De fiecare dată, noi cei de la Oradea așteptam echipa de la Arad să participe atât la activitățile școlii noastre doctorale, cât și la activitățile științifice desfășurate sub egida Centrului de Studii Interdisciplinare din cadrul Universității din Oradea. Activitățile academice erau dublate de participarea la evenimentele științifice organizate la Oradea și de munca asiduă de redactare și de tipărire a volumelor rezultate în urma sesiunilor de comunicări. Îmi amintesc, în mod special, de sesiunea aniversară a doctoranzilor intitulată *Lucrările sesiunii științifice a doctoranzilor în istorie*, ediția a XIV-a, Oradea, 14–15 octombrie 2019, și de volumul *De la istorie locală la istorie națională*, Oradea, 2020, ambele puse sub semnul unei dublei aniversari: 55 de ani de învățământ superior în Istorie la Oradea și 20 de ani de studii doctorale în Istorie la Universitatea din Oradea, unde domnia sa a avut un rol important la pregătirea lor.

Sigur, nu pot să uit evenimentele organizate la Arad, îndeosebi conferințe și lansări de carte, care erau adevărate regale științifice și de prietenie. În toate aceste activități, simțeam de fiecare dată prezența și implicarea domnului profesor Corneliu Pădurean, care dovedea multă prietenie și solidaritate intelectuală pentru echipa de istorici de la Oradea, care l-a primit în rândurile ei cu mult entuziasm.

Deși între noi era o diferență semnificativă de ani, mi-am dat seama că aveam multe puncte comune în privința exigențelor cercetării istorice,

a dorinței de-a dezvolta și internaționaliza rezultatele investigațiilor noastre istorice, prin intermediul volumelor și al revistelor publicate în limbi de circulație, dar și prin căldura sufletească și solidaritatea umană a domniei sale dovedită în multe situații. Evident, nu pot să uit umorul și zâmbetele domniei sale atunci când mai glumeam sau nu aveam răspunsuri la întrebări și situații complicate privind administrația universitară, dar și în timpul nenumăratelor raportări științifice pentru pregătirea dosarelor de evaluare a școlii noastre doctorale. De fiecare dată când apăreau incertitudini și probleme de sănătate, mai ales în ultimii săi ani de viață, trebuia să rostesc o frază scurtă, dar magică, anume: „Ce fac nepoțelele?”. Și, ca printr-un miracol, toate problemele de sănătate ale profesorului Pădurean dispăreau și îmi povestea cu lux de amănunte despre nepoțelele dânsului.

Trecerea la cele veșnice a profesorului Pădurean în primăvara acestui an este o mare pierdere pentru istoriografia și cultura românească, dar și pentru națiunea română, pe care a servit-o cu devotament, onestitate și cu dragoste sinceră.

Mărturii personale despre Profesorul Corneliu Pădurean

Protos. Nicolae M. Tang

Plecarea distinsului dascăl, istoric și cercetător Corneliu Pădurean a umplut de tristețe sufletele celor care l-au cunoscut și l-au apreciat, au colaborat cu domnia sa ori s-au bucurat de mentoratul dânsului. Ceea ce dânsul a realizat în domeniul învățământului preuniversitar și universitar, în domeniul istoriografiei românești și a demografiei europene va rămâne atât în memoria generațiilor următoare, cât și a istoriei în general, înscriindu-se în rândul marilor istorici și dascăli care au trudit la clădirea unei conștiințe naționale și a unei educații complete, capabile să ridice omul la demnitatea și statutul cuvenite.

L-am cunoscut pe profesorul Corneliu Pădurean încă din vremea studiilor liceale, însă colaborarea cu domnia sa a început în anul 2018, în proiectul intitulat „Trasee cultural-educaționale”. Acest proiect de popularizare a orașului Arad și a istoriei locale a fost realizat cu prilejul Centenarului Marii Uniri de la 1918. Mie îmi revenea Traseul „Biserica și Școala”, cu locațiile: Catedrala Veche, Academia Teologică, Mănăstirea Sf. Simeon Stâlpnicul, Mănăstirea Hodoș-Bodrog și Reședința episcopală. De la prima convorbire avută cu acest prilej, în care domnia sa îmi prezenta ceea ce aveam de realizat, am remarcat profesionalismul dânsului, o metodologie desăvârșită, o concretețe debordantă, dar și un respect pentru interlocutorul său. Aceste calități m-au determinat să colaborez cu domnia sa în mai multe proiecte.

De altfel, am constatat că, după această primă colaborare m-a sunat de mai multe ori propunându-mi să particip la diferite simpozioane, conferințe, întâlniri și proiecte în care domnia sa era implicat. Convorbirile și întâlnirile cu dânsul erau adevărate „simpozioane”, în înțelesul antic al cuvântului, adică de comunicare și de comuniune. Îmi împărtășea din cunoștințele domniei sale, dar și din diversele experiențe, constatând eu, de fiecare dată, vasta suprafața intelectuală, dar și profundul caracter uman consolidate în timp, șlefuite cu răbdare și cu multă muncă.

Nu este de mirare că, în ultima perioadă, Aradul intelectual s-a bucurat de prezența și implicarea domniei sale, organizând zeci de simpozioane și conferințe, publicând nenumărate studii și articole, coordonând zeci de volume de specialitate, care au îmbogățit istoriografia locală și națională.

A fost respectat și apreciat de toți colegii și colaboratorii dânsului, care au văzut în domnia sa profesionalistul desăvârșit, capabil să organizeze și să conducă diverse proiecte culturale menite să așeze Aradul pe harta intelectuală a țării.

Profesorul Corneliu Pădurean a știut să se folosească de experiența de la catedră, să iasă în afara zidurilor Școlii și ale Universității, să facă cunoscută istoria în arealul intelectual și cultural al cetății Aradului, să fie util cetății în care a trăit, să o facă astfel cunoscută, cu întreaga ei istorie și tradiție, în țară și chiar peste hotare.

Am reușit să descopăr și latura sufletească a profesorului Corneliu Pădurean, atât din convorbirile cu dânsul, cât și prin prezența regulată la Sfânta Mănăstire Hodoș-Bodrog. Această străveche mănăstire a fost pentru domnia sa, așa după cum îmi mărturisea, o adevărată oază de reculegere spirituală, un loc unde venea des, împreună cu distinsa sa doamnă, și unde se regăsea. Credința sădită în sufletul lui încă din casa părintească a fost cea care i-a dat putere să meargă mai departe, să ducă până la captă calea sa, ceea ce a și făcut, asumându-și și bucuriile, dar și tristețile, realizările, dar și insuccesele, notorietatea, dar și suferința.

Prin tot ceea ce a fost și a făcut Profesorul și Dascălul Corneliu Pădurean rămâne pentru noi toți un model, dar și o provocare. Model prin ceea ce a realizat ca istoric și dascăl, provocare prin fel cum s-a adaptat noilor cerințe și condiții ale societății postmoderne, tehnologizate și dezmembrate.

Requiescat in pace!

Simțământ istoric

---

† TIMOTEI – *Arhiepiscop al Aradului*

Titlul de față se vrea ca referință la cel trecut în eternitate, încă și completat cu cel de conformare la conduită. Aceasta, întrucât o personalitate de vocație în domeniu poate aplica întocmai toate întâmplările vieții, programate sau mai degrabă nu, după înțelesul cuvântului la posibilitatea de a formula principii călăuzitoare spre pace și progres, consolidare și dezvoltare.

Cei care au cunoscut îndeaproape înzestrarea personalității profesorului universitar dr. Corneliu Pădurean i-au simțit atracția firească, prin calmul grăitor în fața evenimentelor reprezentative, presupunând condiția necesară formulării obiective de judecăți asupra consecințelor pozitive sau negative și a mersului general al vieții ce stă înaintea. În această linie, cum înscrie într-un expresiv profil eminenta profesoară dr. Lizica Mihuț pe cel asupra căruia se îndreaptă și încercarea prezentă a-l portretiza, desigur potrivit propriei firi ce inspire optimismul așteptat spre îndreptare sau afirmare, un cadru academic desigur deține autoritatea de a fi deplin în exprimare. Siguranța acesteia, care dovedea laolaltă cunoștințele și puterea judecății în expuneri transmit însemnătatea asimilării întregului conținut, ca și dreptul de a-l folosi spre edificare în aprecierea realităților istoriei. Titlurile academice dobândite pe parcurs i-au răsplătit munca merituoasă dovedită pe măsura pregătirii, care i-au încununat strădania. La cele de Istorie mondială și națională, s-au adus cele de Teologie, privind mai ales Istoria Bisericească Universală, dar și cea a Bisericii Ortodoxe Române, evidențiindu-se ca dascăl și în cadrul Facultății de Teologie

Ortodoxă din Arad, ceea ce poate contribui la o lume mai bună, ce asigură fericirea tuturor oamenilor. A dovedit sensibilitate, studenții recunoscând în aceasta, propria datorie de a lucra spre folosul Bisericii, aportul virtuților înaintașilor, adică patriotismul și evlavia creștină, afirmându-se constant pentru strădania depusă în această latură. Cei care l-au urmat îi păstrează întreaga recunoștință, mărturie a muncii asidue depuse cu conștiinciozitate în câmpul istoric sau volumele editate singur sau în colaborare cu nume bine cunoscute drept competente într-o ramură ilustrativă a ceea ce înseamnă însăși viața umanității de la începuturi cu experiența câștigată pe parcurs, până în prezent și capabile să contribuie la deplină afirmare pe viitor. Titlurile studiilor sale vizează în mod deosebit demografia, adâncind această latură spre a câștiga și o reală cunoaștere ce se afirmă prin dreptul de pronunțare în buna desfășurare a evenimentelor vieții obștești, pe toate planurile privite prin prisma a ceea ce înseamnă bogăția împlinirilor. Bisericii i-a rezervat locul cuvenit, ca uneia care a cultivat în toate timpurile și locurile, tot ceea ce a însemnat înălțare continuă pe treptele civilizației, îmbrățișând avântul general în toate componentele societății, începând cu instituțiile fundamentale până la familie, dând dovada unității lor, reflectând și ținta marilor realizări spre urmare continuă. Simțul istoric pe care l-a dovedit întărește obiectivitatea cercetărilor și rezultatelor, contribuind astfel la imitarea unor stări adecvate când s-a simțit nevoia, îmbunătățind astfel cursul evenimentelor, evitând aspectele negative și actualizând pe cele pozitive. E lămuritor ca preocupare constantă, titlul câtorva din principale lucrări privind contribuția istorică în problemele religioase: *Didactica Religiei, Istoria și Didactica ei, Istoria României, Arhivistică și administrarea documentelor, Științele auxiliare ale istoriei*, precum și coordonarea volumelor: *Ștefan Cicio Pop. Studii, Confesiune și căsătorie în spațiul românesc sec. XVII–XXI, Biserica și societate. Studii istorice, Căsătorii mixte în Transilvania, sec. al XIX-lea și XX-lea*. De amintit că, o vreme a ocupat funcția de inspector școlar de Istoria religiilor. De asemenea, s-a dovedit excepțional organizator de conferințe internaționale și naționale ca de exemplu: *Aradul în contextul istoric al României Mari, Arad-Capitala politică a Marii Uniri, Evoluții ale administrației publice în Europa Centrală și de Sud-Est, Orașele din vestul României, între tradiție și modernitate în perioada interbelică*. Activitatea sa

prodigioasă rămâne mereu în amintirea unanimă a celor interesați, ca a unui posesor de informații istorice inedite, erudit formator de cadre de specialitate și de nelipsit, pentru care întreaga grațitudine a celor ce îl prețuiesc va fi mărturie totdeauna. Pentru că oprim gândul la un istoric, e de menționat în context și o maximă a lui Nicolae Iorga și anume: *Învățat se cheamă un om, care e bucuros să tot învețe*. Desigur, în această privință, cel ale cărui viață și operă s-au evocat dă exemplul demn de urmat. Și, într-adevăr și ucenicii săi formați întocmai ilustrează în studii coordonate cu migală această realitate.

Corneliu Pădurean – istoricul și omul.

Așa cum l-am cunoscut

Josef Wolf

Memoria și amintirile – reflecții marginale

Vestea dispariției neașteptate a lui Corneliu Pădurean dintre cei vii ne-a prins pe drum înspre Santiago de Compostela. Era un proiect mai vechi al nostru, tot amânat dintr-un an în altul. Traseul micului Caminho Português (cca. 250 km) duce în bună parte de-a lungul coastei Atlanticului. Sensul unui pelerinaj este vizitarea unui loc sfânt în vederea reculegerii spirituale. De fapt, rostul său cel mai important îl constituie drumul însuși, care oferă posibilitatea de a-ți găsi liniștea sufletească în căutarea a noi energii vitale.

Înaintam agale pe drumul de scânduri din lemn peste solul nisipos, scrutând orizontul nemărginit al oceanului, când colegul meu de studii, Marin Nițu, fost prefect de Sălaj stabilit la Cluj, mi-a comunicat trista veste. În fața ochilor mi se perindau crâmpie de imagini aparent fără vreo legătură unele cu altele, reminiscențe legate de Corneliu, Arad și meleagurile mele natale. Soarele primăvărat și briza oceanică invita la reculegere și meditație în contextul știrii triste primite.

Cum împrejurările morții nu erau cunoscute vestitorului, l-am sunat în ziua următoare pe academicianul Ioan Bolovan. Corneliu și Ionică erau vechi tovarăși de drum și prieteni încă din timpul studiilor la Liceul Pedagogic din Arad, conlucraseră mult în plan științific. Era chiar în ziua înmormântării defunctului, Ionică aflându-se pe drum la mică

distanță de Arad. Mi-a descris împrejurările decesului, ultimele săptămâni de viață ale lui Corneliu. În timpul convorbirii și după aceasta mă străfulgerau noi crâmpene de reminiscențe: *amintiri vagi și incomplete ale unor fapte* la care am fost martori împreună, până atunci *aproape dispărute din memorie*. Căutam activ nume, obiecte, date, locuri sau simboluri care îmi scăpau în prezent și despre care știam că le-am uitat.

Ajunși la destinație, am aprins în catedrala Sf. Iacob o lumânare pentru mântuirea sufletului prietenului dispărut. M-a afectat și acolo o avalanșă nestructurată de imagini legate de momente de viață împărtășite împreună.

Ajuns peste zece zile acasă în Germania, am luat legătura cu soția răposatului și urmașii săi, mărturisindu-le propria durere legată de pierderea unui prieten. Reminiscențele care m-au cuprins erau acum parcă mai legate unele de altele, mai aranjate. Vestea decesului a fost un moment care a stimulat amintirile, activând succesiv anumite forme ale memoriei cu privire la persoana dispărută.

Din momentul în care ne naștem, creierul nostru este asaltat cu cantități masive de informații despre noi înșine și mediul nostru. Memoria este retrăirea mentală a unor episoade și experiențe anterioare, trecute. În situațiile menționate mai sus, reactivarea mentală a unor episoade de viață a fost însă cu totul spontană: eram cuprins de sentimente sau îmi veneau idei asociate cu persoana care ne-a părăsit.

A-ți aminti este un efort enorm de memorie care implică multe părți ale creierului în același timp. Amintirile fragmentare ale unei secvențe spațiale și temporale apar dintr-un lanț de evenimente. Ele provin din memoria secvențială pe termen lung, memoria episodică, în care sunt conservate sub formă comprimată, trebuind doar să fie disponibilizate pentru activare. De obicei, amintirile sunt multimediale: conțin elemente vizuale, scene care se desfășoară ca un film, timbre și culori, uneori chiar mirosuri și, mai ales, emoții și sentimente. În funcție de tipul de memorie, aceasta poate fi de o limpezime aproape fotografică sau doar vagă, reducându-se la reminiscențe. Există însă și amintiri, care sunt practic de neuitat, nu doar pentru o persoană sau alta, ci pentru mai mulți oameni care le împărtășesc, uneori chiar pentru o întreagă comunitate. Memorarea include

evenimente care sunt importante, chiar fundamentale pentru o societate și care, prin urmare, sunt păstrate în memoria colectivă. Atât la nivel individual, cât și la nivel social, unele amintiri se păstrează timp mai îndelungat decât altele.

M-am întrebat, din ce oare constă acest șir de episoade în legătură cu Corneliu? Invitația de a contribui la un volum omagial comemorativ dedicat unui fost bun prieten m-a constrâns la o reamintire activă. Aceasta înseamnă că am încercat să-mi reamintesc episoade și conținuturile lor activându-mi memoria deliberat: Oare cum a fost atunci? Îți mai amintești? o întreb pe soția mea pentru a dobândi certitudinea. M-ar putea oare ajuta cumva programul sesiunii științifice sau imaginile făcute atunci? Și cât de valide sunt atunci aceste crâmpie de memorie? Rezultatul dorit – o documentație în procedură rapidă a anumitor momente-cheie ale relațiilor dintre noi – nu l-am obținut. Schimbul clasic de scrisori aproape nu există, comunicarea având loc cu excepția sesiunilor științifice publice într-un cadru privat, *tête-à-tête*, prin telefon și poșta electronică, care deseori rămâne nesalvată.

Absența însemnărilor scrise sau înregistrate, așa numitele ego-documente, de data aceasta chiar cu privire la istoria recentă și propria biografie, m-a pus într-o situație specifică memorialisticii, în care enunțurile sunt de multe ori lipsite de susținere documentară. Nu mi-au rămas decât puține însemnări pe marginea programelor conferințelor științifice la care am participat în Arad și o mulțime de imagini fotografice. Lipsa însemnărilor m-a obligat să reactivez resursele disponibile ale memoriei.

Mi-am pus și întrebarea dacă dialogurile confidențiale la fața locului, între patru ochi, pot fi divulgate public la un timp atât de scurt de la moartea interlocutorului, chiar dacă unele teme sunt de interes public. Cum nu au fost înregistrate, citatele care urmează nu sunt tocmai exacte, ele reproduc însă sensul conversațiilor purtate și al punctelor de vedere exprimate, circumscriind sau parafrazând spusele interlocutorului meu. Împărtășirii amintirilor legate de momente comune în viață îi revin funcții interpersonale și comunicaționale importante. Este desigur, pentru mine, o formă de autodestăinuire cu scopul de a stârni interes pentru personalitatea comemorată și reacții empatice din partea celor care au cunoscut-o mai puțin

sau deloc. M-am întrebat desigur și cum ar fi reacționat cel comemorat, dacă ar fi fost în timpul vieții sale confruntat cu reminiscentele și identificările mele. S-ar fi recunoscut în ele, simțit neînțeles sau, ferește, chiar dezonorat?

Am dat de un citat reprezentativ pentru situația în care mă aflam, încercând să reconstitui convorbiri purtate cu o persoană, care nu se mai află printre noi: „Sinele ce-și reamintește compune istorii și le păstrează pentru a putea recurge în viitor la ele” (Daniel Kahneman, *Schnelles Denken, langsames Denken* [Gândire rapidă, gândire lentă], München 2012, p. 477). Constatarea mă pune pe gânduri, mai ales că autorul, psiholog, susține și o altă teză, anume că memoria poate fi înșelătoare și este pe deasupra și manipulabilă. Trebuie însă să trăim cu amintirile noastre. Supratitlul memoriilor lui Nicolae Iorga (*O viață de om. Așa cum a fost*, vol. I-IV, București, 1934) este „Orizonturile mele”. Structura și conținuturile memoriilor sale erau un construct mental al propriilor orizonturi, adică perspective în timp și spațiu la scara unei vieți omenești. Constatarea are o valabilitate universală.

Corneliu Pădurean mă considera un fel de „cap teoretic”, predispus la generalizări, astfel încât mi-am permis să introduc contribuția mea omagială cu câteva considerații teoretice marginale, legate de memoria unei persoane. M-am decis să ofer o autoretrospectivă biografică structurată a legăturilor cu cel dispărut, descriind cum ne-am cunoscut și cum l-am cunoscut, formele de comunicare, conținuturile ei și modul de percepere deopotrivă a gândirii cât și a intereselor și competențelor sale.

Cum ne-am cunoscut

În timpul studenției știam ce-i drept unul de celălalt, dar nu mai mult. De câteva ori am călătorit împreună în vacanțe sau de sărbători de la Cluj la Arad sau în direcție inversă, de regulă cu așa-numitul „tren al foamei”, acceleratul Iași–Timișoara, folosit de o mulțime de moldoveni în căutare de lucru în vestul țării sau stabiliți deja acolo. S-a întâmplat ca soția mea Marionela Wolf să-i dactilografieze, în primăvara anului 1977, lucrarea de diplomă, pentru noi o posibilitate de a ne rotunji bugetul familial. Profesorii Liviu Maior și Pompiliu Teodor, o recomandau maste-

ranzilor lor, apreciindu-i calitatea intervențiilor redacționale în textele predate. Era pentru noi un prilej de socializare.

Pentru mulți ani de zile ne-am pierdut apoi din ochi. Despre Corneliu primeam din când în când știri de la istoricul prematur decedat Radu Ardelean, arădean și el, care ne vizita mai des, urmând cursurile fără frecvență ale Facultății de Drept din Cluj. După plecarea definitivă a părinților mei în Germania, nu am mai trecut prin satul meu natal Horia (până în 1948 Pănatul Nou, germ. Neupanat), situat în zona periurbană a Aradului pe drumul către Șiria. La începutul anului 1989, după o așteptare de aproape trei ani, mi-am urmat părinții, constrâns de împrejurări.

Ne-am reîntâlnit în 1994 la Arad, Corneliu fiind pe atunci inspector la Inspectoratul Școlar Județean. Aflasem despre numirea lui de la profesorul nostru comun, Liviu Maior, ministru al Învățământului, cu care întrețineam pe atunci, ca și astăzi, strânse legături. Un contact mai intens a fost însă reluat abia după trecerea lui Corneliu la Facultatea de Științe Umaniste și Sociale a Universității „Aurel Vlaicu”. Soția mea și cu mine ne-am numărat, începând cu anul 2003, printre invitații permanenți ai sesiunilor sale științifice.

Cum l-am cunoscut

Demografie și istorie

În plan științific, Corneliu reprezintă tipul de istoric desemnat în limba germană prin termenul de „*Senkrechtstarter*” – un om care a depus sub aspect profesional un decolaj vertical, adică a cunoscut în cariera sa o ascensiune fulgurantă, în cazul de față după încetarea îndelungatei activități de inspector școlar. Începând cu teza sa de doctorat despre evoluția demografică a comitatului Arad în secolul al XIX-lea, susținută în anul 2002 la Universitatea din Cluj, Corneliu Pădurean s-a consacrat consecvent studiilor de demografie istorică.

Preocupările sale de demografie istorică se integrează Școlii clujene de demografie, inițiată de profesorul nostru Ștefan Pascu (1914–1998) în anii 1970 și continuată de Ioan Bolovan și discipolii săi. În perioada 2005–2007, a condus două proiecte mari (granturi) de demografie istorică pe teme actuale în peisajul istoriografic legate de căsătorii mixte și epidemiile de

holeră în veacul al XIX-lea, care se aliniază cercetărilor la nivel european. Focarul ambelor teme a fost unul de istorie a culturii: formarea identităților confesionale respectiv impactul metal asupra societății transilvănene. Bazele au fost puse în cercetări întreprinse împreună cu Ioan Bolovan și Sorina Paula Bolovan. În spațiul românesc, cercetări pe teme de căsătorie și confesiune, concubinaj și moralitate familială erau în acel timp novatoare.

Cercetările sale se întind peste patru veacuri, din secolul al XVII-lea, când registrele bisericești încep să fie disponibile ca surse, și până în secolul al XX-lea, accentul căzând pe veacul precedent, perioada de tranziție de la societatea tradițională la cea modernă. Orizontul lor teoretic și cadrul metodologic se aliniază etalonului propus de Școala de demografie clujeană. Lucrarea sa de abilitare „Populație și familie în zona Aradului și vestul Transilvaniei (sec. XIX–XXI)”, Cluj-Napoca, 2017, este o sinteză a cercetărilor de demografie istorică regională întreprinse, închizând cercul preocupărilor sale științifice pe parcursul a aproape două decenii.

Obiectul demografiei istorice este adesea asociat cu reconstituirea familiei. Datorită naturii materialului prelucrat, aceasta înseamnă o restrângere a perspectivei la parohii individuale. Desigur, interesul istoric pentru populație este mai larg, fapt sesizat și de Corneliu Pădurean. Trebuie recurs la variate metode de evaluare, care nu se concentrează doar pe familiile așezate într-un sat, ci pe populații mai mari și, ca atare, pe date seriale de masă, care au practic aceeași structură ca și sursele folosite în analiza populației contemporane. Diferența dintre abordarea demografiei în forma sa generală și în aplicarea ei specifică la chestiuni istorice constă de fapt mai puțin în tipul de date decât în disponibilitatea și completitudinea lor. Facilitarea accesului la o bogăție mare de informații este sarcina principală a istoricului. Deja în lucrarea sa de doctorat Corneliu Pădurean a recurs la diverse surse. A constatat însă că, din punct de vedere metodologic, el este dependent de exigențele științei demografice. În utilizarea surselor, istoricul trebuie să verifice validitatea metodelor demografice și, dacă este necesar, să le modifice sau simplifice. Pentru perioadele lipsite de registre bisericești existând doar conșcripții urbariale, trebuie făcute concesii tot mai mari la precizia metodelor și a rezultatelor atinse.

Reprezentativă pentru evoluția demografică a părților arădene este chiar structura demografică a orașului Arad: la sfârșitul veacului al XVIII-lea

avea o majoritate sârbă, la sfârșitul secolului următor una maghiară și la finele veacului al XX-lea o majoritate românească, în consonanță cu dominanța românească a spațiului rural înconjurător – comitatens, mai apoi, după 1918 județean – documentabilă cel târziu din veacul al XVIII-lea. Pentru istoric, o provocare, pe care Corneliu Pădurean a acceptat-o, căutând cauzele mutațiilor radicale în structura etnică a locului central din Câmpia Aradului.

Demografia istorică este sinonimă cu știința istorică a populației. Tezele de doctorat elaborate sub îndrumarea sa nu s-au limitat la evenimente elementare din cursul vieții (naștere, căsătorie, deces, migrație) și la indicatorii agregați pentru comunități (populații) rurale sau urbane cum ar fi speranța de viață, rata de fertilitate conjugală sau cea de reproducere, ci s-au ocupat și de relația reciprocă dintre procesele populaționale și cele economice. Astfel, demografia istorică își asuma funcția unei discipline de pod între istoria socială și cea economică. Evoluția demografică devenea astfel o componentă fundamentală a studiilor de microistorie și de istorie regională.

Doctoranzii săi s-au ocupat și de satele de coloniști germani din părțile Aradului (Aradul Nou, Horia, Sântana). Acestea prezentau nu doar indicatori specifici în privința fertilității, mortalității, a comportamentului nupțial și a cercului de mariaj. Evoluția demografică a acestor sate cuprindea și o importantă componentă migrațională, diferită de cea a populației autohtone. Sistemul de rudenie și rețeaua de contacte s-au constituit în procesul de adaptare la noul mediu. De asemenea aceste comunități practicau și noi forme de asigurare socială și, în pragul tranziției demografice, un control populațional cunoscut ca sistemul copilului unic, preluat și de populația românească sau alte grupuri etnice din zonă.

Cercetările de demografie istorică au progresat de la utilizarea metodelor agregative în valorificarea surselor premoderne – conscripții militare și bisericești, urbarii – cum sunt numărătoarea locuitorilor din conscripții și urbarii și calcularea numărului de case (fumuri) și valorificarea principalelor evenimente de viață – nașteri, căsătorii și decese – aflate în evidențele bisericești, până la analiza familiei locale. Cum au fost efectuate puține cercetări primare, nu existau nici metaanalize cu un

înalt nivel de evidență, care să permită elaborarea unui model explicativ relevant. O bază de date cantitative trebuia constituită, serii statistice elaborate. Corneliu era însă convins că pe baza unor eşantioane de registre bisericești poate fi scrisă o istorie reprezentativă a epocii moderne pentru Transilvania sau Banat. Pentru zona Aradului lucrările pregătitoare i se păreau încă insuficiente. Considera preocupările de demografie istorică și ca o modalitate de distanțare de istoria politică și de istoria socială în varianta ei marxistă. Vedeă însă și pericolul unei istorii structuraliste, lipsite – cum spunea – de „sânge și viață vie”.

Corneliu Pădurean s-a remarcat prin abilitatea de a organiza conferințe științifice naționale și internaționale de înalt nivel, beneficiind de sprijinul constant și calitățile manageriale ale soției sale, prezentă la tot pasul. Conferințele organizate de el au introdus teme și conținuturi noi în cercetările de demografie istorică și de istorie urbană, ultimele centrate pe istoria Aradului. Beneficiarii rezultatelor lor erau nu numai specialiști universitari, ci și arhivari, muzeografi, profesori de liceu și publiciști și cercetători interesați în istoria locală. Încă de la primele conferințe la care am participat mi-am dat seama de rețelele comunicaționale pe care se bazau. La calitatea lucrărilor și a discuțiilor au contribuit și referenții mobilizați de Nicolae Bocșan (1947–2016) și Ioan Bolovan la Cluj sau medievalistul Barbu Ștefănescu (1954–2013) la Oradea. De regulă au fost invitați și cercetători români din Basarabia și din Banatul sârbesc. Am remarcat absența voită-nevoită a istoricilor timișoreni. Cu trecerea anilor, evenimentele de acest gen, trăite repetat și într-un mod asemănător, își pierd contururile individuale și intră într-o schemă sintetică, putând fi amintite doar ca o entitate. Fără programele conferințelor nu mai pot fi deosebite unele de altele. În bună amintire mi-au rămas excursiile organizate pe marginea sesiunilor științifice și degustările de vinuri din Podgoria Aradului la care invitau organizatorii.

Nu lipseau nici invitațiile la edițiile anuale ale „Zilei Aradului”. Punea preț pe prezența noastră la manifestări științifice și culturale. Când ezitam cu răspunsul mă mustra: „Dacă cumva ai uitat că ești arădean, Sepi, îți aduc eu aminte și te fac din nou.” Într-adevăr, datorită insistențelor sale am strâns în cursul anilor legăturile cu melegurile mele de origine

și socializare. Relațiile cu Aradul au dobândit și un suport instituțional. Cu implicarea organizatorică a lui Corneliu am prezentat la Arad două expoziții ale Institutului de Istorie și Studii Regionale din Tübingen și ale Arhivei de Stat a Landului Baden-Württemberg, aflate pe un itinerar european. Expoziția „Willy Pragher. Spații vizuale românești, 1924–1944” a fost prezentată în 2009 cu ajutorul lui Peter Hügél la Muzeul de Artă. Cu sprijinul lui Doru Sinaci, Biblioteca Județeană „Alexandru D. Xenopol” a găzduit în anul 2021 expoziția de cartografie istorică „Spații fluente. Hărți ale spațiului dunărean 1650–1800.” Tot Doru Sinaci mi-a oferit posibilitatea de a ține conferințe pe teme istorice în cadrul bibliotecii.

Patriotism și naționalism

În lungile discuții, înainte de amiază sau seara, la masa comună și un pahar de vin din Podgoria Aradului, alături de evoluția peisajului istoriografic, starea lumii de astăzi era o temă dominantă. „Punem lumea la cale”, aceasta ne-o spuneam reciproc în convorbirile telefonice purtate în așteptarea proximei întâlniri. Corneliu avea reprezentări politice clare asupra evoluțiilor în curs sau dorite în țară sau în lume. Era sever față de elita politică a țării și partidele politice dominante, pe care le considera responsabile pentru unele aspecte dureroase ale vieții politice de după 1989 (lentoarea și zdruncinăturile tranziției spre economia de piață, migrația în masă, prevederi constituționale și structuri instituționale inadecvate, fenomene de corupție și cultul mitei, europenizarea nechibzuită). Fire optimistă, recunoștea desigur și reușitele, așteptările sale erau însă de regulă mai mari decât evidența împlinirilor. Avea o vorbă acrimonioasă la încheierea unor astfel de discuții: „Noi cu putregaiul nostru, voi cu putregaiul vostru.”

Îl îngrijora mai ales starea orașului, competitivitatea sa în scădere în raport cu Timișoara și Seghedin (Szeged). A militat pentru transformarea și revalorificarea cetății Aradului într-un monument istoric cu acces public, turistic. În drum prin oraș ne opream din loc în loc și mă atenționa asupra importanței urbanistice, arhitecturale sau istorice a unei clădiri, de multe ori aflată într-o stare avansată de decădere. O atenție deosebită a acordat zestrei arhitecturale în varianta maghiară a stilului

secesionist (Jugendstil sau Art nouveau). Reperul comparativ era întotdeauna Oradea, unde se restauraseră spații centrale întinse.

De mai multe ori Corneliu ne-a mijlocit cazarea la Casa de oaspeți a Universității „Aurel Vlaicu”. Preferam locația datorită apropierii de Direcția Județeană Arad a Arhivelor Naționale. Intervenise acolo pentru a accelera accesul la unele fonduri ale istoriei recente relative la satul meu natal.

În vecinătatea Casei de oaspeți se află monumentul care îi omagiază pe cei 13 generali-martiri ai Revoluției de la 1848 în Ungaria, executați în Arad în 6 octombrie 1849. Instalat în anul 1890, inițial în Piața Libertății (*Szabadság tér*, astăzi Piața Avram Iancu), monumentul a fost demontat în toamna anului 1919, după instaurarea administrației românești, în toiul iconoclasmului care a cuprins toate statele succesoare ale Coroanei Sf. Ștefan după Primul Război Mondial. În anul 2002 a fost repus în Piața Pompierilor, alături de pandantul său românesc, Arcul de Triumf al Revoluției Române de la 1848, ridicat doi ani mai târziu. Întregul ansamblu poartă în mod semnificativ numele „Parcul Reconcilierii [româno-maghiare]”.

Florile și cocardele depuse indicau frecventarea monumentului de turiști din Ungaria, fapt constatat și la alte monumente istorice din Transilvania cum sunt Catedrala romano-catolică din Alba Iulia, Biserica Reformată din Cluj etc. Corneliu muștra cu ochi critici grupul de vizitatori tocmai sosit într-un autobuz. Înconjurau pe soclu monumentul și depuneau flori la medalioanele generalilor-martiri, cântând *Himnusz*-ul național, „Isten, áldd meg a magyart” (Dumnezeu binecuvântează pe maghiar). Comentariul lui Corneliu a fost: „De la români din păcate nu poți aștepta așa ceva. La înscenarea națiunii suntem maeștrii, sentimentele patriotice sincere sunt însă în vădită decădere”.

Comportamentul turiștilor a fost și pentru mine și soția mea neobișnuit, fiind educați în spiritul unei venerații interiorizate – cu respect și în tăcere – a simbolurilor naționale și identificatoare de grup. Amintesc episodul fiindcă este relevant pentru concepția despre națiune și stat național a lui Corneliu Pădurean. El avusese inițial îndoieli în legătură cu reașezarea monumentului, considera însă decizia corectă: „Ori ne place, ori nu ne place, întâmplările istoriei trebuie respectate, la fel și

libertatea de expresie într-o societate democratică. Europeanizarea cere compromisurile sale”.

Dacă anii 1918/19 – Marea Unire – nu mai prezentau pentru el necunoscute, interesul pentru Revoluția de la 1848 în Transilvania și Părțile ungurene l-a preocupat constant. Îmi amintesc de o seară, prin 2010–2012, când în centrul discuției s-a aflat războiul civil din Ungaria. Referința noastră istoriografică a fost cartea profesorului nostru Liviu Maior, *1848–1849: români și unguri în revoluție* (1998), dar și contribuțiile aduse de istoricii maghiari *Szász Zoltán* și *Miskolczy Ambrus*, ambii de origine transilvăneană.

O temă recurentă a convorbirilor noastre era patriotismul ca legătură emoțională cu propria patrie sau meleagurile natale. Patriotismul reprezenta pentru Corneliu Pădurean o atitudine politică fundamentală. Reperul patriotismului său era națiunea română, conceda însă folosirea termenului și pentru sentimentele naționale sau mândria apartenenței la grupuri mai mici, minoritare, în acest caz referința teritorială fiind o regiune istorică sau pur și simplu meleagurile natale înscrise în harta mentală colectivă. Distingea clar între patriotism și naționalism, recunoscând însă că granițele dintre cele două noțiuni sunt fluide. În momentele de cumpănă – războaie, războaie civile, revoluții – diferențierea dintre cele două nu mai avea niciun suport în realitate. Ne-am înțeles asupra unei formule pe care o citisem sau auzisem pe undeva: „Patriotul se identifică cu propriul popor și propria țară, fără a le situa mai presus de alte popoare și țări devalorizându-le explicit, pe când naționalistul denigrează patriile celorlalți”. Cum a fost în general un om tolerant, manifesta toleranță și față de etniile conlocuitoare: „Dacă sunt fericite, fiecare după fasonul său propriu să trăiască, respectând regulile jocului”, adică norme clare în raporturile reciproce. Toleranța sa mergea până într-acolo încât își imagina că ar putea considera drept prieten chiar și pe „un naționalist maghiar”: „Și acela este om, având precis și alte calități, după cum și grupul său de apartenență va avea și alte virtuți.”

Era neîncrezător față de noua versiune germană a așa-zisului „patriotism constituțional” (*Verfassungskonstitutionalismus*), care evocă un angajament pozitiv față de drepturile și valorile etice sau politice fundamentale de tip supranațional, ancorate într-o constituție de stat. În tradiția

statelor constituționale occidentale, acestea se referă la demnitatea umană inalienabilă și la drepturile omului derivate din aceasta, considerate universal valabile. Fără a subscrie în întregime la această teză, eram traducător (împreună cu Andrei Marga) al lui Jürgen Habermas în limba română în temă cu dezbaterile purtate în Germania și alte țări occidentale în contextul proiectatei reșezări a Uniunii Europene. Pe de altă parte, prin cursul său de științe sociale Corneliu Pădureanu își însușise o bază politologică solidă. A surprins slăbiciunile noului model de patriotism politic: patriotism înseamnă un devotament emoțional manifestat deseori cu o pasiune sporită față de stat ca instituție supraindividuală, colectivă, fiind înrădăcinat în etosul civic; statul însă nu este perceput de cetățeni doar ca ordine de drept și politică, ci și ca o comunitate care îi cuprinde și susține pe indivizi. Trebuie să menționez că discuția era purtată de doi istorici, astfel încât argumentele pro și contra invocate discursiv erau aplicate unor cazuri istorice concrete.

Nu o dată ne-am schimbat opiniile în legătură cu patriotismul. Ultima oară la jubileul centenar al instaurării administrației române în Arad, în mai 2019, înscenat festiv în fața Primăriei. Mi s-a confesat și atunci. Își dorea o mărturisire constantă a atitudinii patriotice după modelul american, un „God Bless Romania”, strâns legat de tradiții, simboluri politice, rituale și valori, chiar dacă una mai reținută decât cea practică de cetățenii unei mari puteri imperiale. Considera necesară o manifestare eficientă vizibilă a atitudinilor patriotice, „altminteri în momente critice, de care nu vom fi feriți în viitor, totul se va duce de răpă.”

La Arad, patriotismul este asociat cu personalități de importanță națională ca Vasile Goldiș (1962–1934) și Ștefan Cicio-Pop (1865–1934), care au activat aici în scurtul răstimp (1918/19) de capitală politică a românilor din Transilvania și părțile apusene ale României de astăzi. Corneliu s-a angajat în cultivarea memoriei lui Ștefan Cicio-Pop, țelul „Asociației Ștefan Cicio-Pop”, al cărei președinte fondator era. Aceluiași scop îi servește și monografia dedicată participantului activ la Marea Unire din 1918, Președinte al Consiliului Național Român Central, și, între altele, fost Ministru de Stat pentru Transilvania. Mândru era de muzeul deschis în casa în care s-a mutat frunzașul Partidului Național

Român la sfârșitul lunii octombrie 1918 și care a devenit sediul Comitetului Național Român Central. Am vizitat muzeul în trei rânduri, o data împreună cu el și de două ori în grup cu prilejul unor sesiuni științifice. Fiecare obiect expus își avea istoria sa contextualizată, expusă de Corneliu obiectiv, fără părtinire.

Am discutat despre efectele unirii cu România și sub altă perspectivă. Impresia mea este că, prin reconfigurarea granițelor, Aradul a pierdut după Primul Război Mondial din importanța sa economică de odinioară. Spre deosebire de Timișoara și Seghedin, mutațiile de centralitate au dezavantajat orașul, o teză la care Corneliu a subscris doar parțial.

Am reușit să-i stârnesc interesul pentru personalități germane prounioniste din părțile Aradului, a căror activitate este încă prea puțin cunoscută sau disputată, cum sunt scriitorul Adam Müller-Guttenbrunn (1852–1923), publicistul Nikolaus Bitto (1894–1962) sau omul politic Michael Kausch (1877–1942): primul este calificat în publicistica românească mai recentă pe nedrept ca nazist *avant la lettre*, cel de al doilea era un oponent politic liberal deopotrivă al nazismului, deținut fiind în faza finală a celui de-Al Doilea Război Mondial în lagărul de concentrare de la Dachau, cât și al comunismului, iar ultimul a fost parlamentar și inițiator al mezalianței șvabo-românești de factură național-liberală în părțile Aradului. I-am amintit și faptul că Vasile Goldiș (1862–1934) și-a însușit limba germană în satul meu natal, tatăl său dându-l în grija preotului catolic pentru a urma clasele primare la școala din Horia.

Regreta exodul germanilor din Banat și părțile Aradului, care a redus diversitatea etnoculturală în zonă și a constituit o pierdere pentru ambele părți, cei rămași și cei plecați. În materie de etnicitate și inter-etnicitate Corneliu nu avea nevoie de lecții, o cunoștea nu din cărți, ci din propria experiență de viață în direcția maghiară sau slovacă. Cunoșcuse la Pecica sau Nădlac direct societățile paralele, coexistența societăților majoritare și minoritare la nivel local, regional și de stat național cu toate avantajele și dezavantajele lor. Problematika socializării, a aculturalizării și asimilării a fost abordată de el și din perspectivă demografică. Era surprins, dar în același timp și satisfăcut, când la ultima noastră întâlnire la sfârșitul lunii martie 2023 i-am spus, că satul meu natal, Horia, prin care

trecusem cu câteva zile înainte, arăta mai frumos ca oricând. Într-adevăr, atât de frumos nu-l văzusem niciodată. Frumos, și fără nemți.

Istoria și funcțiile ei

În peisajul historiografic românesc de după 1989 disputa dintre Lucian Boia (*Istoria, adevărul și miturile*, 1997) și Ioan Aurel Pop (*Istoria. Adevărul și miturile. Note de lectură*, 2002) a reprezentat un moment forte. Câțiva ani ne-a preocupat această confruntare. Miezul ei îl constituie mai puțin o nouă tematizare a istoriei, cât reflecțiile principiale asupra modului în care trebuia scrisă istoria precum și a rolului istoricului în societate. În discuție a fost pusă tocmai legitimitatea istoriei ca știință. O dezbatere similară, dar de dimensiuni ceva mai mici, purtată cu o intensitate mai redusă și oarecare decență, provocase aproape concomitent manualul de istorie al unui alt arădean, Sorin Mitu (*Istoria românilor. Manual pentru clasa a XII-a*, 1999), despre care mă întreținusem în mai multe rânduri cu profesorul nostru Pompiliu Teodor (1930–2001), implicat în inițierea, evaluarea și publicarea acestuia.

Atât Corneliu cât și eu însumi eram sceptici în legătură cu evoluția discursului istoric în salturi „revoluționare”. Scrisul istoric trebuie să evolueze pe o cale de mijloc – acea „aurea mediocritas” a lui Horațiu –, găsind un echilibru adecvat între tradiție și inovație. Demersul metodic, analitic al lui Lucian Boia ni se părea problematic, multe din tezele și supozițiile sale provocante nefiind încă la acea dată documentate sau validate de cercetarea științifică. Or narativul istoric, ce-i drept un construct mental, trebuie să aibă aderență la realitate, să fie susținut de izvoare. Nu numai în ceea ce privește geneza națiunii și a naționalismului sau relațiile românilor cu etniile vecine ne situam desigur pe pozițiile Școlii istorice clujene, reprezentată de viitorul președinte al Academiei Române. De aceeași vârstă și colegi de studii, aparținem aceleiași generații. Este generația care reprezintă veriga dintre două secole și două milenii, și care a avut parte de vremuri de pace, sau mai bine zis nu a trăit războiul. Paradoxal, într-un fel, am fost, ca istorici, privilegiați de soartă, având șansa să trăim în două sisteme politice fundamentale opuse. Ar trebui să fim recunoscători pentru acest dar.

Cele două poziții, sub multe aspecte diametral opuse, au totuși un lucru comun: aderența la o ideologie politică. Ideologiile politice moderne sunt liberalismul, socialismul și conservativismul. Liberalismul accentuează libertatea, socialismul egalitatea, iar conservativismul tradițiile sociale și colective. Perspectiva relativistă a lui Lucian Boia este de factură liberală, pe când cea obiectivistă a lui Ioan-Aurel Pop una de esență conservativistă, tradiționalistă, în consens cu evoluția gândirii istorice românești.

Ideologia este importantă și pentru o națiune, considerată de Boia drept un proiect depășit. Prin ideologie națională, o națiune poate dezvolta un sentiment clar al obiectivelor și identității comune. Multe națiuni, cum sunt multe state africane sau chiar Statele Unite, nu au o religie, o etnie, o limbă sau o origine comună. Ideologia este menită să umple acest gol și să ofere unei națiuni un sentiment de apartenență. Naționalismul nu este nimic altceva decât o ideologie care urmărește identificarea și solidaritatea între toți membrii unei națiuni, voind să-i unească într-un stat suveran. Naționalismele au fost inițial și sunt încă la națiunile în curs de formare susținute de mișcări naționale al căror program își pune pecetea pe ordinea statului național și sistemul său politic în continuare.

Istoricii nareză evoluția istorică, reconstruind structurile evenimentelor și conexiunile dintre ele, arătând cauzele, cursul și consecințele lor imediate și de durată. Astfel, științele istorice pot contribui la o înțelegere diferențiată a prezentului. Contribuind la formarea conștiinței istorice colective, activitatea istoricului are vrând-nevrând și o dimensiune politică. Dimensiunea politică incriminată de Boia cu privire la oponentul său, poate fi detectată lesne și în discursul său. Istoria se scrie nu „așa cum a fost” – o pretenție legitimizează deșartă – , ci așa cum credem noi că se va fi întâmplat, în consonanță cu reprezentările noastre mentale, cu ideologiile colective la care aderăm, cu interesele pe care le urmărim și dispozițiile acționale pe care le avem.

În comprehensiunea și interpretarea evenimentelor și proceselor istorice de către Corneliu Pădurean, perechii conceptuale de factură perceptiv-psihologică simpatie-empatie îi revenea un rol important. Competența profesională a istoricului, Corneliu o asocia în primul rând cu empatia cognitivă, cu capacitatea de a empatiza cu dispozițiile mentale

și atitudinile altor oameni, grupuri sociale, etnii și națiuni. Ea este o condiție prealabilă pentru a înțelege alte popoare și o coloană de susținere a coexistenței, ajutând la formarea unor raporturi stabile între națiuni, între națiunea constitutivă de stat și minorități. Referindu-se la istoria maghiarilor, îmi spunea prin anii 2010–2012 că „trebuie să le cunoști limba, să fi trăit între ei sau în preajma lor și să manifesti empatie față de ei pentru a le înțelege gândurile și sentimentele față de români”. Propria națiune istoricului să o privească însă cu simpatie, datorită afinității și atitudinii emoționale față de grupul de proveniență și apartenență. În puține cuvinte: să simtă compasiune pentru ea. Este o poziție care îmi amintește de profesorul nostru (și mentorul meu) Pompiliu Teodor, a cărui maximă, transmisă de tatăl său, era: „Să respecti toate neamurile, națiunea proprie însă s-o cinstești”.

Corneliu era președintele filialei Arad a „Asociației Istoricilor din România”, caricaturizată în timpul vechiului regim, cel puțin la Cluj, sub denumirea caragialească „soțietatea fără prințipuri.” Voia să-i insufle o viață nouă. Într-adevăr, fără a le reduce la această organizație, rezultatele nu au întârziat să apară. Județul Arad este la scară națională un premegător al studiilor monografice. Numeroaselor monografii sătești li se adaugă câteva apariții de istorie urbană notabile. Este suficient să comparăm acest bilanț pozitiv cu situația din Timișoara. La Arad, un mână de autori au realizat mai mult decât centrul regional, înzestrat cu un potențial mai mare de personal specializat.

Afinități electivă

O relație trainică este de multe ori întreținută de lucruri și gesturi aparent mărunte, care însă creează încredere și stabilizează o legătură. Pe Corneliu ne puteam bizui în orice situație: la procurarea de noi apariții editoriale, la rezervarea hotelului, la repararea mașinii defectate în trecere prin Arad sau la susținerea unor demersuri de interes privat pe lângă autorități. A fost împuternicitul nostru – al tatălui, mamei, fratelui și al meu însumi – la procurarea actelor pentru întocmirea dosarului de pensie sau la acordarea de compensații pentru victimele comunismului și urmașii acestora în temeiul Decretului lege nr. 118/1990. Sfatul său de

a cere retrocedarea bunurilor mobile confiscate familiei nu l-am urmat. Ca istorici știam amândoi ce înseamnă să fi măcinat de pietrele de moară ale birocrăției de stat.

L-am întâlnit pentru ultima oară pe Corneliu Pădurean la sfârșitul lunii martie 2023, întreținând-ne câteva ceasuri în hotelul în care am fost cazați, Hotelul (Best Western) Central, situat în spatele Palatului Neumann și cunoscut îndeobște sub numele de „fostul hotel al Partidului (Comunist)”, plângându-ne de problemele de sănătate mai mici sau mai mari. I-am relatat festivitatea de decernare a Premiilor Elitelor Arădene, care avusese loc în seara precedentă și la care nu fusese invitat. A fost un moment frumos pentru mine. Mi-am dat repede seama că era bine informat. Cu câteva săptămâni înainte mă sunase subprefectul Doru Sinaci anunțându-mă că mă număr alături de un alt arădean, istoricul Ovidiu Pecican, printre laureații ediției din acel an. Propunerea a fost făcută de Ramona Lile, rector al Universității „Aurel Vlaicu”, și de Sinaci însuși. Într-un fel sau altul va fi fost implicat în luarea deciziei și Corneliu, deși declina aceasta. Își atinsese țelul: m-a readus la rădăcini – *back to the roots* –, făcându-mă din nou arădean. Nefiind de față la decernarea premiului, am profitat de ocazie, exprimând în răspunsul dat laudătorului și recunoștința față de el.

Aveam totuși impresia că nu se simțea în apele sale. Mi-am dat seama atunci deja că-l preocupa sfârșitul. Referindu-se la sine cât și la mine, amândoi de aceeași vârstă, considera că „integritatea” nu mai trebuie s-o dobândim, ne rămâne doar „disperarea” pentru ce ne așteaptă... Cu un cuvânt, cu bolile cronice de care suferim și orizontul temporal scurt pe care am putea încă conta, nu ne rămâne decât să ducem la sfârșit ceea ce este mai important și să ne pregătim pentru ultimul drum.

Prietenii nu se leagă întâmplător. Determinate sunt afinitățile electivă, acele „*Wahlverwandtschaften*” tematizate de Goethe în romanul său cu același nume (1809). În chimia veacului al XIX-lea timpuriu, termenul de afinități chimice se folosea pentru a descrie legături reciproce între elemente, reacții chimice care aveau loc numai în anumite condiții. Goethe a recurs la această metaforă pentru a descrie relațiile interpersonale în situații conflictuale marcate de responsabilitate și pasiune. Afinități electivă

desemnează o relație pe care o persoană și-o alege singură. Sociologul Max Weber (1864–1920) a extins înțelesul termenului la stări cotidiene: afinitatea electivă este pentru el un proces în care două forme sau instanțe culturale prezentând anumite analogii, asemănări strânse sau afinități la nivelul semnificațiilor intră într-o nouă sinteză. Înțelepciunea populară românească a găsit două vorbe bătrânești mai simple pentru prietenia care ne-a legat: „Cine se aseamănă, se adună” și „Ai prietenii pe care ți-i faci.” Corneliu Pădurean ar subscrie la ele din caracter, fără să clipească.

Experții în probleme fiziologice ale memoriei spun că reminiscențele sunt legate și de senzații gustative și olfactive. Am temeieri să le dau crezare. În amurg de toamnă, savurând vinul roșu de Miniș, sorbit cândva la taifas împreună cu Corneliu, și adulmecând iorgovanul (liliacul), care forma un gard viu în jurul cimitirului din localitatea mea natală, răspândindu-se primăvara deasupra întregului stat, gândurile îmi plutesc subit înspre Răsărit de soare, spre locurile pierdute și oamenii care au fost.

Cuvinte alese

Pr. Sergiu Marian Zaharia

Mereu aproape de cultură, Domnia Sa, prof. dr. Corneliu Pădurean a adus o întreagă și monumentală activitate, înveșmântată cu o trăire aparte, implicare permanentă pentru educația națională, legată indestructibil de valorile românești și de istoria Aradului.

Cuvinte alese, cu binecuvântare și har de la Dumnezeu, sunt adresate astăzi mult prea stimatului prof. univ. dr. Corneliu Pădurean, care a reușit să sădească în inima mea, dragostea și pasiunea pentru istorie. Domnia Sa a umplut în mine frumusețea educației, spiritul conservator, devotamentul față de patrie, climatul științific academic, convingerea pentru o societate mai bună, progresul social, arta de a înțelege noi orizonturi spre cunoaștere și ce este cel mai important, relaționarea dintre oameni.

La prima vedere, eu, un tânăr student la Facultatea de Teologie-Istorie, promoția 2008 de la Universitatea Aurel Vlaicu din Arad și proaspăt hirotonit preot pe seama absolvirii Seminarului Teologic din Arad, aveam să întâlnesc *profesorul ideal*, ce avea să modeleze în mine spiritul istoric de care, totuși, nu eram străin.

Frumusețea momentului și perspectiva cea mai aparte au fost prima întrevedere în cadrul primului curs. Domnul profesor m-a întrebat cu o voce plină de inteligență profesională de ce sunt eu la Facultatea de Istorie și nu la cea Pastorală care, de fapt, mă viza ca preot.

Răspunsul meu a fost unul la obiect: „Am greșit opțiunile!” Și de fapt, așa se și întâmplase, răspunsul meu era unul corect, greșisem opțiunile în loc de Pastorală, am bifat Istorie.

Desigur, cu un farmec aparte, domnul profesor a zâmbit, colegii de an au făcut puțină ironie pe seama momentului. Dar pe mai departe am simțit că trebuie să devin omul Istoriei pe care am îmbrățișat-o cu mult drag și o practic și astăzi. În felul acesta mi-am văzut de studiul istoriei, dar în același timp am continuat drumul meu pastoral misionar pe care mi l-am dorit din tot sufletul.

Cu toată nedumerirea mea de a mă afla la o facultate la care intrasem fără a avea un scop sau o țință, totul fiind doar o pură întâmplare, m-am văzut în fața faptului împlinit să renunț. Voiam să merg și să mă concentrez, cum era firesc pentru țelul meu, acela de a fi preot, să profezez cu studii depline și cu tot ce era necesar pentru a desăvârși această carieră.

Domnul profesor, un om, cu valențe și afinități, cu o conduită impecabilă m-a sfătuit să nu renunț, și nu am renunțat. Domnia Sa mi-a arătat partea cea mai frumoasă a Istoriei, deoarece, aici puteam să dezvolt atât societatea, cultura, religia, umanitatea, fiind un domeniu foarte cuprinzător. Acum, puteam înțelege profund, ceea ce mă definește în fapt, scopul devenise unul esențial, abilitățile existau, dar mai aveam nevoie de puțină muncă pentru a asimila informațiile istorice, tehnicile de abordare în ansamblul lor. Special, sub îndrumarea domnului profesor, am început să deprind Istoria, am privit peste epocile istorice, am nuanțat și mi-am imaginat sferele dimensionale ale trecutului, am căutat cu privirea geniile care s-au transpus pentru o cunoaștere aparte.

Studiul la Universitatea Aurel Vlaicu din Arad avea un caracter științific bine pus la punct și foarte amplu, cu profesori foarte bine pregătiți, dedicați în formarea profesională a tinerilor studenți.

Vedeam o perspectivă inițială, spre un ansamblu de valori tot mai coerent, cu o gândire centrată pe literatura de specialitate. Prin studiu amănunțit, ajutat de domnul profesor, puteam să disting anumite caracteristici ale vieții umane. Apăruseră noi coordonate și noi date în viața mea ce au adus transformări substanțiale în formarea mea academică. Colosul din spatele meu pe care astăzi îl reprezint cu mândrie, în persoana profesorului Corneliu Pădurean m-a determinat să împlinesc spectacolul lumii, care ne este oferit într-o formă sau alta de univers și de divinitate. Era un moment de mișcare care mă va urmări toată viața, un factor decisiv care mă va lega de umanitate pentru totdeauna.

În acest demers, pe lângă faimoșii profesori ai Universității Aurel Vlaicu, un sprijin aparte a fost și din partea distinsei doamne prof. univ. dr. Alina Pădurean, fiica domnului profesor Corneliu Pădurean, care cu atâta bunăvoință și profesionalism mi-a arătat că un profesor adevărat este cel care înțelege starea de spirit a studentului.

Sunt onorat și mândru că am fost în preajma unor astfel de personalități. Mă aplec cu respect în fața distinsei doamne profesor și exclam bucuria de a mă regăsi în asentimentul cel mai de efect al modelării educaționale, de care emblematicul *părinte al Istoriei* Corneliu Pădurean poate să se mândrească cu minunata fiică, care duce pe mai departe astăzi, efortul părinților, care au dorit-o a fi ceea ce de fapt reprezintă astăzi prin valoare și onestitate, acela de a fi un profesor de succes al Universității Aurel Vlaicu din Arad.

Așa cum gândim noi istoricii și nu numai: *fiecare cauză are un efect*, Domnia Sa prof. dr. Corneliu Pădurean este cauza acestui demers și eu un produs al cauzei, respectiv efectul, determinat de această coordonare a lucrurilor.

Memoria pe care o păstrez și astăzi rămâne reprezentativă pentru totdeauna, este o zidire pe ruinele unei cetăți care stă falnică pe un piedestal, unul al științei, al onoarei, al stindardului cel mai înalt.

Așa cum știm cu toții, știința rămâne mereu o întrebare nemărginită, o carte mereu deschisă spre necunoscut. La elaborarea și contribuția istorică, la care domnul. prof. dr. Corneliu Pădurean a trudit din plin, a reușit să pună bază pe cercetarea științifică ce a adus o nouă abordare în Istorie. A vrut să dăruiască societății umane o nouă evoluție în acest domeniu, mai ales atunci când, cunoaștem perspectiva istorică la care ne supunem, precum și societatea în care trăim.

Este profesorul care a insuflat trăiri bazate pe realitatea societății, manifestate printr-o lungă gestație specifică istoricilor. A contribuit la susținerea vieții politice, a propulsat ideea de unitate națională și a specificat clar rolul nostru ca popor european.

Adesea îl vedeam implicat în viața urbei, în colaborare cu administrația locală, un bun credincios al Bisericii Ortodoxe Române, împătimit de a concretiza standardul cel mai înalt al bunăstării societății.

Cu admirație și încântare observam trăsăturile fine politice, exaltarea spre voința poporului și totodată spre înțelegerea noilor provocări generate de tranziția care se afla în curs. Experiența istorică își spune cuvântul, provocările sunt curente, vin unele după altele, dar eu rămân încrezător în voința de aur a Domniei Sale.

Rămân mereu recunoscător pentru acest lucru, mai ales pentru formarea de care am avut parte în anii de facultate și de sprijinul moral de care a dat dovadă. Acest lucru s-a realizat sub oblăduirea domnului profesor, care a lăsat în mine o amprentă foarte puternică pentru tot restul vieții. Sunt onorat că am cunoscut o astfel de personalitate și, spre satisfacția domnului prof. dr. Corneliu Pădurean, voi fi determinat să duc mai departe istoria noastră națională și a întregii societăți.

Doresc din toată inima ca strădania și munca depuse de domnul profesor să aducă sprijin istoriei noastre și să dăinuie peste veacuri atunci când puterea nemărginită și transcendentă a dumnezeirii să pătrundă adânc în ființa noastră.

Astfel, un gând bun, de aleasă prețuire, cu deosebită stimă, amintim, că Istoria poate să rămână mereu o emblemă a umanității prin contribuția unor astfel de personalități marcante în persoana profesorului dr. Corneliu Pădurean.

Lista contributorilor

Andrei Ando – lect. dr., Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, director al Consiliului Județean Arad

Pr. Tiberiu Ardelean – lect. dr., Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea”

Ioan Bolovan – prof. univ. dr., Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, membru corespondent al Academiei Române

Virgiliu Bradin – profesor de Limba și literatura română

Adrian Bucur – profesor de Istorie, Colegiul Național „Elena Ghiba Birta”

Sorin Bulboacă – conf. univ. dr., director al Complexului Muzeal Arad

Ioan Cristian Cireap – arheolog, Complexul Muzeal Arad

Ionel Costin – istoric

Ioan Drăgan – doctor, fost director al Arhivelor Naționale ale României

Mihai Drecin – prof. univ. dr., Universitatea din Oradea

Sergiu Duma – profesor de Istorie, Colegiul Național „Moise Nicoară” Arad

Marius Eppel – lect. dr., Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Ioan-Veniamin Geoldeș – doctor în Istorie, profesor la Liceul Tehnologic „Stefan Hell” Sântana, județul Arad

Eugen Constantin Ghiță – doctor în istorie, profesor la Liceul Teoretic „Adam Muller Guttenbrnn” Arad

Marius-Ioan Grec – prof. univ. dr., Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

- Mihai Handaric** – conf. univ. dr., Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad
- Dorin Herlo** – prof.univ.dr.habil., Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad
- Elena Crinela Holom** – CS II dr., Centrul de Studiere a Populației, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj Napoca
- Pr. Cristinel Ioja** – prof. univ. dr. habil., Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, decan Facultatea de Teologie „Ilarion V. Felea”
- Florea Lucaci** – prof. univ. dr., Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad
- Marian Gheorghe** – doctor în Istorie, profesor
- Mircea Ovidiu Marți** – doctor în Istorie, profesor Colegiul Tehnic și de Protecția Mediului Arad
- Lizica Mihuț** – prof. univ. dr., Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad
- Adrian Nițu** – dr., Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad
- Felicia Aneta Oarcea** – doctor în Istorie, Complexul Muzeal Arad
- Dănuț Poduț** – doctor în istorie, profesor de Religie
- Ioan-Aurel Pop** – prof. univ. dr., Președinte al Academiei Române
- Vasile Ioan Pop** – prof. univ. dr., Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad
- Iuliana Sălăvăstru** – profesor de Religie
- Doru Sinaci** – doctor în Istorie, subprefect al Județului Arad
- Simona Stieger** – conf. univ. dr., inspector de Istorie, ISJ Arad
- Adelina Stoenescu** – dr., muzeograf, Complexul Muzeal Arad
- Sorin Șipoș** – prof. univ. dr. habil., prorector al Universității din Oradea
- Protos. Nicolae M. Tang** – lect. dr. Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, Facultatea de Teologie „Ilarion V. Felea”
- † **TIMOTEI** – Arhiepiscop al Aradului
- Josef Wolf** – istoric, Institutul pentru Istoria și Geografia Regională a Șvabilor Dunăreni din Tübingen
- Pr. Segiu Zaharia** – preot, dr., profesor de Religie

Imagini

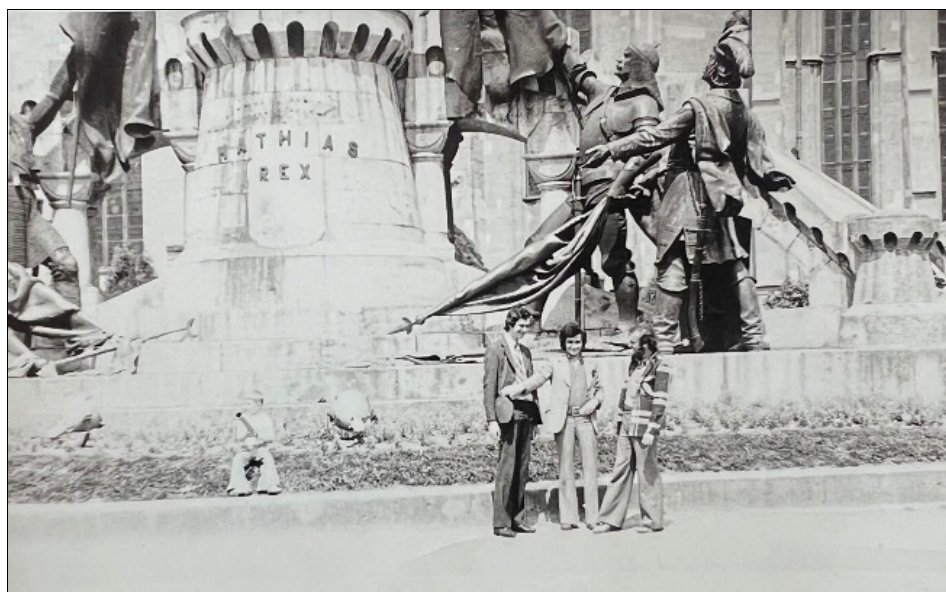
Corneliu Pădurean la 3 ani

Corneliu Pădurean la sfârșitul clasei a VIII-a

Sfârșit de liceu

Student la Cluj

Concurs pentru ocuparea funcției de inspector școlar

Alături de Ioan Bolovan, Liviu Maior și Sorin Șipoș

Corneliu Pădurean alături de absolvenții specializării Istorie, UAV Arad

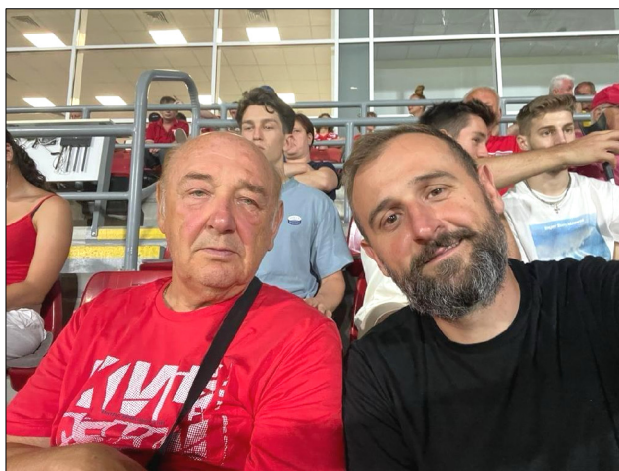
Primind Distincția de Excelență Aradul și Marea Unire

Depunere de coroane, mormântul lui Ștefan Cicio Pop, 1 decembrie 2018

Alături de Alexandra și Ema, la lansarea volumului *Societate. Cultură. Demografie – omagiu profesorului Corneliu Pădurean la împlinirea vârstei de 70 de ani*

Susținând UTA alături de fiul, Alexandru

Alături de fiica Alina, la conferirea titlului de profesor emerit al UAV

Bubu cu Alexandra și Ema în prima zi de școală

Bubu cu nepoțelele la început de clasa I

Sfârșit de clasa I, alături de nepoțele

Bucuria unei surprize

O amintire pentru o viață

La 27.12.1952 se naște la Arad, Corneliu Pădurean, cel ce ulterior va deveni unul dintre cei mai importanți istorici ai urbei de pe Mureș. A absolvit în 1977, cursurile Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie-Filosofie, secția istorie-științe sociale. Din acea clipă, parcursul profesional al lui Corneliu Pădurean se leagă definitiv de istorie, de așezarea Aradului la locul convenit pe harta evenimentelor din 1918, pe harta cercetărilor demografice atât la nivel național cât și internațional. Profesor, inspector școlar, cadru didactic universitar și cercetător, își dedică viața formării de tinere generații de istorici, coagulării în jurul său a unui nucleu de istorici pasionați de istoria locală și demografie, îndrumării colegilor profesori și studenților. Profesorul Pădurean și-a pus amprenta asupra tuturor celor cu care a interacționat în diverse contexte profesionale sau personale.

Autor de cărți, articole științifice, coordonator de volume, membru în diverse asociații profesionale, profesorul Pădurean lasă în urmă o impresionantă moștenire științifică. A iubit istoria, a iubit Aradul și demografia istorică, dar mai presus de toate și-a iubit nepoatele, pe Alexandra și pe Ema, ficele celor doi copii, Alina și Alexandru. Va rămâne în amintirea colectivă ca unul din cei mai mari istorici ai Aradului, iar în amintirea familiei ca un tată și bunic iubitor.

ISBN: 978-606-37-2592-0

